

92-3
L 124

O. AKMENTIŅŠ un L. BĒRZIŅA

LATVIJAS IDEJA AMERIKĀ

AMERIKAS
LATVIEŠU
TAUTISKĀS
SAVIENĪBAS

50 GADI

1918 — 1968

82-3
24

AKMENTINS UN L. BERZINA

LATVIJAS IDEJA AMERIKĀ

LATVIJAS IDEJA AMERIKA

AMERIKAS
LATVIĒSU
TAUTISKĀS
SAVIENĪBAS

50 GADI
1918 — 1968

MASSACHUSETTS

AMERIKAS LATVIĒSU TAUTISKĀS SAVIENĪBAS ĒKŠĒNĀ
64 BISHOPNEY STREET, JAMAICA PLAIN, MASS. 02130

B.L

L 92-3

L 124

dalel

L
9

O. A K M E N T I Ņ Š un L. B Ē R Z I Ņ A

LATVIJAS IDEJA AMERIKĀ

AMERIKAS
LATVIEŠU
TAUTISKĀS
SAVIENĪBAS

50 GADI

1918 — 1968

IZDEVUSI

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKĀ SAVIENĪBA BOSTONA
64 SIGOURNEY STREET, JAMAICA PLAIN, MASS. 02130

80

O A K M E N T I Ņ A U L B E R N I Ņ A

LATVIJAS IDEJA AMERIKA

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA

~~72-16.712~~

0304052210

AMERIKA
LATVIJAS
SABIEDRĪBĀT
SABIEDRĪBAS

Redakcijas kollēģija:

A. Banga, A. Gailītis, L. Reiters, E. Dzelzkalējs

Copyright 1969,
by American National Latvian League,
Boston, Mass.

Iespiests Lietuviešu Enciklopēdijas spiestuvē
361 W. Broadway, So. Boston, Mass. 02127

IEVADAM

SATURS

Ievadam — Ludvigs Reiters	7
Latvijas ideja Amerikā — Osvalds Akmentiņš	11
ALTS darbība pēc otrā pasaules kara — Lidija Bērziņa	75
Summary in English	117
Dokumentu pielikumi	123
Apsveikumi un sludinājumi	150
Subskribentu saraksts	167

TABLES

1. General Introduction 1

2. Description of the Survey 10

3. Results of the Survey 20

4. Discussion of the Results 30

5. Conclusions 40

6. Appendix 50

7. Bibliography 60

8. Index 70

IEVADAM

Grāmatas „Latvijas ideja Amerikā“ nolūks ir sniegt lasītājiem ieskatu par Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības (ALTS) darbu aizvadītajos 50 gados, kas aptver laika posmu no 1918. līdz 1968. gadam — sākot ar Latvijas neatkarības cīņām līdz krievu un vācu okupācijai, ietverot arī pēdējo posmu, kad pēc otrā pasaules kara no izpostītās Eiropas latvieši ieceļoja Amerikā.

Daudziem nebūs zināms, kā atbalsojās Latvijas brīvības cīņas Amerikas latviešos un kāda ir bijusi viņu loma šo vēsturisko notikumu ietekmēšanā. Materiālā atšķirība starp Amerikas latviešiem tajā laikā bija maza, bet liela tā bija garīgā un idejiskā ziņā. Daudzi no Amerikā ieceļojušiem latviešiem bija tādi, kas gribēja izvairīties no iesaukšanas krievu armijā. Laba tiesa bija ieceļojuši „zelta drudža laikā“ lai meklētu laimi un labklājību, bet politiskie bēgļi—brīvību. Apvienot tos kopīgam idejiskam darbam, kas sekmētu Latvijas brīvības cīņas dzimtenē, nebija viegls darbs. Neskatoties uz to, ALTS ar savām nodaļām kļuva par spēcīgu nacionāli politisku organizāciju Amerikā un tās darbība ir cieši saistīta ar Latvijas valsts tapšanu un tai ir nenoliedzami nopelni pie Latvijas de jure atdzišanas no ASV.

L. REITERS

ALTS vēsture liecina, ka saites ar dzimteni nav saraujamas emigrācijas pirmajā posmā. Attiecīgos momentos, Latvijas brīvības cīņu laikā, patriotisko jūtu savīļojums Amerikas latviešos un ALTS biedros nav bijis mazāks kā dzimtenē. Tāpat mēs varam pārliecināties par darbu, ko spēj viena organizācija darīt savas tautas labā, tālu prom no dzimtenes, ja tā mērķtiecīgi darbojas. ALTS sniegtā palīdzība trūkuma cietējiem dzimtenē un Latvijas pagaidu valdībai brīvības cīņu laikā ir bijusi iespaidīga un nozīmīga. ALTS vēsture zināmā mērā vispār atspoguļo Amerikas latviešu likteņu gaitas, no kā mēs varam mācīties, kā ilgāk saglabāt savu valodu un kultūru, kā jaunajā paaudzē ieaudzināt latviskos tikumus.

Grāmatas otrā daļā par ALTS darbību pēc otrā pasaules kara, lasītājs var pārliecināties, ka nebija grūti saplūst kopā vienā organizācijā „jaunlatviešiem“ ar „veclatviešiem“, lai turpinātu kultūrāli sabiedrisko darbu. Kaut gan ALTS kopš 1951. gada savos pamatos ir pārorganizējusies un tās biedri ar maz izņēmumiem ir gandrīz visi pēdējā laika ieceļotāji, tomēr tās mērķi arvien vēl ir tie paši: pulcināt Amerikas latviešus kultūrāli sabiedriskam darbam un visiem iespējamajiem līdzekļiem sekmēt Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu.

Strādājot un vadot Amerikas Latviešu Tautisko Savienību pēdējos piecus gadus, esmu mācījies cienīt agrāko priekšgājēju darbu un nācis pie atziņas, ka darbojoties biedrībā ar garu un cildenu vēsturi var smelties spēku sabiedriskajam darbam. Priekšgājēju iemitās takas nedrīkst aizaugt ar zāli, mums tās ar savas jaunās paaudzes intelīgenci, sabiedrisko rosmi un zināšanām ir jāpaplašina par ceļiem, kas ved pretī jauniem apvārsņiem no kuŗiem varēs saskatīt latviešu tautas brīvības rītausmu.

ALTS vārdā pateicos visiem tautiešiem par sludinājumiem un materiālo atbalstu, kas nodrošināja šīs grāmatas izdošanu. Paldies O. Akmentiņa kungam par ALTS vēsturisko skatījumu pirmajā daļā un L. Bērziņa kundzei par

pēdējā laika materiālu apstrādāšanu grāmatas otrajā daļā. Tāpat pateicību izsaku ilggadīgai valdes loceklei A. Cīrules jaunkundzei par rūpīgi sakopotiem ALTS archīva materiāliem. Sevišķu pateicību izsaku redakcijas kollēģijai: A. Bangas, E. Dzelzkalēja un A. Gailiša kungiem par lielo darbu šīs grāmatas izdošanā, veltītu Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības 50 darba gadu atcerei un latviešu tautas brīvības centienu sekmēšanai.

Ludvigs Reiters
ALTS priekšnieks

LATVIJAS IDEJA AMERIKĀ

Osvalds Akmentiņš

Pirmā pasaules kara laikā latviešu strēlnieki ar savu varonību un tēvzemes mīlestību vērsa vispārēju uzmanību pasaules forumos, kur satikās un tautu likteņus lēma militāristi un politiķi. Pēc asiņainām strēlnieku uzvarām pie Daugavas latvju tauta bija atzīta un atbrīvota no anonimitātes čaulas, ko tai bija apvilksusi cariskā Krievija, noslēdzot to 114 gadus no pasaules redzes loka.

Toreizējais laiks nesa kādas jaunas vēl nezināmas pārmaiņas tuvošanos Krievijā un visā Austrumeiropā. To juta īpaši politiskie emigranti, kas cīnījās par šīm pārmaiņām un brīvību. Tādi bija arī latviešu revolūcionāri, kas cietuši 1905. g. revolūcijā, kara norisē nojauca lielā sapņa piepildīšanos — Latvijas valsti.

Šis apcerējums pastāstīs kā ap 30–35.000 latvieši Amerikā ar savo rosīgāko centru Bostonā pirms 50 gadiem palīdzēja latviešu tautai izcīnīt un atzīt neatkarīgu Latvijas republiku.

Kad šie vēsturiskie notikumi veidojās, Amerikas latvieši vēl nebija organizēti nacionāli politiskam darbam. Daudzajos svešuma gados ieceļotāji bija kļuvuši inertī, dzīves cīņā noguruši vai arī, ideoloģisku pretrunu sagūstīti, pamazām sāka aizmirst savu dzimteni pie Baltijas jūras.

Šādos apstākļos latviskās idejas darbu šeit Amerikā uzsāka "Amerikas Vēstneša" izdevējs Jēkabs Zībergs (Jacob Sieberg 1863–1963). Ar sava laikraksta starpniecību un ie-

tekmi viņš sāka vākt naudu, ko nosūtīja latviešu domniekam J. Goldmanim Pēterpili izlietošanai latviešu bēgļu un strēlnieku vajadzībām. Kad latvieši devās bēgļu gaitās uz Krieviju, tautu piemeklēja liels posts, gandrīz tragēdija un vajadzība pēc pabalsta pieauga tādos apmēros ka Zibergs Amerikā viens vairs šo uzdevumu nespēja veikt.

Amerikas latviešiem viņu humanitārā darbā par labu nāca politiskā konstelācija ar ASV iestāšanos karā pret ķeizarisko Vāciju. Ne ar ieročiem frontē, bet ar personīgiem ziedojumiem no savām stundu algām, iecerotājiem bija atvērusies izdevība dot kādu mazumu no savas personīgās dzīves labuma izmocītajai dzimtenei. Šādā noskaņā vairāku bostoniešu ierosmē 1917. g. 20. sept. J. Ziberga mājā, 299 Vašingtona ielā, Kembridžā (Cambridge) sapulcējās neliels tautiešu pulciņš un nodibināja biedrību ar militāru pieskaņu — Bostonas Latviešu Kara Biedrību (1917-1918). Tās mērķis bija novērst kara postu. Par šīs biedrības priekšnieku tiek izraudzīts R. Jirgensons, par kasieri — J. Zibergs. Biedrībai ir atzīstami nopelni, lai gan tās mūžs bija tikai vienu gadu. Šī biedrība bez palīdzības darba veicināja arī labu attiecību veidošanu un sakaru nodibināšanu ar ASV iestādēm un ieteica, lai latvieši pērk valdības ķīlu zīmes (Liberty bonds). Biedrība uzcēla kiosku Bostonas Publiskajā (Boston Common) parkā, kur pārdeva ķīlu zīmes, lai tā palīdzētu ASV valdībai karā pret Vāciju un reizē pievērstu amerikāņu uzmanību latviešu tautai, kas ilgojās pēc savas valsts.

1918. g. 18. janvārī prezidenta Vudro Vilsona teiktā runa Kongresā ar 14 punktiem, kurā bija deklarētas arī tautu pašnoteikšanās tiesības Eiropā, saprotams, pacilāja arī latviešu gara stāvokli. Karš ar Vāciju bija beidzies, bet tas atstāja daudz nenokārtotu problēmu, sevišķi Austrumeiropā, kur sabruka cariskā Krievija ar valdošo Romanovu dinastiju un pār viņu sāka valdīt bolševiks—Lenins. Viena nekrievu tauta pēc otras pasludināja savu atdalīšanos no Krievijas. Visas nekrievu tautas skatījās uz ASV un tās prezidentu kā gadu simteņu ilgoto cerību — brīvības īstenotāju.

Amerikas Latvešču Kara Sabiedrība

notures

Maſſu - miſturu

Deſt „Latveſču Padevības parahdiſcham“ Savecnotu Maſtju
waldibai un Proteſta iſſaziſcham pret Baſtijas
peeweenſcham Bahzījai.

Sveſtdeen, 30. Jūnija, 1918.

Putnam Hall, Tremont St., Roxbury.

Sākums pulk. 6.30 vakara.

Buhs vairak runataji un muſika. Mijā Latveſchi Bostonā
un Maſſachuſetts waſti, kuri aiſtahn Latveſču tantu un
tautību un ir lojali Amerikas waldibai, top laipni uſaižinati
neīstruktioſchi eerastees.

Runās arī daſhi angļu runataji waldības wahrda.

Amerikas Latveſču Kara Sabiedrības Konzils.

Ši mazā proklamācija vēstī ALTS priekšteces — Amerikas Latviešu
Kara Biedrības uzsaukumu Masačuzetā dzīvojošiem latviešiem

Šādā politiskā situācijā uz Bostonas Latviešu Kara Biedrības pilnsapulci sanāca tautieši, lai to likvidētu, jo, kaņam beidzoties, biedrība zaudēja savu nozīmi.

Bostonas Latviešu Kara Biedrības likvidēšanas sapulcē tautieši konstatē, ka palīdzība dzimtenei turpināma, jo tautas posts kļuvis vēl drāmatiskāks. Tādēļ, lai turpinātu palīdzības darbu un sekmētu Latvijas idejas īstenošanu, šai sapulcē Jēkaba Zīberga mājā Kara biedrības biedri 1918. g. 7. sept. nodibināja jaunu organizāciju: Amerikas Latviešu Tautisko Savienību (angliski: American National Lettish League, vēlāk "Lettish" vietā pieņēma lietot "Latvian").

Toreiz jau Bostonā darbojās biedrības un draudzes, bet to statūti neļāva ar pilniem spēkiem darboties savas dzimtenes labā, jo tās bija dibinātas iecerotāju vajadzībām. Pašpalīdzības biedrībās, strādnieku biedrībās un bērņu kasēs nekā no kopējās kases nedrīkstēja ziedot savai tautai dzimtenē. Tā radās pat tāds stāvoklis, ka bija biedrības, kas strēlniekus nievāja un uzskatīja viņus par cara valdības balstiem.

1905. g. revolūcionāri bija izveidojuši savu centrālo organizāciju — Amerikas Latviešu Sociālistu Strādnieku Koporganizāciju (1909–1918), bet tai latviešu tautas neatkarības centieni bija sveši. Tās centieni attieksmē uz Latviju, negāja tālāk par "brīvu Latviju brīvā Krievijā," vai arī tikai par Latvijas nenojaužamo vietu Krievijas federācijā. Šī un citas kreisās latviešu organizācijas Amerikā pēc 1917. g. revolūcijas darbojās bolševiku ietekmē un tā arī skoloja savus biedrus.

Doma par brīvu Latviju Amerikā tika debatēta presē un sabiedrībā jau ar 1916. gadu¹⁾. Par Latvijas republiku rakstīja Līdumnieks, E. Minka, Krastiņš uc. Latvijas proklamēšanas akts 1918. g. 18. novembrī Amerikas latviešu kolonijās nebija nekāds pārsteigums, bet gaidīts notikums.

Toreiz aktīvais žurnālists J. Līdumnieks nāca ar ierosinājumu dibināt Amerikas Latviešu Nacionālistu partiju, kurai bija sekojošs pants: "Katra biedrība kā savu galveno

Diwas leelas

Bostonas Latweeschu Liberty Loan

Maissa sapulzes

taps noturētas Bostonā, pee furām gan neweenam
Bostonas un apfahrtnes latweetim newajadsetu istruhti.

Pirmā sapulze buhs

Gwehtdeen 4. Maija sch. g.

Kossuth Halle

1095 Tremont St. Roxbury, Mass.

Sahtums pulstien 7. nos wafarā

Otra sapulze buhs tā sauktais

Latweeschu wakars

Zeturdeen 8. Maija

BOSTON COMMON dahrija

Liberty Loan templa preetschā pee Tremont eelas

Sahtums pulst 7. nos wafarā,

Ge w h r o j a t ! Schis wafars ir
noliktis no waldbibas, tapat ka zitam
tautam, lai pahrdotu Bondas wijai
publikai, lai muhsu jaunawas stahdi-
tos angtu publikas preetschā Latwee-
schu tautas apgehrbos un lai usweiju
Latweeschu preetschnefumuus, dseefmas
un musitu. Wisi schejeenes Latweeschu
labakee spehti ir apsolijuschis scho „Latweeschu wakaru“ sup-
linat. Tadeht nahfat un nemat dalibu abas sapulzes.

Peedalischanas par brihwu.

Pehrkat Brihwibas Bondas !

Viena no Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības aktivitātēm Bostonā bija t.s. "Brīvības bondu" pārdošana, ko rāda šis sludinājums Amerikas Vēstnesī, 1919. g. 1. maija nrā.

mērķi atzīst vienmēr darboties Latvijas neatkarības labā un dēļ latviešu nācijas eksistences.”²⁾

Kāda cita liecība teic: “Mūsu pienākums ir, ka mēs šc Amerikā izvēlam deputāciju, kuŗa stātos sakaros ar Sabiedroto kuŗa komitejām, jeb ar prezidentu Vilsonu, un likt viņam priekšā mūsu tautas prasības, ka mēs prasām pilnīgu autonomiju un neatkarību no Vācijas.”³⁾ Raksta autors savu uzsaukumu noslēdz ar dzejas rindiņām:

Tagad Latvijas dēls jel celies
Brīvību saņemt, tam pretī nāc:
Trieц projām visus šos neliešu barus
Brīvajo dzīvi tad baudīt pats sāc!

Mums nav zināmi visi ALTS dibinātāju vārdi, jo protokoli nav uzglabājušies, bet to vidū bija, protams, J. Zibergs, E. Stokmanis, E. Pētersons, J. Jirgenšons, iespējams, ka arī R. Cers un A. Pinkuls, kas ilgu gadu turējās pie šīs biedrības. Dibināšanas akts ir bijusi liela tālredzība, nākotnes saskatīšana, jo biedrība nodibinās 2 mēnešus pirms Latvijas republikas proklamēšanas, līdzīgi kā tas notika ar pirmo Latvijas kuŗaspēka vienību I. Latvijas atbrīvošanas bataljonu Troickā, Sibīrijā.

Jaunu laiku nākšanu paredzēdams, J. Līdumnieks pravietiski rakstīja: “Vienreiz dzima tā atziņa, ka latvietis nevar eksistēt bez Latvijas un ka cīņā par viņas neatkarību mēs visi esam viens vienots nesaskaldāms spēks. Liekas arī, ka mazie, bet visu postošie nemierīgi starp vienas un otras ticības piekritējiem apklusīs un lielais darbs par Latvijas nākotni savedīs kopā, ienaidu ar draudzību izklausēs sevi uz Latvijas altāra. Pienāks tā diena, kad visas biedrības vienosies savas nācijas un Latvijas labā zem vienotas Latvijas kuŗoga...” Šis dedzīgais latviešu avižnieks šīs rindas teica jau iepriekš, jo juta lielā laika nākšanu.”⁴⁾

Ar ALTS nodibināšanos sākās savijņojums Amerikas latviešu sabiedriskajā dzīvē. Kur vien atradās 7 vienādi

ALTS dibinātājs Jēkabs Zibergs

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA

22- 16.7.121

domājoši latvieši, kas vēlējās atbalstīt Latviju, nodibinājās ALTS nodaļas, kas aptvēra vai pusi no ASV latviešiem un tādas būtu nodibinājušās arī Kanadā un Brazīlijā, bet biedrības statūti diemžēl šādu iespēju liedza. Īsā laikā nodaļas nodibinājās Ņujorkā, Filadelfijā, Čikagā, Klivlendā un kā beidzamā Zūderlandē, mazā latviešu kolonijā Masačuzetas pavalstī. Sākās jauns sajūsmas laikmets, ko dzejnieks Frīcis Freidenfelds izteicis šādos vārdos dzejolī “Amerikas emigranta ilgas”:

“Priekš savas tautas emigrantā
Daudz reizes kvēlo uguns svēts,
Un jūtas, domas, nauda, manta —
Viss dzimtenei tiek upurēts.”

ALTS sākuma gados laikraksts “Amerikas Vēstnesis” top par patriotisko latviešu domu izteicēju, par Latvijas brīvības saucēju un tāpēc šī laikraksta nozīme ir liela arī ALTS

Nr. 28.

Bostonā Dežembra mēnešņa 1. decnā

1919.

“Published and distributed under permit (No. 727) at the Post Office of Boston, Mass.

authorized by the Act of October 6, 1917, on file By order of the President, A. S. Burleson, Postmaster General.

**Bostonas Latvešchi govina
jauno Latvijas Republiku.**

Ja jeb tur latvešchi, abruus Latvijas, svineja jaunus Latvijas republikas neatkarības deklarācijas 1 gada veeminaā sūchtuā. tad tee hīa Bostonā latvešchi. levišchi

laubiē. Brihviā tā reta veščna reiš nahtuši zemotees Latvijas seuneču buhbinās. Un newis titai zemotees, bet palift un dšhwot. Brihviā griē plauft pee šamam krušim gabu šunteneu wehčdībā nosprefto Latvešču seueā ruhtē. Takhā šaihiuā debhīnā patriatitā mābr.

darbā. Redaktoram Zibergam izdodas piesaistīt spēcīgus līdzstrādniekus, kā piem., Līdumnieku-Stāku, Ernestu Minku, Krastiņu un citus, kas darbojas ar pieņemtiem vārdiem. Šim laikrakstam, kaut arī tam valoda bija kļūdaina, talkā nāca daudzi 1905. gada cīnītāji un stiprināja Latvijas pastāvības domu. Latvieši kā etniska vienība pirmo reizi ASV vēsturē reprezentējās toreizējos pasākumos, kā lojalitātes parādēs, kaŗa ķīlu zīmju pirkšanā, Sarkanā Krustā, Huvera komitejā, "American Making" izstādē Ņujorkā u.c., kur vien bija jāaizstāv savas tautas tiesības. Šai laikā latvietim pirmo reizi jāpaceļ Latvijas karogs, pirmo reizi jādzied Latvijas himna — Dievs, svētī Latvijū. Vārdu "Baltija" vairs nepiemin, bet — "Latvija." Studentu korporācijas Letonijas karoga vietā sāk lietot Latvijas sarkanbaltsarkano un cieņā atgriežas tautas tērpi.

Kāda avišu ziņa stāsta: "Bostonas latvieši varbūt ir pirmie, kuŗi oficiāli piedalījās starp citām tautām "Trešajā Brīvības Aizņēmuma" parādē, kuŗa ar lielu greznumu tika noturēta Bostonā 1918. g. 6. aprīlī. Bostona svinēja pirmos gada svētkus par piemiņu, ka Amerika iestājusies šinī lielajā pasaules kaŗā un līdz ar to tapa atklāta sacensība uz Bondu (ķīļu zīmju) pirkšanu. Kā vietējie laikraksti ziņo, tad šī parāde krāšņuma ziņā pārspējusi visas parādes Bostonā, kādas līdz šim notikušas. . . . Arī latvieši piedalījās un protī ar latviešu tautas karogu. Dalībnieku skaits gan vēl šoreiz bija ļoti mazs, tikai 56 personas, bet latviešu tautas ceļš tapa ielauzts starp citām tautām. Nekad vēl līdz šim Jaunanglijas pavalstīs latvieši nebija tapuši tik pazīstami kā taisni tagad. . ."5) Mums nezināms autors R. Jautriņš devis dzejoli "Parāde," kur pirmajos pantos raksturo dvēselisko noskaņu:

Es raugos tur divdesmit pirmā,
Un prieka asarām es cepuri nost ņemu —
Tur mana derība: zils, zaļš un zelts
Latvijas karogs starp tūkstošiem celts.

Gods latvju dēli, meitas un brāļi,
Cik jauka šī sentēvu vienība.
Gods jaunavas jums, kas ziedo jiet vēl tautai
Jūs auseklītis, nākotnes cerība!

Šai laikā, kad Latvija kara apstākļu dēļ bija izolēta no ārpasaules, J. Līdumnieks ceļ augšā no miega Amerikas latviešus un skubina kopējam darbam — Latvijas celšanai. Viņš saka: "Laiks ir pienācis pacelt savu karogu, vienalga kaut uz Baltijas drupu kaudzēm: iz šīm drupām vēl pacelsies jauns, stiprs vienotas tautas gars. Laiks ir pienācis atmet klibošanu starp nacionālismu un internacionālismu: esat ar tautu jeb pret tautu. Mēs nespējam pabalstīt Baltijas latviešus šai acumirkli materiālā ziņā, bet mums ir jābūt drošiem un stipriem šē Amerikā, jo vienreiz pienāks tā diena, kad mums vajadzēs pierādīt savu darbību..."⁶⁾

Patriotismu latviešos izraisīja arī cittautiešu cildenie piemēri Amerikā, kas ziedoja savām tautām Eiropā un visādi mēģināja atvieglināt to likteni. Sevišķi jāpiemin Amerikas lietuvieši, kas paši pirmie radīja spiedienu uz ASV likumdevējiem, Kongresu un Senātu, lai ASV atzītu Lietuvas un reizē Latvijas un Igaunijas neatkarību. Kā izcils Baltijas tautu sapratējs te piemināms Henrijs Kabots Lodžs (Henry Cabot Lodge), kas bija arī Senāta ārlietu komisijas priekšsēdis. 1918. g. 3. decembrī Lodžs iesniedza Senāta ārlietu komisijai sekojošu rezolūciju:

"Tiek pieņemts, ka pēc Senāta domām, Lietuvai jātiek atdalītai no Krievijas un ka neatkarība viņai jāgarantē, un ka tās pašas tiesības jādod arī Latvijai un Igaunijai. Visām šīm tautām jābūt brīvām un neatkarīgām, jo viņu neatkarīgās Baltijas piekrastes pārvaldīšana būs ļoti svarīgs noteikums pasaules miera un brīvības nodrošināšanai nākotnē."⁷⁾

Tūlīt pēc ALTS nodibināšanās rodas doma par pirmā Amerikas latviešu kongresa sasaukšanu, ko ierosina Čika-

Amerikas Latveeschu Firmais Kongress

Nujorkā, 3—5. janvārī, 1919.

Jauns laimēts aust par Latviju! Šī gadi wāhrdsinatā Latvju tauta nepazēetigi gaida us Meera Konferenzes rezultateem. Ta wech-las sinat, waj tai ari buhs pēsprausta weeta sem šaules, kuru ta war šaukt par šawu tehwiiju.

Pašaules problemī drihs ween tiks istirsati. Tautas weena pehž otras šuhā šawus delegatus us Meera Konferenži, lai aistahwetu to interešes.

Latwija, kura tik leelu upuri neša, tehwijās robešchās aistahwot un zihnotees par brijwibu un demokratiju. Waj ari tai buhs tee-šibas šehdet pee Meera Konferenzes galda un šawu leetu aistahwet, jeb ziti kungi to daris, ka tas ir notizis pagahtnē?

Leelas pamošchānās noteek pee Amerikas latweešcheem, politiskā sinā. Wihās leelpilsetās latweešchi ir apweenojuschees. Tagad atleek, no wišām apweenotām heedribām dibinat weenu Amerikas Latwee-šchu Tautas Sameenibu, kura tur zeešchu šakaru ar Latviju un Ame-rikas Sameenoto Walsiju politiskeem un ekonomiskeem jautajeeneem.

Lai Amerikas Latweešchu starpā audsinatu weenprahhibu un atraštu lindseksu un šehju likumigā zekā Latviju pabalstit, bij ne-peezeechami eesaukt wispahrigu Amerikas latweešchu kongresu.

Waj šchaubam kongres buhs leels faktors, kas pabalstis latweešchu preekšstahwjuš Latvijā ka ari Presidentu Wilsomu, kureš stahw preekšch maso un apšpeesto tautu pašnoteikschānās tešibām.

Apstaki un telpas nepeelaisch, pee wehsturigās deenas wišiem dalibu nemt. Swahrišos jautajeenus istirsās weenigi piluwarotee delegati. Tomehr rezultati netiks apšlepti, bet tos atklahs preekšch publikās. Tam noluhkam tiks notureta

Massas sapulze

Swēhtdeen, 5. janvārī 1919, 8. wafarā, eekšch:

*Stuyvesant High School, 15. Str. near 1. Ave.,
New York.*

Pee programas nems dalibu delegati no Tschigagas, Kwiwlandes, Bostonas, Walmimores, Filadelfšijas, Nujorkas un zitureenes.

Puri wechlas eekemt labu šehdelki, nahkat laikā. Telpas ir tikai preekšch 1500 klaušitajcem.

Ge-eja brijwa.

Rihkotaju komiteja.

gas ALTS nodaļa. Kongress notiek pēc 2 mēnešiem, 1919. gadā no 3. līdz 5. janvārim. Uzsaukumā norādīts: "Lai Amerikas latviešu starpā audzinātu vienprātību un atrastu līdzekļus un spēju likumīgā ceļā Latviju pabalstīt. . ."8) Kongresa nolūks bija apvienot tautiski domājošos latviešus, sniegt palīdzību dzimtenei un izvēlēt savu pārstāvi Miera konferencei Parīzē. Lietas bija jākārto ātri, jo cīņā nokavēto ne katreiz var atgūt. Jau šī kongresa priekšvakarā Latvijas ārlietu ministrs Z. Meierovics no Londonas raksta: "Mūsu uzdevums ir rūpēties par politisko un ekonomisko Latvijas atdzimšanu un atjaunošanu. Priekšā ir Miera konference, kurā, starp citu, tiks apspriesta arī Latvijas nākotne, un lielā mērā tas atkarāsies no mums pašiem, cik mēs pratīsim, gribēsim un varēsim aizstāvēt Latvijas skaisto nākotni."

Kongresā pieņemtās tezes ir sekojošas:

1. Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības mērķis ir visiem likumīgiem līdzekļiem palīdzēt Baltijas provincēm viņu cīņā dēļ politiskās brīvības un atjaunot viņas tirdzniecību.
2. Ņemot vērā tagadējos starptautiskos sarežģījumus, chaotisko Krievijas stāvokli un nespēju dabūt patiesu informāciju par tagadējām Baltijas politiskām organizācijām, ALTS nevar izteikties par labu vienai vai otrai noteiktai politiskai iekārtai Latvijā, bet strādās kooperācijā ar katru partiju, kas stāv par Latvijas pašnoteikšanās tiesībām, vispārīgām, aizklātām vēlēšanām. Lai šos mērķus sasniegtu, ALTS griežas pie Amerikas valdības ar sekojošu lūgumu: Pielaiet Latvijas Pagaidu Valdības priekšstāvjus Miera kongresā, kad tiks apskatīts Baltijas jautājums.⁹⁾

Rezolūciju nosūtīja ASV prezidentam Vilsonam (Woodrow Wilson) un sabiedroto sūtņiem. Kongresā par Amerikas latviešu pārstāvi izraudzīja inž. Kārli Ozolu (miris deportāci-

Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības pirmais kongress 1919. g. 3-5 janv. Nujorkā McAlpina viesnīcā. Pirmā rindā: K. A. Karols, Anna Neiman, G. Dancis, E. Pearsons, E. Pilsums, E. Minka, K. Ozols, J. J. Kalniņš, Emilija Podiņa, J. Zībergs. Otrā rindā: J. Stoks-Lidumnieks, V. Mūrnieks, E. Petersons, J. Rubenis, J. Bīrznieks, E. Pease, E. Stokmanis, E. M. Jukavics, G. Pinkulis, J. Sirmis, G. Aboltniņš. Trešā rindā: J. Kvietins, P. Steiks, A. Virbulis, K. Zichmanis, J. Blumbergs, A. Pinkulis, J. H. Petriņš. Kongresā piedalījās no Čikagas — 1 delegāts, Bostonas — 7, Filadelfijas — 6, Nujorkas — 13, Klivlendes — 1 delegāts, divi pārstāvji no latviešu laikrakstiem: Amerikas Vēstneša un Drauga Balss, kopā 30 delegāti

jā Sibīrijā), vēlako Latvijas sūtni Padomju Savienībā. ALTS kongresā piedalījās 30 delegāti, kas noturēja 5 sēdes un ievēlēja Centrālo Komiteju ar priekšēdi Edvīnu Pilsumu, vietnieku Gustavu Danci un sekretāru J. Kalniņu, visus no Nujorkas.

Vēl var pieminēt, ka G. Dancis iespiedis Kongresa saaukšanas gadījumā īpašu lapiņu ar himnām un notīm. Tur ir uz pirmās lappuses dziesma "Par tevi, dzimtene," otrā pusē ASV himna, ko latviskojis dzejnieks Krišjānis Nātra

un Latvijas himna — “Dievs, svēti Latviju,” K. Baumaņa komponētu. Himnas tekstā vēl minēts Baltijas vārds Latvijas vietā.

Ar šo kongresa aktu cīņa par Latviju bija ievadīta un tā vairs neapstājās, kaut arī ALTS darbinieki daudzās vietās un reizēs saņēma nicinājumus un asu pretestību no kreisajiem.

Latvijas valsts bija nodibināta, tikai tā vēl bija jāiztīra no sveša kaņaspēka, kas tikoja atkal latvju zemi pakļaut savai varai. Tautieši šīs briesmas izprata, jo to liecina daudzie brīdinājuma raksti Amerikas Vēstnesī.

Tuvojas 1919. gada drūmā vasara pār Latviju. Dzimtenē vēl norisinās kuŗa darbība un nes postu un badu latviešu tautai. Palīdzība no ārzemēm nepieciešama. Šai sakarā ministru prezidents Kārlis Ulmanis telegrafē uz Ameriku un lūdz palīdzību. Šeit sniedzam viņa ziņojumu:

“Vašingtonā 17. augustā. Latviešu valdības premjērs Kārlis Ulmanis šodien telegrafējis no Liepājas Sabiedroto preseī, aizrādīdams, ka, ja visdrīzākā laikā Latvijai netiek sniegta palīdzība ar pārtiku, tad bads un trūkums tur būs vispārīgs un viss labais darbs, ko Amerikāņu Palīdzības administrācija caur no Kongresa atvēlēto 1 miljonu dolāru fondu ir darījusi, būs bijis veltiģs un bez sekmēm. Viņš arī telegrafē, ka Latvijai draud bolševisms, ja bads tur ir jāpiedzīvo. Premjērs Ulmanis, kas agrāk bijis kādas universitātes profesors (tā saka Associated Press), savā telegramā saka: Sīāvoklis ļoti kritisks. Rīga ar 225.000 iedzīvotājiem un savo nopostīto apkārtni, un tāpat kādas mazākas pilsētas ar 155.000 iedzīvotājiem pēc 20. augusta atrādīsies bez maizes, kaut gan nodotās rācijas jau tagad ir pamazinātas no 220 uz 125 gramiem miltu. Latvijas armija, kuŗa sastāv no 25.000 vīriem, tāpat būs bez maizes nākošās četrās nedēļās priekš 15. septembra, līdz kuŗam laikam nav nekādas cerības ievākt jauno

ražu. Latvijas valdība lūdz ar vislielāko nopietnību, lai taptu sperti vajadzīgie soļi, ka miltus var sūtīt uz Rīgu visdrīzākā laikā. Stāvoklis patiesībā ir ļoti bēdīgs, un ja maize nepienāk pirms 20. augusta, tad pilsētas iedzīvotājiem un kaŗaspēkiem jācieš bads, kuŗa sekas var būt briesmīgas. Viss, kas līdz šim ir iegūts un nokārtots, var tapt atkal izpostīts un noārdīts, jo bads izpe-rinās bolševismu, kuŗa fronte taps novājināta un tādā kārtā paveicinās krievu bolševisma pieaugšanu. Vie-nīgi drīza palīdzība spēj novērst šo lielo katastrofu.”¹⁰⁾

Augusta beigās Vašingtonā ASV Senātā atkal runā par Baltijas tautām. No jauna ir prasība, lai ASV atzītu to neatkarību. Šinī sakarā Amerikas Vēstnesis 1919. g. septembra numurā raksta: “Vašingtonā 29. augustā Senātā nāca priekššā Latvijas lietas. Komitejas priekšsēdētājs ir senātors Lodge no Masačuzetas. Visas ievērojamākās latviešu organizācijas nosūtīja senātoram pateicības telegramu, lai Amerikas valdība atzīst Latvijas neatkarību.”

Ja arī rudeni latviešu tauta kaut kā pārcieta un izturēja, tad vēl briesmīgāka bija 1919./20. g. ziema, jo ar ievāktām ražām nevarēja pabarot izsalkušos bēgļus un kaŗavīrus, kam Latgales frontē bija jāaizstāvas pret Sarkanarmiju. Ievērojot šos draudošos apstākļus, K. Ulmanis vēlreiz griežas ar īpašu uzsaukumu pie amerikāņu nācijas:

“Es ceru, ka amerikāņu tauta nedomās, ka mēs būtu pieraduši dzīvot no citu žēlastības, ja es griežos pie viņas pēc palīdzības no jauna, zinādams, ka vesela rinda slimnīcu ir atvērtas pateicoties Amerikas Sarkanam Krustam, kuŗš gādājis par vajadzīgo iekārtu un medikamentiem, lai nevajadzētu slimnīcas slēgt.

Latvijas republika grib ieņemt cienīgu vietu starp mazajām tautām un nevēlas nevienu apgrūtināt. Bet viņa ir spiesta palīdzību lūgt. Visur savā zemē viņa redz savas darbnīcas izpostītas. Viņas lauki paliek ne-

apstrādāti, jo trūkst vajadzīgo darba rīku. Bāriņu un slimo skaits sniedzas tūkstošos, kuriem valsts nevar palīdzēt, jo nava ne līdzekļu ne vajadzīgās iekārtas. Neskatoties uz šausmīgo postu, kuŗu pārdzīvojam, kad ienaidnieks trīs reizes iebruka mūsu zemē un tik pat daudzas reizes atkāpās, mēs esam uzcēluši Republiku, bet grūtākais pārbaudījums sagaida nākošo ziemu. Tādēļ es no jauna griežos pie Amerikas un Amerikas Sarkanā Krusta pārliecībā, ka šis solis nepaliks bez atbildes, jo Savienotās Valstis un viņas tauta man nava svešinieki. Vienā no viņas slavenām universitātēm es pats mācījos pazīt un saprast tās cīņas, kuŗas Amerika ne visai sen atpakaļ ir vedusi cauri ziemu, kas mums vēl stāv priekšā. Izstrādājot savu lielo palīdzības programu nākošai ziemai, lūdzu nepiemirstat arī mūsu mazo Republiku — mūsu pie Baltijas jūras, Latviju, kuŗa cīnās un, līdzīgi amerikāņiem, nākošo ziemu ies cauri savai Forge ielejai.

K. Ulmanis

Latvijas ministru prezidents."¹¹⁾

Bez ministru prezidenta K. Ulmaņa vēstuli no Londonas 1919. g. 24. februārī sūta tur delegācijā atrodošais ģenerālmajors Misiņš. Starp citu viņš saka: "Visām izpostītām zemēm, kā Serbijai, Beļģijai un Polijai tiek sniegta palīdzība no visām pusēm, bet par izpostīto Latviju, kuŗa gadu simteņus ir cietusi zem vācu jūga, par palīdzības sniegšanu nemaz netiek runāts. Ievērojot visu šo, es domāju, ka visiem latviešiem, kur tie arī neatrastos, tagad ir svēts pienākums uzstāties kā vienam, darīt visu, kas stāv spēkā, lai glābtu savu tēviju un tautu. Manās krūtīs ir cerība, ka latvju tautai, kuŗa visu ir pārcietusi savā vēsturē, kas nevienai tautai nav bijis jācieš, arī šinī grūtā brīdī netrūks uzpurēšanās spējas un gribas līdzēt savai tēvijai, lai tā izkarotu savas tautas brīvību un pastāvību..."¹²⁾

Kaut arī sīva pretestība bija kreisajā latviešu spārnā,¹³⁾

latvieši sāka apzinātu un organizētu palīdzības darbu. Par to stāsta kāds piemērs par 3 latviešu ģimenēm Amerikas vidienē pie Misisipi upes Rokriveras (Rockriver) ietekas. Kāds Alsviķnieks raksta šādas rindiņas: "Mēs strādājam dūšīgi un gaidām, kad atskanēs sauciens, kas pasludinās nomocītām tautām brīvību. Lai jo drīzi to sasniegtu, neturam rokas klēpī un neskatāmies mākoņos, bet raugamies ar nopietnību nākotnē, sevī lolodami to cerību, ka reiz mūsu apsmietā un nomocītā tauta tiks vaļā no saviem mocītājiem, un ar drošību un lepnumu noskatisies uz saviem valdeniekiem, kuŗi būs satriekti pīšļos un nostādīti pie kauna staba uz cilvēces skatuves, kur tie saņems sava nopelna algu. Esam rokas likuši pie darba un strādājuši priekš kara liberty bondas ar 450 dolāriem, priekš ceturta ar 150 dolāru, lai tie ir niecīgi un mazi, tomēr mazas lāses sakrāj lielus ūdeņus un smilkšu graudi uzmet augstus kalnus. Dievs, svēti, Latviju, mūsu mīļo tēviju."

Amerikas Vēstnesis tanī pašā laikā uzsvēra: "Latviešiem tagad vairāk kā jebkad jāpierāda sava lojālitate un patriotisms mūsu valdībai, jo Latvijas pašnoteikšanās labad latvieši nāks arvien tuvākā sakarā un darīšanās ar valdības vīriem." Tāpēc laikraksts ieteic pirkt piektās "Uzvaras Brīvības Aizņēmuma" ķīlu zīmes. To arī tautieši dara.

Toreiz ASV bija taupīgas un savu maku neatvēra tik plaši, kā pēc 2. pasaules kara, kad daudzas nopostītās zemes saņēma daudzus miljonus dažādu aizdevumu un dāvinājumu.

Dzimtenes tragēdija un asie, tiešie notikumi, kā arī Lielbritānijas ārlietu ministra lorda Balfura Latvijas de facto atzīšana kāpināja tautiešos patriotisko noskaņu. Bija pienācis laiks — būt vai nebūt. Bostonā aizdegtā lāpa liesmoja, tā bija starpstacija ar dzimteni, kas signālus noraidīja tālāk. Vairāk vai mazāk, katra ALTS nodaļa ieraksta skaistu lapusi Latvijai savas kolonijas dzīvē.

Financiālu palīdzību no ALTS lūdz tautieši un Latvijas iestādes, piem., sūtniecības Londonā un Parīzē, kas sagatavoja Latvijas diplomātisko atzīšanu Miera konferencē;

tāpat no ALTS palīdzību lūdz latvieši Tālajos Austrumos. Drīz ALTS atradās kontaktā ar visā pasaulē izkaisītiem latviešiem.

Vēsturisko laiku uzsvērdams J. Līdumnieks rakstīja: "Mēs, Amerikas latviešu nacionālisti, mēs nevaram aizmirst Latvijas balsi, viņas asaras, vaidus un sarkanās kūpošas, dēļ palīdzības brēcošas, asinis. Uz Latvijas altāra mēs upurēsim savu zeltu, savu pirmo palīdzību, ar to mēs pierādīsim, ka nekalpojam 'zelta teļam', bet sniedzam roku un sirdi tai zemei, kurās vārds ir Latvija. Nekad vēl paties Amerikas latvietis nav liedzis sniegt palīdzīgu roku tiem, kas par labāku Latvijas nākotni ir cīnījušies, un tagad mēs ikviens spēsim ziedot dažu mazu zelta gabaliņu. Ar to mēs izglābsim nākotnē Latviju no augļotāju nagiem, kā arī sagatavosim Latvijā ceļu priekš patiesas brīvības."

Tālāk šai rakstā J. Līdumnieks izsaka uzticību Latvijas pagaidu valdībai un savu viedokli izteic: "Jūs runājiet ikdienas par Latviju, jūs pieminat savu dzimteni, jūs izsakāt vēlēšanos būt vēl kādreiz Latvijā. Gribat jūs dzirdēt vēl lakstīgalas dziesmas un Jāņu nakts ligošanu un redzēt vēl un vēlreiz draugu sejas — tad neliedzaties upurēt uz Latvijas altāra savu artavu. Neesat šaubīgi, ķildīgi, esat kā viens vesels latviski runājošs Latvijas gars. Latvijas pagaidu valdība nav kungu un vergu valdība, viņa pagaidām, līdzīgi jums, upurē uz Latvijas altāra visu, kas viņas spēkos stāv, viņai nav personīgu interešu, bet tikai vēlēšanās, lai Latvija būtu priekš latviešiem; Latvija lai būtu suverēna un brīva, viņas lozungs ir brīvību un maizi priekš visiem" (Amerikas Vēstnesis, 1919. g. 7. nr.).

Amerikas latviešu dzīvē sākās kristalizēšanās process, jo bija skaidri redzams, ka sabrūk šinī kaņā kā Vācija, tā Krievija un tāpēc pārmaiņas sagaidāmas arī latviešu tautas dzīvē. Informācijas no Latvijas trūka, vienīgi zināja, ka latvieši nīst vāciešus, latvieši cīnās krievu armijā pret viņiem, bet nebija zināms, ko krievi par to dos pretim. Daži domāja, ka 1917. g. revolūcija piepildījusi tās ieceres, ko

viņi deklarēja 1905. gadā. Latvijas proklamēšana 1918. g. 18. novembrī ienesa kaut ko jaunu, to vislabāk novērtēja Amerikā izglītotā latviešu inteliģence. Vairāki latviešu sabiedriskie darbinieki bija vai nu sabiedriski nenobrieduši, vai arī pārmērīgi godkārīgi. Visiem bija vēlēšanās kaut ko labu darīt savai dzimtenei, bet tai pašā laikā daudzi nerespektēja savu izvēlēto Centrālo komiteju. Daži sāka uz savu roku kārtot lietas ar valdības iestādēm Latvijā un ziņas par daudziem notikumiem sagrozīja. Kļūdiņās toreiz daudzi, citi vairāk citi mazāk, jo trūka piedzīvojumu kā strādāt, kā aizstāvēt izkaļoto Latviju Amerikā. Vairums viņu bija godīgi strādnieki fabrikās, darbnīcās. Atskaitot inž. Kārli Ozolu, Dr. Rūsi, Dr. Eimani, māc. J. Steiku, P. Steiku, pārējiem nebija akadēmiskās izglītības. Norisinājās dažāda laba personīga prestiža cīņa, sacentās pat par pirmās vēstules saņemšanu no vienas vai otras Latvijas valdības iestādes, lai ar to paspīdētu kongresos savu konkurentu priekšā. Ilgie gadi arī bija atstājuši savas pēdas; tie, kas nebija paši kara briesmas un trūkumu piedzīvojuši, neizprata, kas notika dzimtenē. Runāja gan vēl vienu un to pašu valodu, bet sākoties zināmai asimilācijai, domas un spriedumi jau atšķīrās. Savā grāmatā "Latvijas valsts izcelšanās" sūtnis J. Sesks raksta:

"Diezgan raksturīgu liecību par Amerikas latviešu garīgās dzīves līmeni sniedza viņu avīzes. Tur politiskais fanātisms un reliģiskā šaursirdība parādījās visā krāšņumā. Avīzes ķeceriskā tonī un nepareizā latviešu valodā rāj, pamāca un tiesā Latvijas valdību un atklātības darbiniekus, no katras rakstu rindiņas sprēgā viskrasākā ignorānce un vismulķīgākā iedomība. No turienes nopietnus Latvijas lietas veicinātājus Amerikā nekad nevarēja sagaidīt."¹⁴)

Neveiksmēs sabiedriskais darbinieks Edvards Pirsons (Pearson) Ņujorkā saskata citus iemeslus: "Tur bija daudz vainas — lielākā vaina Tautiskā Savienībā personīgā godkārība un Tirdznieciskā Sabiedrībā — vadoņi bet piedzīvojumiem starptautiskā tirdzniecībā."¹⁵)

Kad viena otra kritika par ALTS biedriem parādījās presē, vai arī tāda bija izteikta kongresos, radās opozīcija, ko kāri uztvēra komunistu organizācijas un šos „opozīcionārus” centās pārvilkt savā pusē. Tā vienam otram toreizējam ALTS vadošam darbiniekam, maldoties un kritot galējībās, garām pagāja Latvijas valdības atzinība.

Otru ALTS kongresu sasauca 1919. gadā no 14. līdz 16. septembrim McAlpin viesnīcā Ņujorkā, kurā piedalījās 17 delegāti. Šim kongresam Dancis kundze dāvināja Latvijas sarkanbaltsarkano karogu. To saņemot visi piecēlušies sajūsmā dziedāja “Dievs, svētī, Latviju.” Kongresā piedalījās Sibīrijas latviešu pārstāvis V. Leitis un ziņoja par latviešu stāvokli Tālaajos Austrumos un par turienes latviešu organizācijām un karaspēka vienībām.

Atskan jaunas domas: G. Dancis (Ņujorka) ierosina, lai Centrālā Komiteja lūdz Amerikas un Sabiedroto valstīm, lai tās palīdzību sniedz Latvijas, kā arī Sibīrijas trūkuma cietējiem latviešiem un lai palīdz repatriēt tur aizbēgušos latviešus.

Pēc J. Birznieka (Bostona) ierosinājuma ievēl īpašu komiteju, “kas šejienes latviešiem paustu Latvijas trūkumu un ciešanas,” un tanī ievēl E. Pilsumu, Dr. Kr. Rūsi un S. J. Grundmani. Pēc daudzām pārrunām un kritikām ievēl Centrālo Komiteju ar Dr. Rūsi (Roos) kā priekšnieku, Dr. J. Eimani — viņa vietnieku, K. Rāviņu — rakstvedi, E. Kārkliņu — viņa palīgu un J. Sirmi — kasieri. Nosaka CK budžetu uz 300 dol. nākamajam gadam. Šis kongress ievērojams ar to, ka tai pašā laikā Pensilvānijas viesnīcā notiek t.s. “Četru tautu kongress,” kas pelna savu ievērību un par sevi atstājis datus ASV valdības dokumentos.¹⁶⁾ Nav zināmi iemesli, kāpēc informācija par šo kongresu Amerikas Vēstnesī sasniegusi tikai pēc pusgada. “Četru tautu kongresu” plašākā rakstā atreferē Fredis Lilienfelds no Čikagas ALTS nodaļas, kas arī piedalījies minētajā kongresā: “Kongresā piedalās igauņi, latvieši, lietuvji un ukraiņi, jo šie tālredzīgie darbinieki redz nepieciešamību — aliancei, kas pastāvētu

no Baltijas jūras līdz Melnajai jūrai un pasargātu šai teritorijā dzīvojošās tautas no krievu vai vācu hēgemonijas nākotnē. Arī poļu organizācija esot gribējusi sūtīt delegātus uz kongresu, bet tai esot paskaidrots, ka tik ilgi, kamēr poļi neatsauks savus kaņapulkus no Lietuvas un Ukrainas teritorijas, poļu delegāti kongresā netiks pielaisti." Polijas iztrūkums kongresā bija sāpīgi sajūtams, jo aliancē bija liels robs, neaizsargāts un nesavienots ar pārējo ķēdi. Tai pašā laikā ALTS iestājās par locekli Viduseiropas (Mid-European) organizācijā, kuŗu apkaŗo komūnisti un pulgo latviešus uzticības zvērēšanā Kolčakam, Deņikinam, Judēņičam u.c. monarķistiem. Toreiz gaisā virmoja spārnotais teiciens: "Ķas pabalsta Kolčaku un citus viņa biedrus, tas kalšina jaunas vergu ķēdes leišiem un latviešiem."

Kongresā piedalījās 21 latviešu, 32 lietuvju, 23 igauņu un 24 ukraiņu delegāti. Par vāju diplomātijas paraugu Lillienfelds piemin filadelfiešus, "kas bija aizbraukši prom pirms 'Četru tautu kongresa' sākšanās un J. Kalniņš, kas, lai tukšos sēdekļus piepildītu, bija pats uz savu galvu ievēdis dažus delegātus."

Šī pirmā starptautiskā kongresa mērķis bija: 1) rūpēties par mazo tautu neatkarību un atsvabināšanu no citu lielo tautu jūga un aizbildniecības; 2) delegācijas sūtīšana pie Savienoto Valstu valdības, lai pēdējā atzītu četru tautu neatkarību; 3) draudzīgu attiecību un tirdzniecisku sakaru nodibināšanu starp ASV un cetrām mazajām jaunajām valstīm; 4) veicināt kredītu izgādāšanu no Amerikas mazo valstu ekonomiskās dzīves veicināšanai un 5) kongresu saaukšana.

Kongresā galvenais runātājs ir Jankovskas (lietuvietis), kas ir arī šī kongresa priekšsēdis, bet pārējie runātāji minēti: Pimsons (igauņis), Lotovskis (ukrainis) un Raits (Writh), pēc tautības irs. Runājuši arī viesi: Mrs. Barry (igauņiete), ltn. Bils (Beal) — igauņu izcelsmes ASV flotes virsnieks. No latviešiem runātāju nav. Četru tautu komiteja darbojusies jau agrāk, ziņo, ka jau 1919. g. 29. augustā

ASV ārlietu komiteja (Committee of Foreign Relations) esot uzklaušījusi 4 tautu delegāciju vēlēšanos. "No visiem Senāta komitejas locekļiem vislielāko interesi par mazajām tautām esot izrādījis pats priekšsēdētājs, senātors H. C. Lodžs no Mass. Vidutāja lomu starp tautu delegācijām un Senāta komiteju esot spēlējis R. Galdwells no Ņujorkas, kurš esot pirmais vārdu ņēmis, apgaismojot mazo Eiropas tautu stāvokli un stādījis priekšā kā galveno runātāju advokātu un tiesnesi G. Battle no Ņujorkas." No latviešiem runājis māc. K. Podiņš kauču arī viņš neesot ALTS biedrs, bet dedzīgs latviešu lietas aizstāvis un darbojoties kā Ņujorkas Jūrnieku institūta pārvaldnieks. Mācītāja runa, kas atrodama Kongresa dokumentos, un filma par mežonībām, kā svešās armijas postījušas un slepkavojušas Latvijā, atstājušas uz klausītājiem lielu iespaidu. "Daudziem senātoriem Baltijas tautu vēsture un tagadējie apstākļi esot izklausījušies gluži kā pasaku jēdzieni, latvieši un igauņi tiem bijuši pilnīgi sveši..." Senāta komiteja, noklausījusies māc. Podiņa ziņojumu, vēl nekādu noteiktu lēmumu neesot pieņēmusi, bet solījusies darīt iespējamo. Šāds īsumā ir atrefejums par četru tautību delegāciju 1919. g. augustā ASV senatā.¹⁷⁾

Četrus tautu kongresā no komiteju iesniegtiem materiāliem sagatavots memorands, kas piesūtīts Amerikas valdības iestādēm. Lietuvis Jankovskas ir vairākkārt runājis Karnegī zālē (Carnegie Hall.) Tur viņš stāstījis par apspiestajām mazajām tautām, viņu ideāliem, tagadējiem bēdīgiem dzīves apstākļiem. "Klausītāji to visu uzņēmuši kā lielu brīnumu. Lielākā daļa no tiem nemaz neesot varējuši sprast, ka Krievijā bez krieviem vēl citas tautas varot būt. Ja visiem šiem mītiņiem lielas politiskas nozīmes nav, tad tomēr tiem ir izglītību veicinoša nozīme. Amerikāņu ignorance un Eiropas vēstures un ģeografijas nepazīšana ir patiešām apbrīnojama," raksta bijušais tautskolotājs Fredis Lielienfelds, kas vēlāk saucās Liliens.¹⁸⁾

Šai kongresā pieņēma vairākas rezolūcijas: “Nolēma sūtīt telegrammas prezidentam V. Vilsonam un valsts sekretāram Lansingam.” Telegrammās bija izteikta pateicība par viņu līdzšinējo darbību Eiropas tautu brīvības labā un cerība uz turpmāko palīdzību. Telegramma nobeidzās sekojošiem vādiem: “Vai pašnoteikšanās tiesības netiek attiecinātas arī uz tām tautām, kuŗas agrāk piederējuŗas pie lielās Krievijas impērijas?”¹⁹⁾

Starp citu rezolūcijās teikts:

Tiek prasīta Vācijas kuŗa pulku izsaukŗšana no Latvijas un Lietuvas robeŗām un tiek uzsvērti Golca briesmu un varas darbi Latvijā, īpaŗi Kurzemē.

Attiecībā uz Baltijas valstīm vēl nolemj pateicības telegrammas nosūtīt marŗalam Foŗam par ultimātu Vācijai, lai tā atsauc savus kuŗa pulkus no Baltijas valstīm.

Beidzamajā, 14. punktā: “Nolemj izvēlēŗ komisiju no 20 personām, pa 5 no katras tautas, kas lai kopīgiem spēkiem cenŗas atrast un formulē ceļus un līdzekļus četru valŗķu finanču, ekonomijas, industrijas un tirdzniecības attīstības veicināŗšanai savā starpā un ar āŗzemēm, bet seviŗķi ar Ameriku.”

Kas ar ŗo Četru Tautu kongresa komiteju noticis vēlāk, ŗo rindiņu rakstītājam nav izdevies noskaidrot. Tikai nākoŗajā ALTS kongresā 1920. g. māc. P. Steiks aizrādījis: “Nevar kritizēŗ Centrālo Komiteju par iestāŗanos “Mid-European Union,” bet ieteic uz priekŗu būt uzmanīgākiem un neiestāŗties nekādos junīonos.” Ko tas nozīmēja?

Četru tautu kongresa īstenība ir it kā vizija, kas spīd pāri gadu simteņiem no Baltijas līdz Melnajai jūŗai. Veltīgi ŗos ceļus mēģināja būvēŗ Latvijas pirmais āŗlietu ministrs Z. Meierovics t.s. Bulduŗu konferencē. ŗo tautu pārstāŗvi redz absolūtu nepiecieŗamību pēc kopējas aizsardzības, bet to parasti izjauc lielo kaimiņu agresīvie un viltīgās politikās spēles triki.

Sakarā ar komūnistu vajāŗšanām, ko toreiz uzsāka ASV prokurors, cieta arī daudzi nevaĩnīgi ieceļotāji. Beidzot val-

dība gribēja uzklaust iecerotāju domas t.s. "Inter Racial Council," kas pirmo sēdi noturēja 1920. g. 7. aprīli un tanī piedalījās 32 tautu pārstāvji. Arī latvieši tur piedalījās un izvēlēja Gustavu Danci par komitejas priekšnieku, bet pārējie bija māc. K. Podiņš, māc. J. Kvietiņš, V. Keiss un J. Zibergs. Tautību pārstāvji protestēja pret to, "ka ārzemēs dzimušie tiek saukti par nemiera cēlājiem un miera traucētājiem. Reprezentanti no iecerotāju puses uzskata šādu apsūdzību par nepareizu, kas cēlušās no nesaprašanās otru valodā, mērķos un dzīvē"²⁰)

ALTS trešais kongress notika 1920. gadā no 4. līdz 6. septembrim Ņujorkā "International Institute for Young Women" telpās, 108 — 30th St. Šo kongresu dēvē par Pirmo Amerikas latviešu kongresu,²¹) jo tajā piedalījās arī citu organizāciju pārstāvji, kas atbalstīja ALTS mērķus un "stāv par Latvijas valsts neatkarību un tās atbalstīšanu" (ALTS uzaicinājums Amerikas latviešu kongresa sasaukšanā — Amerikas Atbalss 1920. g. 5. aug.).

Kongresā piedalījās 37 delegāti, dziedāja "Zvaigžņoto karogu" un "Dievs, svēti, Latviju," pēc kam CK priekšnieks Dr. Rūsis savā ievada runā starp citu teica: "Visus šie ir pulcinājis viens mērķis, viens uzdevums — palīdzēt dzimtenei, kas ir augsts ideāls. . . Palīdzība dzimtenei, kas mūsu mērķis, jātur visur un vienmēr acu priekšā. . ." Kongresa darba kārtā ir apspriežama Latvijas valsts de jure atzīšanas panākšana no ASV valdības un sakaru nodibināšana ar ārvalstīm un Latvijas atjaunošanas darba veicināšana. Tāpat prasa, lai Latvijas Sarkanā Krustu uzņemtu Starptautiskā Krusta Līgā Žeņevā. Latvijas neatkarības atzīšanas komitejā ievēl dedzīgo bostonieti Edvardu Stokmani, J. Leimani, D. Danci, māc. P. Steiku un māc. J. Steiku. Tik tālu viss iet gludi bet tad opozīcija, kas kaut kādi nevar ieredzēt inž. Ozolu un līdzšinējos CK locekļus, sāk savu jaucēju darbu, kuŗu vada Gustavs Dancis. Viņš bija gan praktisks un savā ziņā izdarīgs, bet visu mūžu cīnījās pēc nepiešķirtiem godiem, kas varbūt bija iemesls tam, ka viņš 1943. gadā pie-

vienojās komūnistiem, kas ASV nodibināja palīdzības organizāciju "Relief for Latvia." Tur viņš guva priekšsēža vai, kā sacīja, prezidenta godu.

ALTS centrālo komiteju kritizēja arī E. Minka, teikdams, ka "tā izbālēs un nodēdēs, jo viņa nav jaunus spēkus klāt dabūjusi." Uz to inž. K. Ozols atbild: "Savienība ir plaukusi un daudz darījusi. Latvijā visi viņu pazīst un uz Latviju tā nosūtījusi lielu pabalstu. Varbūt, ka nākotnē varēsim organizēt biedrību, kas spētu vairāk darīt, bet to rādīs nākotne. Es zinu, ka tā ir dabūjusi daudzus jaunus spēkus klāt. Tautiskā Savienība dzīvos, velti ir runāt par viņas likvidēšanu."

Ziedojumus Latvijai sāka nodot arī t.s. palīdzības organizācijas, piem., Filadelfijas latviešu palīdzības biedrība, Ņujorkas latviešu biedrība, Ņujorkas un Filadelfijas latv. lut. draudzes, Latviešu baptistu literārās savienības Ņujorkas nozare ar rakstīto vārdu, cik "tas pie žurnāla Drauga Balss tagadējās tendences bijis iespējams..." Visumā šis kongress nav laimīgs un sekmīgs delegātu neiecietības dēļ. Disonanci radīja Latvijas ārlietu ministrijas sūtniecības pilnvarotā sekretāra A. Nageļa lieta.²²) Viņš 23. jūlijā Ņujorkā bija aizturēts, un ceļā uz Ņujorku Latvijas ārlietu ministrija viņam izdotās pilnvaras bija jau anulējusi un aicināja atgriezties Rīgā. Daži, to skaitā Dancis un Minka prasīja, lai kongress iestājas un lūdz Nāgelim un viņa sievai uzturēšanās atļauju ASV. Par šo gadījumu dzirdēts kāds māc. J. Steika humoristiski simbolisks teiciens: "Dancis dejoja, līdz Podiņš aizbrauca uz Vašingtonu pēc naglas, lai ieliktu izkritušo dibenu..." Vēl kongresā inž. Ozols ierosināja dibināt Latvijas — Amerikas kuģniecības līniju un minēja, ka Amerikas Latviešu tirdzniecības Savienība šim mērķim jau aizdevusi 5,000.— dolārus. Pēc. J. Ziberga priekšlikuma ierosinājumu arī pieņēma. Edv. Pilsums ierosināja Latvijas bankas dibināšanu Amerikā. Disonanci radīja ALTS Čikagas nodaļas patvaļīgā darbība, kas bez CK ziņas bija sūtījusi Latvijas valdībai "rezolūciju lai izbeidz

kaŗu ar Krieviju," sevi dēvējot par "The Lettish Alliance of Chicago."

Redzot daudzos starpgadījumus un tīšos nodomus ALTS darbu jaukt, inŗ. K. Ozols, kongresu slēdzot, nodod "svētību" ūiem jaucējiem, sacīdams: "Tai laikā, kad dzima, auga un stiprinājās Latvija, kā visas tautas griba, kad Latvijas zemnieks lika savu krūti pretīm visām ļaunām varām un lēja savas asinis par tēvu zemi, — dzima un stiprinājās arī Amerikas Latviešu Tautiskā Savienība. No paŗa sākuma Latvijai ir bijis daudz ienaidnieku, tāpat kā Amerikas Latviešu Tautiskai Savienībai. Neskatoties uz to, Latvija ar katru dienu paliek stiprāka, jo Latvijas mērķi un centieni ir skaisti. Arī Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības mērķi, kā mums visiem zināms, ir tie skaistākie un cēlākie — palīdzēt Latvijai viņas cieŗanu brīdī, atzīstot to valdību Latvijā, kuŗa no tautas vairākuma ir ievēlēta. Bet tomēr ar seviŗķu niknumu un nelabvēlību ir personas, kuŗas strādā pretīm Amerikas Latviešu Tautiskajai Savienībai un tiek nodotas sūdzības par Latvijas priekšstāvjiem, kā piem., no Čikagas par konsulāro aŗentu, kuŗu viņi pat nepazīst. Pēdējo var attaisnot ar to, ka nezināŗanas dēļ un pat, varbūt, no mīlestības pret dzimteni tas tika darīts, kaut gan tikai nepareizā formā. Varbūt, daudz reiz pat labu darot, viņi nav sapratuŗi, ka dara sliktu. Tā tad nevar no viņiem prasīt inteligēntas izŗķirŗanās viņu personīgos centienos vispāribas labā." Seko māc. P. Steika, E. Danŗa un A. Minka kritizēŗana un tā kļuva liktenīga, jo attiecības paasinājās un daudzi pagrieza ALTS muguru, kaut teiktie Ozola vārdi bija pareizi un pat pelnīti. Kongresā par CK priekŗsēdi ievēlēja J. Zībergu, sekretāru A. Lēnu, kasieri E. Pētersonu, bet Edv. Stokmanis darba apstāķļu dēļ Centrālā Komitejā nevar ieiet. Tā ALTS Centrālā Komiteja atnāca uz Bostonu un nolēma, ka nākamais kongress jārīko bostonieŗiem 1921. g. septembra sākumā.

Te vēl pieminams Amerikas Vēstneŗa izdevēja J. Zīberga 1919. g. 5000 eksemplāros iespiestais Latvijas Miera Dele-

gācijas uzsaukums Amerikas latviešiem, ko izdevējs izsūtījis savas avīzes abonentiem, ALTS biedriem un latviešu kolonijām ASV un Kanadā. Uzsaukums iespiests tādā formātā, ka tas ērti ievietojams aploksnē, lai rakstot "vēstules draugiem un pazīstamiem" neaizmirstu vēstulēs ielikt arī pa uzsaukumam, kuram izdevēji novēl "lai tie vislabāk izplatītos tautiešu starpā."

1920. g. 19. augustā Amerikas Vēstnesis atzīmēja 25 gadu pastāvēšanu un apvienojās ar laikrakstu Amerikas Atbalss, ko parakstīja CK priekšnieks Dr. Ross un K. Rāviņš (īstā vārdā Kārklīņš), kas darbojās Latvijas konsulātā Ņujorkā. Tai laikā ASV vēl iznāca Latvju Ilgas, Strādnieks, Rīts, bet pēdējos divus subsidēja Latvijai naidīgas varas. Kļūdas bija arī Latvijas valdības rīcībā, kas privātos palīdzības sūtījumus aplika ar lieliem nodokļiem, ka dažreiz tie pārspēja sūtījuma vērtību. Šī bija viena no sāpīgākām puantēm ALTS 4. kongresā Bostonā, kas notika tad, kad daudzas valstis bija jau atzinušas Latvijas de jure, un kad ASV bija ieradies Latvijas sūtnis L. Sēja. Šis beidzamais ALTS kongress notika Bostonā 1921. gadā no 3. līdz 5. sept. (Roxbury Hall, 67 Warren Street). Kongresā bija pārstāvētas vairs tikai trīs ALTS nodaļas: Bostonas, Ņujorkas un Filadelfijas, bet Čikagas un Klīvlendes nodaļas darbību bija jau izbeigušas. Iepriekšējā gadā ALTS kongresā pieļautās citu latviešu organizāciju delegācijas nebija izrādījušas interesi sadarboties ar ALTS, tāpēc tās šoreiz uz kongresu nebija aicinātas. Delegātu bija neliels pulciņš un CK priekšnieks J. Zibergs viņus, starp citu, apsveica ar šādiem vārdiem: "Šodien še mūs visus pulcinājusi mīlestība uz dzimteni; mums ir tas pats mērķis, kas iepriekšējiem kongresiem — palīdzēt dzimtenei. Kā to labāki spēsim izdarīt, tas ir mūsu augstākais pienākums." Filadelfijas delegāts E. Piesis (Pease) kongresā aizrādīja, ka viņa nodaļa atzīstot savienības galveno mērķi — palīdzēt dzimtenei, bet tai ir arī uzdevums rūpēties par latviešiem ASV. Tāpēc savienības konstitūcija jāpārgrozot tā, lai palīdzība "kristu

arī pašu starpā.” Savienības Centrālajai Komitejai ieteica iegādāties latviešu grāmatas, laikrakstus, skaņu plates pārdošanai Amerikas Sav. Valstīs. Tādā veidā cerēja veicināt latviešu kultūras ieplūšanu šinī zemē. Minētajiem mērķiem gan atvēlēja tikai 100 dolārus. Vairāki priekšlikumi ieteica lūgt Latvijas finanču ministriju un citas Latvijas iestādes, lai atsvabina no muitas šejieniešu sūtījumus piederīgiem.²⁴) Ierosināja likvidēt Latvijas pastmarku pārdošanu pie Centrālās Komitejas un prasīt Latvijas valdībai vai markas sūtīt atpakaļ vai pārdot tās par tādu cenu, kā iespējams. Tāpat ieteica Centrālajai Komitejai stāties sakaros ar imigrantu darba pārvaldi un ar Darba Departamentu Vašingtonā un paziņot, ka Tautiskā Savienība uzņemas palīdzēt latviešu ieceļotājiem. Ierosinātos priekšlikumus arī pieņēma, jo apstākļi toreiz rādīja, ka ceļošana notiek abos virzienos — uz dzimteni un no dzimtenes uz ASV.

Kongresa laikā notika 6 sēdes, pie kam beidzamā bija politiski vissvarīgākā. Par to Amerikas Atbalss 1921. g. 10. novembrī rakstīts: “Par propagandu Amerikā dēļ Latvijas atzišanas G. Pinkulis liek priekšā iznest rezolūciju un uzdot Centrālajai Komitejai sastādīt petīciju un piesūtīt to Amerikas Kongresa locekļiem. Debatējot tiek taisīts amendments, lai šī rezolūcija tiktu piesūtīta prezidentam Hardingam, Senata ārlietu komitejai un Valsts departamentam.”

Pārrunāti arī Sarkanā Krusta jautājumi, par to Amerikas Balsī ziņots: “Tiek likts priekšā un piebalsots ievest Sarkanā Krusta nozīmes, kuņas izdalītu personām, kuņas ar kādu zināmu summu pabaltījušas Latvijas Sarkanā Krustu. J. Zibergs taisa amendmentu, lai jaunā Centrālā Komiteja stātos sakaros ar Latvijas pārstāvi L. Sējas kungu, kā šo lietu sekmīgāki veikt. Tad arī ienāk L. Sējas kungs. Ed. Stokmanis pārmet, ka Latvijas sūtnis līdz šim nekā nav darijis Latvijas Sarkanā Krusta lietā. Tad Sējas kungs ņem vārdu un aizrāda, ka viņš to neesot vis aizmirsis, bet apstākļu dēļ, kuņas viņš pieved, šimbrīžam nekādu lielāku palīdzības vākšanu nav iespējams izvest, bet tiklīdz būs

iespējams, viņš darīs cik vien iespējams." Uz pārmetumu, kāpēc sūtnis Sēja nav sazinājies ar ALTS, sūtnis atbildējis, ka "viņam nav bijuši pazīstami šejienes apstākļi un tā viņš arī nevarējis citādi rīkoties. Tad arī esot jāievēro, ka viņš esot valsts ierēdnis un viņam kā tādām jārikojas, un pie tam viņam esot darba diezgan izpildot Latvijas valsts uzdevumus Savienotās Valstīs." Tā bija diplomātiska izvairīšanās par vietējo apstākļu nezināšanu, jo agrākais Latvijas pārstāvis sūtnis Ozols 3. ALTS kongresā sacīja, ka Tautiskās Savienības vārds neesot svešs Latvijā, to katrs pazīstot. Sūtnis Sēja viesojās G. Danča mājās, kas savukārt bija nonācis konfliktā ar ALTS. L. Sējas paskaidrojumi kongresa dalībniekus nomierināja, bet pārmetumi sākās pret Latvijas konsulu J. Kalniņu Ņujorkā.

ALTS 1920. gadā bija ieņēmusi \$3.959,98, izdevusi \$3.828,89. Galvenokārt palīdzība uz Latviju sūtīta individuāliem lūdzējiem, bēgļu reevakuācijas biedrībai, Latvijas Sarkanam Krustam, Hūvera bērnu palīdzības fondam.²⁵⁾ Savienības CK noturējusi 33 sēdes, izsūtījusi 209 vēstules, nodevusi meklētiem piederīgiem ap 200 vēstuļu no Latvijas, izdevusi biļetenu un publicējusi uzsaukumu līdzekļu vākšanai Hūvera bērnu pabalsta fondam. Tanī pašā laikā CK rosīgi rīkojās, lai tautieši piedalītos izstādē "American Making," kas notika 1921. gadā no 29. oktobra līdz 12. novembrim Ņujorkā. Tur piedalījās 28 tautības, izstādot no vecās dzimtenes līdz paņemtos eksponātus, vai arī uzskatāmi parādot to, ko ar savām zināšanām devuši ASV kultūrai un civilizācijai. Latviešu stūrītis bija iespaidīgs ar tautieša Baloža pagatavotām mēbelēm, tautiskām galda segām, logu aizkariem un V. Purviša gleznām.

Pats svarīgākais ALTS CK Bostonas gada ieguvums bija Amerikas latviešu delegācijas noorganizēšana un prezidenta Hardinga apmeklēšana 1921. g. 30. maijā Baltā namā Vašingtonā. Par latviešu delegācijas vadītāju ievēlēja Dr. Kr. Rūsi, delegācijā bija: J. Zībergs, Dr. J. Eimanis, P. Volmārs, E. Stokmanis, G. Neimanis. Delegācijā vēl bija

Latvijas de jure sekmētāji ASV. No kreisās: Latvijas tirdzniecības pārstāvis J. Ozols, kongresa loc. V. Candler, Latvijas sūtnis L. Sēja, arch. Arv. Kundziņš. Otrā rindā no kr.: G. Neimanis, E. Stokmanis, Dr. Kr. Rūss, Dr. J. Eimanis, red. J. Zibergs un P. Volmārs. Uzņemts 1921. g. 30. maijā Vašingtonā, isi pirms delegācijas ierašanās pie prezidenta Hardinga Baltajā namā

Latvijas sūtnis L. Sēja, A. Kundziņš un J. Ozols, bet delegāciju vadīja ASV Kongresa loceklis V. Čandlers. Delegāciju pieņēma prezidents Hardings, ārlietu ministrs Hjūzs, senatoram Kingam un pazīstamajam Ņujorkas tiesnesim Levijam klātesot. Latviešu delegācija nodeva petīciju par Latvijas de jure atzīšanu.

Tā Amerikas latvieši kopā ar tautu dzimtenē cīnījās par Latvijas de jure atzīšanu Amerikā.

Bostonieši nosūtīja prezidentam Hardingam vēstuli, ko parakstīja J. Zibergs un E. Volrāts, lai nekavējoši atzīst Latvijas de jure, jo vēl nekas 4 mēnešu laikā, kopš delegācija apmeklēja prez. Hardingu, nebija dzirdams no Baltā nama. Līdzīgu vēstuli vēl nosūtīja Valsts departamentam (State Department) un senātoram Lodžam.

Boston, Mass. Sept. 20, 1921

Hon. Warren A. Harding,
President of the United States,
White House,
Washington, D.C.

Dear Mr. President:

Representing a body of loyal Americans of Lettish descent and in accordance with a resolution of the Fourth Congress of the American National Lettish League held in Boston on September 3., 4. and 5., 1921, we take the liberty to appeal to you, Mr. President, to grant de jure recognition to Latvia, the Country of our birth.

We are fully convinced that such recognition of Latvia will tend to increase commercial relations between America and Latvia, thus improving economic conditions in this country, and in the same time greatly contributing to the speeding up of reconstruction work in Latvia, a country which bravely and with heavy sacrifices fought for all Allied cause during the recent world war.

Sincerely trusting that you, Mr. President, will find it opportune to give your kind consideration to this our appeal, we beg to remain

Very respectfully

J. Sieberg, President
The Central Executive Committee of the
American Lettish National League

E. Wollrath, Secretary

Uz iesniegumiem sekoja šādas atbildes:

September 27, 1921

United States Senate
Committee of Foreign Relations

My dear Sir:

I have received your letter of the 20th. The matter of the recognition of the Latvia is not before the Senate or the Committee of Foreign Relations, and because the recognition of a government by the United States is a purely executive function the decision in the case of Latvia rests in the hands of the President.

Very truly yours

Henry Cabot Lodge

J. Sieberg, Esq.
299 Washington St., Cambridge, Mass.

No valsts departamenta saņēma tikai formālu sekretāra D. C. Pūla (Poole) Krievijas lietās apliecinājumu par memoranda saņemšanu, bez komentāriem.

Tad 1922. g. 27. jūlijā, pēc 4 gadu cīņas, kad Latvija bija jau Tautu Savienības locekle, sekoja arī Latvijas de jure atzišana kopā ar pārējām Baltijas valstīm un Albāniju.²⁶⁾ Kopš šī laika ASV savu nostāju iepretīm Baltijas valstīm nav mainījušas, kaut 2. pasaules kara laikā Padomju Savienība tās ir varmācīgi pakļāvusi sev. Likumīgais spēks un tiesības ir Baltijas valstu pusē, jo ar 1920. g. miera līgumiem Padomju Savienība pievienojās tam, ka Baltijas valstis izstājas no "savienības" un deklarēja savu atteikšanos uz mūžīgiem laikiem no šīm zemēm.²⁷⁾

Šai gadījumā Amerikas Atbalss redaktors nodaļā "Notikumi un komentī" (1922. g. 15. aug. n-rā) devis tālredzī-

SENDING OFFICE
INDICATE WHETHER

Collect
Charge Department
as
Charge to
\$

TELEGRAM SENT.

Department of State

Washington, July 28, 1922.

Green

Legfy up
3 53 Dr.

AMOOOOLISS

RIGA

98

Advise Foreign Offices of Estonia, Latvia and Lithuania,
as nearly at the same time as possible on the morning of July 28,
as that the United States extends to each full recognition.
The fact will be communicated to the press at Washington for
publication in the morning papers of July 28 and the following
statement will be made:

QUOTE The Governments of Estonia, Latvia and Lithuania have
been recognized either de jure or de facto by the principal
Governments of Europe and have entered into treaty relations
with their neighbors.

In extending to them recognition on its part, the
Government of the United States takes cognizance of the
actual existence of these Governments during a considerable
period of time and of the successful maintenance within their
borders of political and economic stability.

The United States has consistently maintained that, the
disturbed conditions of Russian affairs may not be made the
occasion for the alienation of Russian territory, and this
principle is not deemed to be infringed by the recognition,
at this time of the Governments of Estonia, Latvia and
Lithuania, which have been set up and maintained by an indigenous
population. UNQUOTE

Enciphered by

Sent by operator

Pending

Index 211 - No 20

1-12

560N-01/522

gus vērtējumus: "Latvija ir atzīta de jure no Amerikas
Savienotām Valstīm. Tā ir patīkama ziņa īstiem Amerikas
latviešiem, kas Latviju piemin un godā kā savu māmuļu.
Bet tā ir nepatīkama vēsts Latvijas un Amerikas latviešu

PREPARING OFFICE
WILL INDICATE WHETHER
Collect
Charge Department
as
Charge to
\$

TELEGRAM SENT.

Department of State

Washington.

- 2 -

Pending legislation by Congress to establish regular
diplomatic representation, Mr. Young will continue as Com-
missioner of the United States and will have the rank of
Minister.

123483
12.006CN

Request from respective governments temporary
recognition pending formal application for exequaturs of
~~XX~~
~~XX~~

John P. Hurley, Charles E. Albrecht and Clement B. Edwards,
Sensuls at, Riga, Reval, and Kovno, respectively.

Highes

BOP:LSS

R
Feb

SA

PMB

CI

DO

WJ

WJ

Enciphered by SA

Sent by operator M .. 19 ..

Index No.—No. 22

lieliniekiem, kas savu māmuļu gribētu tāpat kā velns velnu
pārdot komūnistu verdzībā. Tālāk, tas ir bargs trieciens
Maskavas diktātoriem. Jo Amerika, atzīdama Latviju, ta-
gad atklāti atbalsta Anglijas talredzīgo politiku, kas gaiši

SECRETARY OF STATE
JUL 25 1922

THE WHITE HOUSE
WASHINGTON

UNDER SECRETARY,
JUL 25 1922
DEPT. OF STATE.

Handwritten signature

Handwritten: JUL 20 1922

July 24, 1922.

My dear Mr. Secretary:

I have yours of even date
in which you express your readiness to announce
the recognition of the three Baltic states and also
the government of Albania. I am quite agreeable
to this recognition, and very cordially approve
the form of announcement suggested in your letter.

I shall be glad if you will have
ready, when the House of Congress is reconvened, a
recommendation for submission to Congress relating
to the necessary legislation to establish legations
in the newly recognized countries.

Handwritten: SEN 10/1/20

Handwritten: 121.7

Handwritten: AUG 14 1922

Very truly yours,

Handwritten signature: Harry Hopkins

Hon. Charles E. Hughes,
Secretary of State,
Washington, D. C.

redz, ka komūnistiskā uzvalkā tērptais krievu imperiālisms
ir drauds Eiropai uz progresīvo dzīvi, tas ir trauceklis, kas
alkst pēc galēja posta...”

Bostonā notika vēl 5. un beidzamais ALTS kongress.
CK rakstvedis ievietojis Amerikas Atbalsī (1922. g. 1. sept.)
aizrādījumu, ka kongress notiks Bostonā, Roksberijā no 2.
līdz 4. septembrim (Norfolk House Center, 14 Elliot Sq).
Tālāk citā nodalījumā minēts, ka Ņujorkas ALTS nodaļa
par delegātiem izraudzījusi Ch. Zichmani un I. Kalniņu. Ir
ļoti iespējams ka šis (1922. g. 1. sept.) ir pēdējais Amerikas
Atbalss numurs.

Kādreiz J. Zībergs šo rindiņu autoram izteicās, ka pēc šī kongresa CK pārgājusi uz Ņujorku, bet kas šinī beidzamajā kongresā runāts, nolemts un kādas personas ievēlētas, paliek nenoskaidrots, jo autora rīcībā trūkst par to jebkādu liecību. Kongresa priekšvakarā Amerikas Atbalss (1922. g. 1. sept.) devusi rakstu "Kas būs tālāk," kur izstāsta par stāvokli, kādā atrodas ALTS nodaļas un tur atspoguļojas asimilācijas dēļ aizlauztā latviešu dzīve. Rakstā starp citu teikts: "Analizējot Savienības pagurušo stāvokli, mums tagad jāievēro, ka Tautiskā Savienība bija kara laika bērns, un kā tādai, viņas darbība bija rosības un svētības pilna tikai tik ilgi kamēr tā bija nepieciešama Latvijas trūkcietējiem. Un tik ilgi, kamēr Savienības locekļiem palīdzības sniegšana bija vienīgais un augstākais mērķis, viņi strādāja sparīgi un ar teicamiem panākumiem. Bet tiklīdz, pateicoties zināmiem šķēršļiem, mērķis nedeļa vairs pietiekoši lielu interesi, viens un otrs sāka palaist streņģes un daži, augstprātības dzīti, pavisam izpērās ārā. Iesākās vienkārši vai nu indiferece, vai savstarpēja rīvēšanās. Tāpēc nav brīnums, ka pašreiz, kā tas no vairākiem ziņojumiem redzams, katra darbība Savienībā ir apstājusies. Arī biedru skaits gājis lielā mērā uz leju. . . Ir tomēr savādi, ka vietējās latviešu kolonijas, vismaz līdz šim, vēl nav bijušas spējīgas uzstādīt sev tādus vietējus mērķus, kuŗi dotu kādas zināmas organizācijas locekļiem lielāku darba interesi, kā redzam pie citām vietējām tautībām. . . Varbūt, ka starp latviešiem trūkst vadītāju, kuŗi varētu uzstādīt daudz maz noteiktākus mērķus un ap tiem apvienot daudz maz vienādi domājošus tautiešus. Pagājušā gada kongresā tas pa daļai tika mēģināts un uzstādītā programma Savienības darbībai varēja būt apmierinoša, bet panākumi, kā to redzam, ir bijuši vairāk kā niecīgi, un darbības pārskati rāda, ka izņemot "American Making" izstādi, vienīgais un uzrādāmais darbs ir bijis tas, kas vēl tik nepietiekoši bija darīts Daugavpili plūdos cietušiem. Galvenais iemesls, kāpēc Amerikas latvieši nevar uzstādīt apmierinošus kopdarbības rezul-

tātus, ir tas apstākļi, ka viņu skaits šē nav tik liels, kā citām tautībām. Latvieši ir izkaisīti pa visu Ameriku un nav nometušies vienkopus lielākās grupās. Pat tādās pilsētās, kur latviešu skaits ir samērā lielāks, viņi nevar koncentrēties vienā iecirknī, bet ir izkaisīti pa visām pilsētas daļām. Vēl otrs iemesls, kāpēc Amerikas latvieši nav pānākuši sabiedriskā dzīvē redzamus rezultātus, ir tas, ka viņu dzīve Amerikā ir tā ievadīta, ka ar laiku irst pat atsevišķu ģimeņu kopdzīve. Jaunā paaudze, ar maz izņēmumiem, galīgi nošķiras, viņa meklē sev tādu sabiedrību, kurā viņai liekas būtu vairāk piemērota. Ikkatrā sabiedriskā kustībā ir vajadzīgas jaunas asinis, jauna enerģija un jaunas idejas. Šinī ziņā jaunatnes piedalīšanās būtu visvēlamākā. Ja arī jaunie kādreiz pārkāpj zināmas robežas, tad tas pa daļai notiek enerģijas pārpilnības dēļ, kas, atmodinot vientulīgā dzīvē pa daļai iestigušos vecos darbiniekus, varētu nākt tikai par labu... Bet latviešiem, izņemot dažas baptistu draudzes, acumirkli nav zināma neviena sabiedrība, kurās mērķis būtu vietējai latviešu jaunatnei mācīt savu mātes valodu. Šis būtu viens darba lauks, kur Tautiskā Savienība varētu kaut ko darīt... Vēl var piebilst, ka luterānismam, kā galvenai latviešu ticībai, ir vismazākā iespēja saturēt latviešus kopā, jo luterāņu mācību var uzskatīt par vienu no visbrīvākām ticībām. Cilvēce vēl nav nākusi pie tāda attīstības stāvokļa, kur tā bez piespiešanās un attiecīgas pamudināšanas pulcētos... Cerams, ka tautieši, kas sekmīgi darbojās kritiskos brīžos, atradīs līdzekļus tikpat sekmīgai darbībai tagad normālos apstākļos..."

Kongress Bostonā notika zem laimīgas zvaigznes tanī ziņā, ka ASV valdība vasarā (1922. g. 28. jūlijā) bija atzinusi Latvijas de jure. Šis ieguvums it kā atņēma sparu un tāpēc kāds ALTS darbinieks Bostonā ir teicis šādus vārdus: "Pēc kongresa viss palika klusu kā nomiris..."²⁸)

Vēl dažus atzinības vārdus gribam veltīt ASV Kongresa loceklim Valteram M. Čandlerim (Walter M. Chandler) Ņujorkā, kas 1919. gadā apceļoja Baltijas valstis un iepa-

zinās ar šo tautu centieniem. Kauču arī viņš par saviem pūliņiem pieprasīja \$2.250,— atlīdzību, jo vairs Kongresā neatradās, viņa nozīme Latvijas de jure atzīšanā nav mazā. Viņš nevien devis daudzus rakstus par Baltijas valstīm Amerikas Atbalss angļu valodas pielikumā, bet ar Latvijas brīvības lietu iespazīstināja amerikāņu sabiedrību, senātorus, kongresa locekļus un presi. Čandlera ziņojums uzņemts arī valdības dokumentos "Hearings before the Committee on Ways and Means, House of Representatives, January 19, 1920, Part 4."

Tāpat atzinību pelnīja ALTS sūtnis inž. K. Ozols, kas apbraukāja latviešu kolonijas, un kam ir nopelni Latvijas valsts neatkarības idejas iedzīvināšanā ar personīgiem apciemojumiem un daudziem rakstiem amerikāņu presē.

Šeit jāpiemin arī tie darbinieki, kas darbojās Amerikā Latvijas labā. Filadelfijas ALTS nozarē tādi bija: Dr. Rūsis, Dr. J. Eimanis, māksl. Āboltniņš, H. Rūdolfis, J. Sirmis, māc. P. Steiks, J. Meisters, E. Redovics, A. Svare, kādu laiku arī Ernests un Anna Minkas. Viens no pirmajiem, kas devās vietraudžos uz Latviju, bija J. Sirmis, kas bija arī CK kasieris. Savus ziņojumus par redzēto Latvijā viņš ir devis Amerikas Atbalss slejās.

Ņujorkas nozarē darbojās: Ed. Persons, E. Pilsums, G. Dancis, J. Kalniņš, K. Karolis, A. Bernhards, V. Klejs, M. Madreica, K. Neimanis, J. Rubenis, J. Zichmanis. Čikagas nozarē: F. Lilienfelds, K. Barons un J. Ulmanis. Pēdējais vēlāk bija Latvijas goda konsuls Čikagā. Klīvlendē: J. Gruntmanis, Gūtmanis u.c.

Neminot vēl Bostonas ALTS nodaļu, pakavēsimies pie kopējā ALTS padarītā darba un tad atgriezīsimies Bostonā, kur vēl saistās vecās ALTS iemītās pēdas ar jauno iecelotāju soļiem un lielo sirdsdedzi, kas veltīta tiem pašiem mērķiem, kas sprauti pirms 50 gadiem, kad Latvija piedzima pēc gadusimtenu ilgās, garās nakts.

Vēsturnieks Dr. N. Viksniņš par šo laiku raksta: "Inž. K. Ozols jau 1919. g. 1. aprīlī lūdz ASV Latviešu Sarkanā

Krusta nodaļu, kā arī visus Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības biedrus organizēt palīdzības akciju izpostītajai latviešu zemei un latviešu tautai. Viņa aicinājums noslēdzas šādiem vārdiem: "Palīdzēsim mazgāt tautas asiņainās rētas, dziedināsim tās un slaucīsim tautas asaras. Tad laimes stars uzspīdēs pār mūsu zemi un bāra bērni, bargu kungu klausītāji, būs brīva un laimīga tauta savā brīvā Latvijā. Lai netrūktu tagad neviena pie šī svētā un skaistā darba." Dr. N. Viksniņš, kas pētījis Filadelfijā atrasto ALTS centrālās komitejas archīvu, vēl raksta: "Vispirms ievadīja ārstniecības līdzekļu akciju. Te atzīmējams Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības Centrālās komitejas, kuņai bija nodaļas visās lielākās latviešu kolonijās, uzsaukums, ko parakstījuši Kr. Rūsis, K. A. Rāviņš un. J. Sirmis, visi no Filadelfijas. Raksturīgs šī uzsaukuma sākums: "Latvija, mūsu dzimtene, ir brīva. Brīva no vergu kupčiem, vācu junkuriem, brīva no imperiālistiem – reakcionāriem krievu činavniekiem, brīva no ultraradikāliem fantastiem." Uzsaukumā tālāk pasvītrots, ka Latvijai trūkst uztura vielu, apģērbu, bet visvairāk ārstniecības līdzekļu. Vislabāk to būtu nokārtot ar ASV kredita piešķiršanu. Tāpēc jau liels panākums ir tas, ka to jau darījis Latvijas pilnvarotais pārstāvis bij. Ņujorkas valsts kongresa loceklis V. Čandlers ar savu runu 19. janvārī Vašingtonā "Ways and Means Committee" sēdē. Viņa runa tagad iespiesta atsevišķā brošūrā un latviešiem jāgādā kā segt daļu izdevumu. Šī runa var veicināt visu ASV pilsoņu atsaucību palīdzībai Latvijai un tāpēc vajadzīgi ziedojumi. Uzsaukuma beigās teikts: "Lai neviena pašmīlības un stūrgalvības dēļ nepaliktu nelīdzējis mūsu tautiešiem dzimtenē paturēt viņu dārgos, ar asinīm pirktos ieguvumus. Ikvienam no mums ir viens vai pāris dolāru pie rokas, ko varētu šim nolūkam ziedot. Un neatlieciet to uz rītu, bet darait šodien."

Inž. K. Ozols drīz pēc tam panāca, ka pulkvedis Olds atvēlēja ASV Sarkanā Krusta medikamentus par apm. vairāk kā 40.000 frankiem, ko inž. Ozols pats nogādāja uz Liepāju. Tā-

lāk Latvijas Sarkanais Krusts bija lūdzis gādāt par transporta līdzekļiem — vienu smago un vienu vieglo automašīnu. Ir uzglabājušies dati par ziedotām naudas summām no atsevišķām kolonijām: no Filadelfijas — \$1.198,67, Bostonas — \$600, Ņujorkas — \$402,33, Klīvlendes — \$42, Čikagas — \$13, Amerikas Latviešu Nacionālās Līgas — \$117, atsevišķiem tautiešiem — \$81, Siftonas latviešu kolonijas Kanadā — \$46, kopā \$2.500. Smagā mašīna maksāja \$3.000, ko izdevās savākt, bet vieglā mašīna palika nenopirkta. Tālāk izvirzījās jautājums par trūcīgo bērnu atbalstīšanu. Šim nolūkam lūdza tautiešus ziedot vienas dienas algas apmērā, “bet neviens nav ierobežots ziedot vairāk.” Bija jāpārvar daudz grūtību. Daži pārāk kreisi noskaņoti latvieši agitēja pret šo palīdzības akciju, izplatot baumas, ka sainīši pūstot Ņujorkā un mantu vietā Latvijā izsniedzot akmeņus. Tikai pateicības vēstules no Latvijas izklīdināja šos melus. Daži atrunājās, ka sūtīšot paši, citi teica, ka došot tad, kad ceļš uz Latviju būšot brīvs; bija arī tādi, kas teica, ka domājot paši braukt un tad aizvest. Palīdzības akcija sākumā bija noorganizēta tikai lielākos centros, un laukos tautieši darija maz. Ja tur būtu tāda pati aktivitāte, kā pilsētās, tad palīdzības summas būtu divreiz lielākas. Tomēr panākumi bija samērā lieli, jo palīdzībā izdevās iesaistīt arī ASV Huvera palīdzības organizāciju, ko apmeklēja inž. K. Ozols kopā ar J. Čaksti. Minēsim dažus datus. Latvijā ar pusdienu porcijām apgādāja vairāk nekā 80.000 bērnus. Zābacīni, zeķes un mētelīši izsniegti 3.000 bērniem. Rīgā saņem pabalstu 30.000, Liepājā — 11.000, Daugavpilī — 10.000, Rezeknē un Ludzā — 6.000 utt. Daugavpils bērnu apgādāšanas darbs uzsākts nedēļu pēc boļševiku izdzīšanas, stāvoklis tur bijis neapraustāms. Pēc kādas telegrammas no ASV Sarkanā Krusta, bērnu ēdināšanu Latvijā pagarināšot līdz augusta mēnesim, citās Baltijas valstīs līdz jūnijam. Amerikāņi gan cerot, ka arī turpmāk valdība balstīšoties uz drošiem un tiesiskiem pamatiem. Tagad ASV izdevumi Latvijā bērnu pārtikas iegādei sasniedzot \$14½ miljonu un bērnu

apgādei beidzamos 3 mēnešos \$15 $\frac{1}{4}$ miljonu. Par katru rubli, ko ziedo latvieši, amerikāņi ziedo 200 rubļu. Liela pateicība pienākas Dr. Orbinsonam arī par Rīgā ierikoto zobu un acu kliniku, kur latviešu ārsti sniedz palīdzību par brīvu. Bija arī citas nozares, kur bija vajadzīga palīdzība. Dati par to atrodami Sieviešu Palīdzības Korpusa lūgumā. Rīgā vien 14.121 trūcīgs bērns, uz laukiem u.c. pilsētās — 23.624; nespējnieku visā Latvijā ap 102.880 cilvēku. Korpusam ir 82 nodaļas visā Latvijā. Sieviešu Palīdzības Korpusa rak-turo arī vispārējo smago Latvijas stāvokli. Pilsētās fabri-kas evakuētas, rūpniecība iznīcināta, darbs un peļņa nav nodrošināta. Bērni nevar iet skolā apgērbu un apavu trū-kuma dēļ. Izsalkums un slimības ir visur. Cieš visa tauta. Ja nenāks palīdzība no ārienes, nav paredzams, ka normāli apstākļi varēs iestāties un trūkums mazināsies.”²⁹⁾

Tā beidzās latviešu emigrantu dzīvē kāds svarīgs un ne-aizmirstams laiks, kas savā tecējumā nav apstājies, jo cīņa par brīvu Latviju vēl nav beigusies un nekad nebeigsies.

Kādreizējai lielā darba turpinātājai tagadējai Amerikas Latviešu Tautiskajai Savienībai Bostonā ir jāveltī atsevišķas lapas.³⁰⁾

Par pirmo ALTS darba gadu Bostonā nav saglabājušās daudzas ziņas, bet šī ALTS nodaļa ir vienīgā, kas neizbeidza savu darbību, bet to turpināja arī tālāk līdz jaunais latviešu bēgļu vilnis ieradās Amerikā pēc 2. pasaules kara. Mēs īsti nezinām, kas vēl bez J. Ziberga, Ed. Štokmaņa, E. Pēter-sona, R. Jirģensona un A. Pinkuļa darbojās tās valdē. To-mēr tās darbība izvērstā samērā strauji, jo atradās lieliski vadītāji un iedvesmotāji, kas bija arī toleranti pret citu tau-tiešu ieskatiem.

ALTS dibināšanas laikmets ir maz pētīts un nezināmas ir arī šī laikmeta personu biografijas. Laimīgā kārtā ir izdevies sameklēt ALTS bij. vicepriekšsēža Ernesta Pēter-sona dzīves metus (Skat. Beacon-Bāka, October-November, 1948, New York). Ernests Pētersons dzimis Latvijā 1869. g. 14. febr. Viņa tēvs Kristaps bijis viens no pirmajiem bap-

tistu draudžu dalībniekiem, kas savas sanākšanas noturējuši slepeni naktīs, siena šķūņos, jo cara iestādes viņus vajājušas. Tāpēc tēvs kopā ar dēliem Ernestu, Gustavu un Jāni (John) 1898. gadā ieradušies ASV un apmetušies uz dzīvi Bostonā. 1902. gadā viņi visi ir Bostonas latviešu baptistu draudzes dabīnātāju rindās, no kuņiem visaktīvākais ir Ernests Pētersons. Viņš vada draudzes kori un svētdienas skolu. Kad nodibinājās Latvijas valsts, visi Pētersoni aktīvi piedalījās Latvijas valsts atbalstīšanā un darbojās ALTS organizācijā. Par šiem nopelniem dzimtenes labā Latvijas valsts prezidents Gustavs Zemgals 1928. g. 14. novembrī Ernestam Pētersonam piešķīra Triju Zvaigžņu ordeni. Apbalvojumu viņš saņēma arī no ASV valdības par "Liberty Bond Drive." Ernesta Pētersona meita Ilga ilgus gadus darbojās Latvijas konsulātā Ņujorkā, dēls Roberts Pētersons bija baptistu izdevuma Beacon-Bāka angļiski-latviskā izdevuma redaktors 2. pasaules kara laikā Ņujorkā. Vēl viņš darbojās Latvian Relief Inc., bet dēls Arturs cīnījās ASV 3. armijā 2. pasaules kara laikā.

Ernests Pētersons miris 1949. g. 28. oktobrī un apbēdīts Nētikas kapos pie Bostonas, kas bijušas vienas no lielākajām latviešu bērēm, jo tanīs piedalījušies visu latviešu konfesiju mācītāji un organizāciju pārstāvji.

Bez tam vēl izcila vieta ir Eduardam Stokmanim (miris 1930. g. 6. janvārī). Apbēdīts Ģetzamenes kapos. Pēc profesijas bijis kuģu mehāniķis. 1913. gadā no Panāmas valdības saņēmis apbalvojumu. Braucis ar pirmo kuģi cauri izraktajam Panāmas kanālim. Piedalījies Amerikas latviešu delegācijā pie ASV prezidenta Hardinga, kuņam lūguši Latvijas de jure atzīšanu. Aktīvi darbojies ALTS valdē un kongresos. Bijis Brīvmūrnieku ložā, kur ieņēmis 33. pakāpi.

Tā kā tautiešu uzdevums bija galvenā kartā sniegt palīdzību izpostītajai Latvijai un cietušajai tautai, tad šai palīdzības darbā iesaistīja arī latviešu sievietes, kas veica apbrīnojamu darbu savu mērķu sasniegšanai. 1919. g. 1. februārī ap 30 tautietes Bostonas ielās ar bundziņām vāca

palīdzībai naudu. Diena bija lietaina un auksta, bet vakarā izpostītajai Latvijai bija ienākuši 700 dolāri. Toreiz šo dienu apzīmēja par "Tag Day" un par to varēja lasīt arī amerikāņu laikrakstos. Kādā intervijā sacīts: "Vīrieši ziedoja devīgāk un mazāk jautāja nekā sievietes." Komiteju vadījis Pēteris Roze, kas presei izteicies, ka "palīdzība Latvijai ir tik pat vajadzīga kā Beļģijai." Foto attēlā redzamas 3 latvietes — Džona Selmera, Olga Kalniņa un Arvida Tiltona.

Jāņu vakarā, 1919. gadā 24. jūnijā, sanāk tautietes pārrunāt palīdzības jautājumu un, lai to vairāk kāpinātu, nodibina ALTS "Sieviešu palīdzības nozari" (Women's Relief Branch of the Lettish National Association of America) un nolemj strādāt sabiedrības statūtu ietvaros. Sapulci vada L. Lēns, bet vadībā ievēl Emiliju Zibergu (priekšniece), Amāliju Ēvaldsoni, Lienu Lēns, Mariju Vitolu un Emmu Pinkuli. Biedreņu darbs, pa lielākai daļai noris L. Lēns dzīvoklī — 103 Cherry St., Cambridge, kur ada, šuj un dara, ko katra spēj, lai mazinātu trūkumcietēju postu Latvijā.

Mēnesi vēlāk šī sieviešu organizācija rīko pirmo sarīkojumu, t.s. "paciņu vakaru," kas notiek 26. jūlijā. Amerikas Vēstnesis 1919. g. 16. numurā par to raksta:

Miļā Latvija, tu nedrīksti mirt,
Artavu savu tev gribam piešķirt,
Ziedojumus kā bites kanniņās liksim,
Dosim, ņem, tev bads un posts.

Ar tādiem vārdiem savu korespondenci sāk rakstītājs un tālāk turpina: "Varu pieminēt, ka tautieši ar sajūsmu pabalstīja šo labdarīgo mērķi, nesdami īsto atzinību savās sirdīs, un ar darbiem, ka ir vēl latvieši, kas sola par kukulīti rupjas maizes un kanniņu biešu (15¢ katra vērtība) pāri par dolāru. Tie arī sajūt, cik šausmīga ir bada nāve mūsu mīļiem piederīgiem dzimtenē, kur viena mārciņa maizes maksā 2 rubļus. Un kur tādi stāv, tur ir pamats un īsta Latvija, kaut gan apkārt apvilktām svešām ežmalām... Ne-

kurni vientulībā. Tas izēd cilvēka sirds labo domu, sarūsina tavu prātu, ka drīz jo drīzi vienaldzība ap tevi sāks apaugt kā piepes ap izkurtējušu bērza stumbru. Iedegsimies un būsim dzīvi zari savas tautas kokā...”

1919. gadā ALTS bijuši 159 biedri, no kuņiem balstiesīgi 70, bet balstiesības zaudējuši 89 biedri, jo nav nokārtojuši biedra naudu. Valdē darbojies J. Zībergs (priekšnieks), E. Pētersons (viņa vietnieks), Fr. Bergs (rakstvedis), E. Volrāts (kasieris), A. J. Lēns (finanču sekretārs). Direktori: K. Jankēvics, J. Liepings un Fr. Vītols. Rikotāju komitejā: E. Pētersons, F. Vītols, E. Jirgensons, M. Hellmane, L. Lēne, G. Pētersone, K. Lindbergs.

Valdes sēdes notiek ik mēnesi un tās sāk ar dievvārdiem. Šāda kārtība ilgst līdz 1927. gadam, kad no ALTS aktīvā darba aiziet J. Zībergs, jo viņš tiek iecelts par Latvijas goda konsulu Jaunanglijas pavalstīs ar sēdekli Bostonā.

Atzīmējot vēl ALTS sieviešu nozares darbu, jāpiemin 1919. gada rudenī rīkotais bazārs par labu trūkcumcietējiem Latvijā. Bazārs rīkots 774 Parker ielā Roksberijā (Roxbury, Mass.).

1919. gada beigās Bostonas ALTS nodaļa nosūtīja uz Ņujorku turienes Latviešu Tirdzniecības līgai 2 kastes ar drēbēm un 400 dolārus naudā drēbju un zābaku iepirkšanai, ko nosūtīt uz Latviju. Pusi no saziēdotās naudas bija uzkrājusi sieviešu nozare.

1919. gadā bostonieši atzīmēja divas ievērojamas jubilejas: ALTS un Latvijas valsts pirmā gada jubileju. ALTS gada svētki notikuši 7. septembrī. Par tiem raksta šādi: “Spriežot pēc sēdekļu daudzuma, varēja būt kādi 300 cilvēki. Programma bija bagāta ar priekšnesumiem, ar kuņiem varēja būt mierā. No labākiem gabaliem mināmi, kā Vānes jkdzes solo, Baumaņa kundzes solo un Birznieka kundzes klavieru izpildījums. Kora dziesmās bija labas kompozīcijas un teksti. Mūzikas koris spēlēja vairākus gabalus, kuņi izskanēja labi. Ja vēl vairāk samācīsies, tad dienās būs vērts slavas. Stāds vienmēr attīstās no balta asniņa. Kā dzirdēju,

tad koŗa vadonis P. J. Vitols esot konsevātorijas audzēknis, kuŗš papildinās ērģeļu, trompetes un kompozicijas klasēs. Par visām lietām bija manāma dzīvība jaunajos darbiniekos... Dabūju dzirdēt, ka atlikums sniegšoties pāri 50 dolāriem. Tad vēl ieņēmumus pavairoja Latvijas karodziņi (knopes veidā). Par tiem ienākušo summu atvēlēja Sieviešu palīdzības nozares veicināšanai. Viesi bagātīgi ziedoja, pa pieciniekam redzēju krītam cepurē... Svētkiem par godu bija zīmēta kāda skice: ozolkronis, lentā iepīti vārdi: "Sveiki gada svētkos." Vidū kronim zīmētas bija Latvijas debesis, kupls ozols, tēvu tēvu mājiņa, priekšā tek strauja upīte. Apakšā kāds uzraksts no Neikena: "Ar visu, ko tu dari, labu vai ļaunu. Tu sevim pelni godu vai kaunu." Dzirdēju runājam bez frāzēm, lielbām, ka labi bijuši Tautiskās Savienības dzimumdienas svētki. To pašu saku esi." (Amerikas Vēstnesis, 1919. g. 15. okt. numurā).

Latvijas republikas pirmie gada svētki, Bostonā atzīmēti plašāk nekā citur, varbūt vienīgi atskaitot Filadelfiju. Par Bostonā notikušajiem svētkiem toreiz rakstīja: "Ja jel kur latvieši, ārpus Latvijas, svinēja jaukus Latvijas republikas neatkarības deklarācijas I. gada piemiņas svētkus, tad tie bija Bostonas latvieši, sevišķi Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības biedri un biedrenes. Starp vairākām latviešu sabiedrībām Bostonā Amerikas Latviešu Tautiskā Savienība bija vienīgā, kuŗa atzina, ka šo latviešu tik vēsturisku dienu nevar palaist gaŗām neievērotu. Viņa sarīkoja 18. novembra vakarā vispārīgu latviešu masu mītiņu ar patriotiskām runām, tautas dziesmām un mūziku Faneuil Hallē, tā sauktajā amerikāņu brīvības šūpulī. Pirmie tādi svētki pēc 700 gadiem. Tādēļ, priecājaties jūs, latvju ļaudis! Brīvība ir kā reta viešņa, kas reiz nākusi ciemoties Latvijas zemnieku būdīņās. Brīvība grib glaust pie savām krūtīm gadu simteņiem verdzībā nospiesto latviešu zemes rūķi. Tādā sajūsmā dedzīgos patriotiskos vārdos tapa izteikti laimes uzsaukumi Latvijas republikai viņas I gada pastāvēšanas svētkos..." (Amerikas Vēstnesis 1919. g. 1. dec.). Sarī-

kojumu atklājis E. Pētersons, bet sarīkojumu vadījis J. Zibergs. Kā galvenais runātājs bijis Bostonas pilsētas galva Peters, bet otrs no Harvarda universitātes — Dr. Edvins F. Kīvers (Keever). Viņu runās bija laimes vēlējumi Latvijai, kad tā vēl sīvi cīnījās par savu patstāvību un brīvību.

Patriotisku uzrunu teic arī pats Zibergs un starp citu saka: “Ja Bostonas latvieši jebkur labāk varējuši svinēt šo Latvijas gada dienu, tad tas ir — Faneuil hallē, kas ir Amerikas patriotu svētnīca.”

Tad beidzot, kā pašu pēdējo runātāju Zibergs iepazīstina amerikāņu armijas majoru V. Brukingu (W. D. Brooking), kas tikko ar savu dzīves biedri ieradusies no Latvijas. Viņš darbojās Huvera vadītajā Amerikas palīdzības administrācijas dienestā un bija kādu laiku pārtikas līdzekļu vadītājs Latvijā. Brukinga izteicās ļoti atzinīgi par ministru prezidentu Kārli Ulmani (starp citu viņu abu kopējais foto uzņēmums ievietots šīnī Amerikas Vēstneša izdevumā 1. lpp.). “Visi esot inteligenti un nopietni cilvēki savos amatos..., redzējis latviešu zaldātus maršējam dažādos apģērbos un kājās kurpes kādas tik dabūjuši, daudzi bija arī basām kājām. Tomēr spars un pašapziņa viņiem netrūka. Viņi maršēja dziedādami tautas dziesmas.” Brukinga kundze rādījusi foto attēlus no Latvijas, ko viņa tur uzfotografējusi un atvedusi līdzī uz Ameriku.

Šie gada svētki rada atbalsi arī Bostonas amerikāņu presē. Kā dziedoņi sarīkojumā piedalījušies A. Baumanis ar dziesmu “Sen nospīstā latvju dvēsele miera alkst,” dziedājis ALTS koris, vīru koris u.c.

Ar šo piemēru bija uzsākta tradīcija uz ilgiem gadiem — ALTS darbības izpaušme nacionālā frontē ir arī Latvijas gada svētku atzīmēšana Bostonā.

1919. gadā svarīgs notikums bija ALTS 15. augustā rīkotais vakars, kurā kā viesi ieradās Latvijas tirdzniecības pārstāvis inž. K. Ozols un konsuls J. Kalniņš no Ņujorkas. Ozols te sacījis: “...es stāvu Jūsu priekšā ar tādu sajūtu it kā es būtu Latvijā. Tas liecina, ka latvju tautas gars ir

ar mums un klauvē pie to sirdīm, kas vēl Latvijai nav atdarījušās. Mums visiem ir zināms, ka latviešus neviens nav uzturējis, un tur, kur neviens nevar dzīvot, latvietis dzīvo bagāti. . . Latvija ar Krieviju noslēgusi mieru. Latvija atzīst Krievijas komunistisko iekārtu, bet Krievija Latvijas demokrātisko. . .” Runājuši vēl konsuls J. Kalniņš, E. Pētersons un Ed. Stokmanis, pēc tam viesi devušies uz J. Zīberga māju, kur notikusi nama tēva sudraba kāzu atcere.

ALTS 1920. gada 23. septembra protokolā sacīts, ka “labi stāvošu biedru” skaits ir 154. Mēneša sapulces caurmērā apmeklē 30–50 biedri. Darbojas jau iepriekš pieminētā sieviešu nodaļa un nodibināta ir vēl “jauniešu nozare.” Jauniešu nozares vadībā darbojušies Alīda Vāne, vēlāk slavena latviešu operdziedone, A. Baumane, A. Cālitis, P. Vītols, J. Miltons, A. Zute, A. Kaudze, M. Cepurniece, L. Dekstera, L. Pollo un F. Krumējs. Jaunieši rīkojuši koncertu ar balli, uz kuŗu ielūguši arī inž. K. Ozolu. Atlikums par labu Latvijas trūkumcietēju bērniem. ALTS nolemj ziedot trūkumā esošiem bērniem vienas dienas peļņu. 1920. gadā no vienas dienas ziedojumu akcijas ienācis \$342,52. Pie savienības darbojās jaukts koris un orķestris. Ieņemtā nauda aizgājusi gan uz Latvijas sūtniecībām Londonā, Parīzē, gan arī uz Tālajiem Austrumiem, kur Vladivostokā, Harbinā u.c. darbojās latviešu organizācijas, bet vairums tieši uz Latviju. Arī vēlāk bostonieši, kā pēdējie mohikāņi, turpina līdzīgu darbību, neatkarīgi no citu koloniju centieniem.

1921. gadā sabiedriskā dzīve atkal iezīmējās spilgtāk. “Sabiedriskā dzīve Bostonā tagad norit mērenā garā. Sarīkojumu ir daudz, bet nevienā vairs nejūt to patriotisko sajūsmu, kāda bija agrāk. Dažas organizācijas mēģina savā starpā saprasties un uzturēt draudzīgu garu, bet daudzi ekstrēmisti šķeļ dziļas plaisas gan personisko, gan politisko iemeslu dēļ. Par to nav arī ko uztraukties, jo tagad ir pārejas laikments. Katrs grib izlikt savu karogu un rādīt savas krāsas. Tomēr jāsaka, ka veselīgais latviešu gars paceļas augstāk Latvijas nacionālo ideju augstumos. Otrs iemesls

sabiedriskās dzīves paguršanā meklējams tanī apstākli, ka tagad uznākusi vispārēja darba krīze, kur daudzi latvieši Bostonā ir bez darba, vai arī strādā tikai dažas dienas nedēļā” (Amerikas Vēstnesis, 1921. g. 13. janv.).

Šinī gadā rosīgi darbojās arī “sieviešu nozare,” kas aizpilda tos robus, ko vīri tik ātri nespēja. Latvijas bēgļu re-evakuācijas biedrība saņēma 205 dolārus un mantu saiņus tiem, kas noskranduši atgriezās no Padomju Krievijas pēc miera līguma parakstīšanas. Kādā ziņojumā sacīts, ka sieviešu nozare godināta ar piecelšanos kājās, jo tā 2 gadu laikā nosūtījusi \$1.296,85, drēbes un apavus neieskaitot. To viņas sakrājušas gan ar 25 centu mēnešmaksām, gan bazāriem, “paciņu vakariem,” utt. “Lai neviens nedomā, ka ar šo rakstu gribam sieviešu biedrību cildināt,” saka rakstītājs, “bet gods jādod, kam tas pienākas. Maza sabiedrība ar lielu centību un neatlaidību var daudz ko panākt” (Amerikas Atbalss, 1921. g. 1. dec.).

Līdzīgi strādāja arī Ņujorkā un Filadelfijā, jo uzpurēšanās bija liela. ALTS Filadelfijas nozarei bija devīze: “Latvija un visu par Latviju,” bet bostoniešiem: “Svētīgs, kas ikkatrā vietā mīlestības sēklu sēj.” Tie, kas nerunāja latviski, savu latvisko apziņu izteica ar motto: “Let’s be Letts,” kas bija trāpīgs sauklis tā laika gaisotnei.

Stāsta ka māc. K. Podiņš Ņujorkā uz 6 mēnešiem atstājis savu darbu jūrnieku misijā un pilnīgi nodevies Latvijas pabalsta darbam. Arī G. Dancis ar savu auto devies pa Jaunanglijas štatiem apmeklēt latviešus “lai ieinteresētu tautiešus vairāk pabalstīt bērnus un trūkcūcietējus Latvijā.” Tā kā ALTS kongresā bija ierosināts jautājums par latviešu skolu Amerikā, tad pie šīs lietas kādā valdes sēdē atgriežas apspriesties arī bostonieši. Debates beidzas katastrofāli bēdīgi. Ziņojums liecina sekojošo: “Un varbūt viss būtu bijis labi, ja kādā citā sapulcē, ziemas sezonai iesākoties, atkal kāds biedrs nebūtu nācis ar priekšlikumu, lai vietējā Savienības nodaļa ierīkotu svētdienas un vakara skolu, kur vietējo latviešu bērni varētu daudz maz

iemācīties savā mātes valodā un tā neaizmirstu savu tautu, jo te pie mums Bostonā ir daudz kaunīgo latviešu. Izdzirdējis šādu priekšlikumu, biedrs A. P. lielā uztraukumā piecēlās un lūdza strīkēt viņu no biedru saraksta, tad paņēmis cepuri, mēteļi un pat pātarus nenoskaitījis pazuda nakts tumsā” (Amerikas Atbalss, 1922. g. 15. aug.). Pasākumi garīgajā plāksnē tikai ar lielām grūtībām padevās, kaut tai laikā bostoniešiem bija labi spēki mākslās. Te koncertēja baritons Henrijs R. Kungs, dziedone Alma Liberta un pazīstamais latviešu operdziedonis Leonards J. Brunevalds, kas koncertēja Steinerta (162 Boylston Street) un arī Džordana zālē (Jordan Hall). Par viņu bija labas atsauksmes snieguši franču (Nicas), zviedru un vācu laikraksti. Šai laikā Bostonā auga slavenā dziedone Alīda Vāne, kas kā nobriedusi māksliniece atgriezās dzimtenē īsi pirms 2. pasaules kara. Darbojās latviešu stīgu orķestris, uzstādamies dažādos amerikāņu un latviešu sarīkojumos. Šī orķestra čellists Arvīds Brachmanis vēlāk spēlēja Bostonas simfoniskā orķestrī. Kultūrālo noskaņu vēl papildināja teātra izrādes Dadlejas operas namā (Dudley Opera House), vai Kosuth zālē. 1922. gadā Bostonā viesojās Latvijas mākslinieki Ada Benefelde un Pauls Sakss. Viesojās arī komponists Alfreds Kalniņš ar savu meitu.

Pēdējo reizi naudas maki pavērās plašāk, kad 1922. gadā Daugavpils un Grīva piedzīvoja lielos plūdus, kur ūdens aizrāva 80 mājas un daudzi palika izmisumā un bez jebkādiem līdzekļiem. 1922. gada 14. jūnijā ar kuģi “Lithuania” uz Latviju nosūtīja pirmo drēbju sūtījumu postā cietušajiem. Palīdzības akciju izvērša visā Amerikā. Ņujorkā rīkoja lielu garīgu koncertu un uz Latviju sūtīja 18. novembra sarīkojumu atlikumus. Ziedojumus Latvijā vēl saņēma Latvijas Sarkanais Krusts Ārlavā, Latvijas armijas sporta klubs un citi. Politiski bostonieši bija ļoti neapmierināti ar Latvijas iecelto sūtni Amerikā Ludvigu Sēju. Viņi pieprasīja Latvijas valdībai Sēju atsaukt (Amerikas Atbalss, 1922. g. 16. martā). L. Sējam pārmeta “krievu čīnavnie-

cisko" izturēšanos, piemēram, sapulcēs uz tautiešu jautājumiem atbildējis sēdot ar "sakrustotām kājām." Kādā vietā sacīts: "...kas var noliegt, ka, ja Rainis būtu atsūtīts Sējas vietā, vai Latvijas lieta nebūtu pavisam citādākā stāvoklī, nekā tagad viņa ir. Ikkatrs var paļauties, ka pret Raini nebūtu celti nekādi iebildumi ne no vietējo latviešu puses, ne arī no Amerikas valdības puses, jo Rainis vispirms ir noteikts indivīds un tikai tad partijas cilvēks..." (Amerikas Atbalss, 1922. g. 23. martā). Sliktu iespaidu atstāja arī Latvijas konsulāta pārņemšana, kur Kalniņa vietā no Latvijas bija atsūtīts jaunais konsuls Artūrs Ļūle. Kā "vec-latvieši" izsakās, pirmie Latvijas diplomāti, kas uzsākuši sadarbību ar viņiem, ir bijis konsuls Rūdolfs Šillers un Dr. A. Dinbergs. Arī Latvijas sūtnis Dr. A. Bilmanis bieži vien ieradies Bostonā uz 18. novembra sarīkojumiem, ko viņa priekšteči nebija darijuši.

Tā kā ALTS beidzamajos kongresos bija pacēlušās balss, ka palīdzība Latvijai jāizbeidz un jādomā vairāk pašiem par sevi, tad šī sēkla dīga varen auglīgi. Bostonā šī krīze notika šādi, kā to attēlo žurnālā "Zeltene" (1928. g. 3. nr.) kāds Ventmaļu Jānis: "Aiz tā iemesla vairāki biedri izstājās no Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības, līdz galu galā no vairāk kā simts biedriem vairs palika ap 20. Beidzot nāca pie slēdziena — pārorganizēt ALTS tā, lai darbība nāktu par labu mums pašiem, palīdzot tiem, kas caur nelaimi trūkumā krituši un jauniebraucējiem, kā arī veicināt kultūras darbību. Tas pievilka atkal jaunus biedrus, kuŗu skaits tagad ir pāri par 50." Šīs pārmaiņas ALTS dzīvē notika 1927. gadā, kad no ALTS aktīvā darba aizgāja arī J. Zībergs, uzņemoties goda konsula pienākumus.

Kā svētīgs pasākums 1927. gadā mināma bibliotēkas nodibināšana, ko sāka Roberts Cers ar 4 grāmatām. Grāmatas no Latvijas izrakstīja un par tām bija jāmaksā, jo par brīvu ziedojumu veidā nesaņēma. 1930. gadā bibliotēkā bijušas jau 64 grāmatas un 14 lasītāji.

Kādi šai laikā bostoniešiem ir sakari ar dzimteni? Brauc grupas viesoties pie radiem Latvijā, brauc arī uz dziesmu svētkiem un kuģi no Latvijas ierodas Bostonas vai Gloucesteres ostās, kur viņus apmeklē Latvijas goda konsuls Jēkabs Zibergs. Informācijas nolūkos Bostonu savukārt apmeklē Latvijas sabiedriskā darbiniece Milda Ķempele. Mazs ziņojums par viņas apmeklējumu un novērojumiem parādās žurnālā "Magazina" 1937. g. 1. okt. numurā kur lasām:

"AMERIKAS LATVIEŠI — TRIS PAAUDZĒS

Jau apmēram 50 gadi pagājuši, kopš pirmie latvju izceļotāji ieradās Amerikā.

No pirmajiem celmiem nav palikuši vairs daudz. Bet pie vecās paaudzes pieder arī brīvības cīnītāji, kas 1905. gadā bēga no krievu kazāku nagaikas un zobena uz "brīvības zemi" — Savienotām Valstīm.

No latvju izceļotājiem Amerikā ir cēlusies otra paaudze, — latvieši, kas vēl, vairumā, nekad nav redzējuši savu dzimteni. Kaut arī svešumā dzimuši, tie tomēr nav zaudējuši savu tautību, un lielākā tiesa ir organizēti latviešu biedrībās un draudzēs.

Amerikas Savienotās Valstis nepieder nevienai tautībai, nevienai rasei, nevienas ticības ļaudīm. Latviešiem tur tikpat daudz tiesību kā ikvienam citam pilsonim. Oficiālā angļu valoda ir vienīgais kopējais zīmogs, ar ko apzīmē amerikāņus.

Bet valodai tautības jautājumā ir izšķiroša nozīme. Latvietis, kas neprot latvju valodu, nav latvietis. Valodai pārtrūkstot, izbeidzas arī saites ar savu dzimteni.

Jau tagad Savienotās Valstīs ir daudz latvju jauniešu, kas pa daļai aizmirsuši savu valodu. Apprecoties, tie kļūst par angļiem, lielāko tiesu.

Ja angļu valodai mēs piegriežam tik lielu vērību savā zemē, — vai nebūtu laiks to saistīt ciešāk ar tiem 40.000 latviešiem, kas dzīvo Amerikas Savienotās Valstīs, saistīt tos kultūrālām un saimnieciskām saitēm pie mums, — par svētību abām pusēm?”

Ap 1930. gadu ALTS zaudē agrāko nozīmi, jo no Latvijas atbalstītājas organizācijas kļūst par savstarpēju palīdzības un bērū kasi. Statūtos gan vēl pa daļai atstāti agrākie mērķi, bet tie nav ievēroti. “Savienības mērķis ir pulcināt latviešus Amerikā uz kopīgu kultūrālu sadarbību, veicinot morāles pacelšanu, sniegt materiālu un morālisku palīdzību saviem biedriem un arī citiem trūcīgiem latviešiem, kur to Savienība atrod par vajadzīgu un iespējamu. Parādīt lojalitāti Amerikas valdībai un valsts iestādēm viņas uzdevumā par taisnību, brīvību un demokrātiju. Veicināt latvju tautas draudzību ar amerikāņiem un iepazīstināt viņus ar latviešu mākslu, literātūru, vēsturi un kultūru.” (ALTS statūti ap 1930. gadu). Bez tam vēl bija “blakus statūti,” kas zīmīgi ar to, ka nosaka biedra stāju un cieņu. Tie noteica: “Pēc sapulces atklāšanas katram biedram jāieņem sava vieta un jāievēro parlamentāriskā kārtība. Bez sapulces vadītāja atvērles nebūs nevienam sapulcē runāt. Taisot priekšlikumus un arī debatējot biedram jāstāv kājās un jāturas pie priekšlikuma temata. Runās jāstājas no personīgām aizkāršanām...”

Biedri varēja saņemt pabalstus 25 dolāru apmērā. Nāves gadījumos viņu piederīgiem izmaksāja 80 dolārus, bet kas bija biedrībā 15 gadus bijis, tam pabalsts sasniedza 125 dolārus. Īpašu vietu ieņēma slimnieku apmeklēšana. “Slimnieki apmeklējami vismaz reizi nedēļā.” Miršanas gadījumā — “mirušais biedrs top no Savienības pa godam izvadīts uz kapsētu. Visiem biedriem bez kaut kāda uzaicinājuma ir tiesība un pienākums mirušo biedri izvadīt uz kapsētu. Savienības priekšniecības locekļi nedrīkst bez nopietna iemesla

no šāda pienākuma atteikties. Kāds no Savienības priekšniecības locekļiem noliek Savienības vārdā vaiņagu uz aizgājušā biedra kapa ar piemērotu runu.”

1938. gadā Tautiskai Savienībai bankās atradās 2.500,— dolāri un bibliotēkā jau 150 latviešu grāmatu. Tā mierīgi kā lēna upe turpinājās biedrības dzīve. Agrākos gados ALTS bieži izbrauca zaļumos kopā ar Bostonas latviešu baptistu draudzes locekļiem, jo no viņu vidus Amerikas Latviešu Tautiskā Savienībā darbojās enerģiskais tautietis Ernests Pētersons, bet ALTS biedru vairākums nāca no Jamaica Plain latviešu lutērāņu draudzes. 1936. gada 13. augustā zaļumos izbrauca uz Kiršfelda samniecību. Ieņēmumu nosūtīja uz Rīgu V. Krasnā grāmatas “Latvju kolonijas” izdošanai. Ziedoja arī J. Čakstes piemineklim un citām vajadzībām.

Veclatviešu laikā ALTS pie sava nama netika un paši par nama iegādi nedomāja, iztiekot ar irētām telpām Norfolk Centre, 16 John Elliot Sq., Roxbury, bet sanāksmju un sarīkojumu vietas agrāk bijušas arī Tremonta ielā “Putnam Hall,” Conant St. “Conant Hall,” Mass. Ave. “Durrell Hall,” Cambridge, “Roxbury Hall” un baptistu saiešanas telpās Ruggle ielā, u.c.

ALTS 1940. gada darbības pārskatā, ko sastādījušas revīzijas komisijas amatpersonas Alma Liepiņa, Anna Liepiņa un Anna Filisona, rakstīts: “Pagājušā darbības gadā Savienība noturējusi 1 ģenerālsapulci un 10 mēnešu sapulces. Sarīkots 1 bazārs un 6 dažādi citi sarīkojumi. Pagājušā gadā uzņemti 2 jauni biedri un pieteikts 1 kandidāts. Kopā 44 biedri ir maksājuši savas biedru nodevas, tomēr biedru skaitu var rēķināt uz 50 biedriem. Divi ilggadīgi biedri: Emilija Zīberga (J. Zīberga dzīves biedre) un Elizabete Anševica šķīrušās no mums uz mūžu un viņas, kā jau parasts, ar pienācīgu godu no Savienības puses izvadītas uz Ģetzamenes kapiem. Tāpat kā agrāk, tā arī tagad, Savienībā valda teicama vienprātība un dzīvs tautisks gars.

Amerikas Patweeĉhu Lantisto Soweeniba
f w i n e s

Latwijas 21-Gadu Neatkaribas Swehtkus

Swehtdeenās wakar 19. Nowembri 1939.

NORFOLK HOUSE CENTRE
14 Eliot Square, Roxbury, Mass.

Galte atwehrtā jau pulksten 6-ichos wakarā

Programa:

Musika	A. Mednis kga wadibā
„America“ un Latwijas W. Ista himna	nīsa publika kopā
Apsweifums	no Saw enibas preefĉneeka J. Sieberga
Vocal Solo	Rita Sedlin
Breefĉnesums no	Pearl Sieberg
Dseesma,	Baptistu draudses foris, R. Stiefel kga wadibā
—————	Sudraba Kolekte —————

Musika	Mednis kga. wadi ā
Dseesma no	Oskar Beirod
Delegatu apswēfumi	
Runa	mahzītajs Chs W. Selmers
Runa	mahzītajs J. Graudin
Runa	mahzītajs J. Daugmani
Runa	L. tw. P. lih J. Beedribas delegats
Dseesma	Baptistu draudses foris
Musika	A. Mednis kga wadibā

Zuhs un Zuhju draugi teek laipni eeluhgti nent dalibu

Savienības kases apgrozījums 1940. gadā ir šāds:

Ieņemts:

Biedru nodevās	\$144,00	
No bazāra	64,08	
No 6 izrikojumiem	46,09	
Intereses bankās	32,78	
Iestāšanās nauda	2,00	\$288,95

Izdots:

2 bērņu naudas	\$180,00	
2 kapu vainagi	10,00	
Pabalsti 3 biedriem	15,00	
Mūzikantiem Neatkarības svētkos....	9,00	
Bibliotēkas paplašināšanai	6,85	\$220,85
	Atlikums	\$ 68,10

Savienības kapitāls kopā ir \$2.502,05, kas noguldīts Five Cents Savings bankā — \$1.602,17, Suffolk Savings bankā — \$899,88, viss kopā \$ 2.502,05.”

1941. gadā ALTS saņēmis \$704,76 no mirušā biedra E. Kiršfelda atstātā mantojuma. Kad biedri nav miruši, gada pārskatos pieminēts šādi: “Dieva žēlastība pagājušā gadā uzturējusi visus mūsu biedrus pie dzīvības un labklājības.” Ziņojumā par 1945. gadu teikts: “Notecējušā gadā Visuvarenajam Dievam, kurš valda par dzīvību un nāvi, ir paticis no šīs pasaules pie sevis aicināt divus mūsu godātos biedrus: Mildu Hartu (Ziberga meita) un Jēkabu Gaista kungu, pie kam Savienība arī ņēma pienācīgu dalību viņu izvadīšanā uz kapiem. Arī šinī sarežģītā karā (2. pasaules karš. R e d.) Savienībā valdījis tautiskais gars un teicama vienprātība.”

Interesanta ir ALTS nostāja kara laikā, kad Latviju okupēja Padomju Savienība un pēc tam hitleriskā Vācija un atkal Padomju Savienība. Nav noliedzams, ka latviešu kolonijas toreiz iespaidoja prezidenta Ruzvelta politika, un viens otrs godīgs un naivs latvietis, kas nepārzināja savas

dzimtenes politiskos apstākļus kļuva par Padomju Savienības draugu vai netiešu atbalstītāju, jo amerikāņu avīzes uzsvēra, ka ir tikai viens ienaidnieks, un tā ir Vācija. Kas notika ar Latviju 1940. gada 17. jūnijā, to centās piemirst un neizcelt, lai nenokaitinātu savu sabiedroto, kaut šī tuvredzīgā politika maksājusi amerikāņiem ļoti dārgi: sekoja Korejas karš un vēlāk Vietnāma. Tā arī daži ALTS biedri aizgāja uz Dr. J. Daugmaņa ideāli iecerēto "Bostonas apvienoto forumu" apmainīties domām un ieskatiem. Bez šī "forumā" vēl vairāk draudzība ar sarkaniem izpaudās komunistiskajā organizācijā "American Relief for Latvia." Bet kad šīs grupas pārstāvjus neielaida viesoties Padomju okupētajā Latvijā, tad sākās demonstratīva dezertēšana. Par to ziņo māc. K. Purgailis Drauga Vēstis 1947. g. febr.–marta numurā: "No ģeografiskās Latvijas atbalstīšanas, kas patiesībā nozīmē tās tagadējās boļševistiskās okupācijas režīma stutēšanu, atsacījušās Bostonas apvienotā komiteja, kurā iegāja Bostonas draudzes un Tautiskā Savienība, kā arī Latviešu strādnieku biedrība. No Filadelfijas organizācijām izstājās Brīvo latvju biedrība, Baptistu un Pentekostu draudzes. Izstājās arī Čikagos organizāciju apvienotā komiteja. AAL (Amerikas Atbalsts Latvijai) gadskārtējai konferencei, kas notika 12. janvārī, bija jānoklausās arī goda prezidenta K. Podiņa atteikšanās. Tad pat atteicās priekšnieks G. Dancis, direktori Dr. Roos, J. Grava, J. Daugmanis u.c. Mūsu gandarījums konstatēt sabiedriskās domas strauju un stingru uzlabošanos, kā arī katastrofu šejienes sarkano nometnē." Jāpiezīmē, ka vēl darbojās "Latvian Relief, Inc." Ņujorkā, ko vadīja konsuls Rūdolfs Šillers. Šī organizācija pūlējās atbalstīt latviešu bēgļus Eiropā un sagādāja daudzus galvojumus ieceļošanai ASV. Sevišķi aktīvs šajā darbā bija māc. Osvalds Blūmitis Bostonā, kas, gādādams galvojumus ieceļošanai ASV, apbraukāja Ameriku un daudz rūpējās par jaunatbraucējiem.

Netieši ALTS piedalījās žurnāla Ausma izdošanā, jo ALTS darbinieks K. Stantons bija šī žurnāla izdevniecības

kasieris. Dr. Daugmana liberālās nostājas dēļ iepretim komūnistiem, Latvijas sūtnis Dr. A. Bilmanis nebija labās domās par žo žurnālu. Polemikā sūtnis Ausmu dēvēja par Šausmu.

Tālredzīgāks bija J. Zibergs, kas būdams vicepriekšnieks biedrībai "The Baltic American Society of New England" 1942. gadā no šīs organizācijas nosūtīja ASV prezidentam lojalitātes apliecinājumu no Amerikas latviešiem, lietuvjiem un igauņiem (Ausma, 1942). Arī vēlāk no šīs baltiešu organizācijas plūst telegrammas uz Balto namu un Ārlietu ministriju. Rezolūcijās uzsvērti Atlantijas chartā pieņemtie principi par apspiesto valstu neatkarības atjaunošanu un izteikta cerība, ka Baltijas tautu neatlaidīgais cīņas spars ar laiku atkal padzīs apspiedējus tiklab no austrumiem kā no rietumiem.

2. pasaules kara laikā kāds dzejolis veltīts ALTS un ir zīmīgs ar to, ka izbēgušo latviešu vēlēšanās ir nokļūt ASV, lai būtu tālāk no kara posta un komūnisma briesmām.

Jūsu zemes augstie vārti
Dzelžu bultām slēgti ciet.
Tie, kam zelts pa pilnam —
Tikai tie var iekšā iet.

Mūsu dzimtās zemes ārēs
Šādu bagātību nav,
Tāpēc jūsu zemes vārti
Latvju bēgļiem cieti stāv.

Mūsu manta visai sīka:
Čaklas rokas, silta sirds —
Tas ir viss, ko dzimtā zeme
Svešumā mums deva līdz.

Mīļi lūdzam: nākat līdzēt
"Zvaigžņu zemes" vārtus vērt,
Varbūt, ka mēs jūsu druvā
Varam līdzēt graudus sēt.

tuvas goda konsuls adv. Šalna un skol. J. Galinis." Vēl izcilāks notikums ir 1943. gada rudenī, kad ALTS atzīmē savus 25 darba gadus un reizē Latvijas 25. dibināšanas atceri. Par tiem rakstīts sekojošais: "Pārpildītā klausītāju telpā šos divkāršos jubilejas svētkus atklāj un vada Tautiskās Savienības dibinātājs Jēkabs Zibergs, Amerikas Latviešu sabiedriskā darbā nopelniem bagātais tautietis. Jaukts pūtēju un stīgu orķestris G. Ziberga vadībā brašām melodijām ieveda sekojošo bagāto svētku programmu. Pārējos mūzikāli vokālos priekšnesumus izpildīja baptistu draudzes jaukts koris R. Stifeļa vadībā, solo dziedājumus: Rita Sedliņa un Olga Menģelsone. Te vēl jāpiemin slavenais igauņu kontrabass Ludvigs Juchts un viņa dzīves biedres Amandas Juchts piedalīšanās, kas sagādājis īpašu baudījumu mūzikas mīļotājiem. Viņi pie tam atskaņojuši latviešu dziesmas, kā piem. "Rudens laukos," "Dzimtenes ainavas," "Drūmās dienas," "Rīga dimd" un paša Juchta kompozīcijas "Legenda" un "Igauņu deja." Runātāji īsos, kodolīgos vārdos izsacīja savus vēlējumus Tautiskai Savienībai, pārejot 25 gadu robežu pēdējo notikumu gaismā. Katrs no runātājiem brīvi līdzdalīja savas domas un uzskatus, zīmējoties uz Latvijas, resp. Baltijas valstu likteni nākotnē. Šie runātāji bija mācītāji: J. Graudiņš, O. Blūmītis, K. Selmers, J. Daugmanis un O. Poedle (igauņu pārstāvis), Lietuvas goda konsuls A. Šalna u.c., bet rakstiski sveicināja Latvijas sūtnis Vašingtonā Dr. A. Bilmanis, G. Dancis, māc. K. Podiņš un māc. K. Purgailis" (Ausma, 1944. dec.-janv. nr.).

Pieņēma rezolūciju, ko nosūtīja ASV prezidentam un ārlietu ministram, kurā prasīja ievērot Latvijas sūtņa eksistenci Vašingtonā un Latvijas suverenitātes atjaunošanu. Ja visi šie iesniegumi ir uzglabāti, tad Baltā namā un Ārlietu ministrijā vajaga būt izaugušiem papīru kalniem, ko sūtījušas nevien organizācijas, bet ko rakstījuši bēgļi gan no Eiropas, gan arī vēlāk pēc ieceļošanas ASV vai citur. Visi prasīja brīvību savai tautai, kas kritusi nežēlīgā komunistu jūgā.

Arī 2. pasaules kara laikā ALTS atsāka pabalstu akciju — šoreiz latviešu bēgļiem (pārvietotām personām) Vācijā u.c. Pie ALTS darbojās īpaša palīdzības komiteja ar māc. O. Blūmīti priekšgalā, sekretāru māc. J. Graudiņu un kasieri J. Zībergu. No 1944. līdz 1946. gadam uz Vāciju nosūtīti pārtikas un drēbju saiņi \$298,14 vērtībā. Tas nebija vēl viss — daudzi ALTS biedri sainīšus sūtīja saviem radiem vai paziņām individuāli bez ALTS starpniecības.

1948. g. no Zviedrijas Bostonā ar zvejnieku laivu "Gundel" ieradās latviešu bēgļi, kas meklēja patvērumu ASV (skat. O. Akmentiņš, Džons Kenedijs un latvieši). Šiem bēgļiem draudēja deportācija, jo viņi bija ieradušies nelegāli bez vīzām. ALTS ar J. Zībergu priekšgalā sūtīja telegrammas vietējiem kongresā locekļiem, senātoriem un prezidentam, lai ļauj šiem bēgļiem palikt Amerikā.

ALTS telegramma ASV prezidentam H. Trumanim:

Mister Harry Truman
President of the United States
The White House
Washington, D.C.

Mister President:

We, American citizens of Latvian descent and members of this organization, having learned that a group of sixteen Latvian and eight Estonian refugees from bolshevik political persecution, who have crossed the Atlantic ocean in a small sailing ship, have arrived, October 26, in Florida, West Palm Beach.

Respectfully approach you with our appeal not to deny these desperate and valient pilgrims from the bottomless pit of totalitarian bondage to the shores of

the land of the Statue of Liberty your protection and appropriate action, in order to secure them sanctuary and the right of residence in this great and generous republic of ours.

Please accept, Mister President, our deepest appreciation and gratitude for your unfailing kindness of hear which, we trust, you will not suppress also in this case.

Līdzīgi ALTS rikojās, kad ieradās bēgļu laivas "Skagen" un "Masen." Legāli "Gundel" bēgļus tiesā aizstāvēja lietuviešu advokāts A. Šalna, kas pilda arī Lietuvas goda konsula pienākumus Bostonā. Par bēgļiem iestājās arī kongresa loceklis Džons F. Kenedijs, vēlākais ASV prezidents, senātors Leveret Saltonstals un Henrijs Kabots Lodže. Pateicoties augstāk minēto un citu ASV valsts vīru un latviešu aktivitātei, bēgļus atpakaļ nesūtīja.

1948. gadā Bostonā sāka ierasties pirmās "parvietotās personas" (Displaced Persons), visvairāk no Vācijas DP nometnēm. Amerikāņu prese par viņiem daudz rakstīja un dažreiz apzīmēja par "naci upuriem," bet īsto vaininieku, ASV 2. pasaules kara sabiedroto — Padomju Krieviju, slēpa, jo žurnālisti vēl nēticēja, ka ASV sabiedrotais var būt noziedznieks.

Ieceļotāji Bostonā bija priecīgi, ka viņus sagaidīja savi tautieši, kas dzimteni nebija ilgi redzējuši, bet vēl runāja latviešu valodā. Te priekšā bija netikai latviešu draudzes, bet arī ALTS, kas viņus uzņēma savā vidū. Kopējais tuvums deva rosmi darboties dzimtenes labā. Ideālisma apgaroti notika daudzi sarīkojumi, koncerti, referāti un demonstrāciju gājieni. Jaunie ieceļotāji ciņu par Latvijas brīvību neuzdeva un daudzi saskatīja, ka tieši zem savas nacionālās organizācijas — ALTS spārniem brīvību Latvijai būs vieglāk izcīnīt.

BIBLIOGRAFIJA

- 1) Osvalds Akmentiņš "Nedrošais sapnis par Latviju" — Latvija Amerikā 93.-101. nr., 1963.
- 2) J. Līdumnieks "Amerikas latviešu nacionālistu partijas uzbūve un statūtu projekts," Amerikas Vēstnesis, 1918. g. 15. jūn.
- 3) Aizviķnieks "Uzsaukums Amerikas latviešiem," Amerikas Vēstnesis, 1918. g. 5. nr.
- 4) Līdumnieks — "Tā diena," Amerikas Vēstnesis, 1918. g. 15. sept.
- 5) Amerikas Vēstnesis, 1918. g. 5. sept.
- 6) Līdumnieks "Boļševiki un nacionālisti," Amerikas Vēstnesis, 1918. g. 13. nr.
- 7) Independence for the Lithuanian Nation, presented by Mr. Lodge, Dec. 3, 1918. Congressional Record, Vol. 57, Part I, Dec. 29, Sen. Doc. 305, Sen. Res. 379, 975, 65 th Congress, 3rd Sess., Washington, D.C., 1918.
- 8) Šim gadījumam iespieda īpašu lapiņu — uzsaukumu.
- 9) Latvijas pašnoteikšanās kustība — Brīvā Latvija — Latviešu Centrālās Informācijas nodaļas biļetens Nr. 1, Vladivostokā, 1919. g. 25. martā. Latvju kongresa sasaukšanas lieta, Amerikas Vēstnesis 1918. g. 1. dec.
- 10) Latvija prasa pēc maizes — Amerikas Vēstnesis 1919. g. 1. sept.
- 11) Latvijas ministru prezidenta uzsaukums amerikāņu tautai, Amerikas Vēstnesis 1919. g. 15. nov.
- 12) Vēstule inž. K. Ozolom, Amerikas Vēstnesis 1918. g. 1. dec.
- 13) Veritas, korespondence no Čikagas, Amerikas Vēstnesis 1918. g. 1. decembrī.
- 14) J. Sesks "Latvijas valsts izcelšanās" (1914-1921), Pilskalns, 1961. g.
- 15) Edv. Pearsona vēstule 1968. g. 8. febr.
- 16) F. Liliensfelds "Četrū tautu kongress," Amerikas Vēstnesis, 1920. g. 15. jūnijā.
- 17) Statement on Latvia before the Committee of Foreign Relations, Washington, D.C., by Rev. Carl Podin. Hearing before Committee on Foreign Relations, U. S. Senate, 66 th Congr., 1st Sess., Washington, D.C., 1919.
Austra Truce "Mācītāja Kārļa Podiņa dzīves gājums" 1872-1944, Nujorkā 1944. g.

- 18) Lilienfelds - Liliens rakstīja: "...bet tik nepieklājīgus, rupjus, asinskārīgus un nedabīgi pārspīlētus revolucionārus, kā vietējos latviešu komunistus, laikam, nekur nevar atrast..." Tagad krievu komunisti vēlas un jau sen esot vēlējušies slēgt mieru ar Latviju, bet latviešu komunisti esot pret katru miera slēgšanu un par kara turpināšanu stāvējuši līdz pēdējam brīdim... Latviešu komunisti, visvairāk tie, kuri dzīvo Savienotās Valstīs, vēl arvien grib brādāt pa mākoņiem un no dzīves nav neko vēl mācījusies," Amerikas Vēstnesis, 1920. g. nr. 9.
- 19) Amerikas Latviešu Tautiskās Savienības Otrā kongresa protokols, sekr. K. A. Karols, 7. lapp.
- 20) Inter-Racial Council, Amerikas Vēstnesis, 1920. g. 10. nr.
- 21) Amerikas Latviešu Taustiskās Savienības trešais un Amerikas Latviešu pirmais kongress, noticis 1920. g. 4., 5. un 6. septembrī. Nujorkā, published by the Central Executive Board of the American National Lettish League, 299 Washington St., Cambridge 39, Mass.
- 22) Edgars Andersons — Amerikas latvieši cīnā par Latvijas de jure tiesībām, Ceļa Zīmes Nr. 1(5), Stockholmā, 1950.
A. Švābe Latvju Enciklopedija 2. sēj. Trīs Zvaigznes, Stockholmā. Par kongresa jaukšanu bija jau iepriekš rūpējušies komunisti. Komunistu laikrakstā "Rīts" parādījās kāds paziņojums, kas aizliedza visām Amerikas latviešu komunistu organizācijām interesēties par ALTS kongresa sasaukšanu. Iespieda vēl Ipašu skrejlapu 10.000 eks., kur pirmā pantā prasīja stāvēt par proletāriskas diktatūras nodibināšanu Latvijā — "Amerikas Atbalss," 1920. g. 16. sept.
- 23) Šī kongresa protokoli nav Ipaši izdoti, bet publicēti "Amerikas Atbalss" 1921. gada numuros.
- 24) Edgars Andersons — Latvijas vēsture 1914-1920, Daugava, Stockholmā, 1967. g.
- 25) Herbert Hoover, An American Epic, The Battle on the Front Line — 1914-1923, Vol. Three, Chicago, 1961.
- 26) Ziemeļu Amerikas Savienotās Valstīs atzinušas Latvijas, Igaunijas un Lietuvas de jure, "Amerikas Atbalss," 1922. g. 1. aug.
- 27) Ād. šilde — "Vai Latvija var izstāties no Padomju Savienības," 1967. g.
Osvalds Akmentiņš — "Tēvu sāktā cīņa četros kontinentos," Laiks, 1952. g. 28. jūl.
- 28) Osvalds Akmentiņš — "Gulbja dziesma," Laiks 1961. g. 22. apr.
- 29) N. Viksniņš — "Amerikas latvieši — brīvai Latvijai," Lāvija Amerikā, 1964. g. 29. febr.
- 30) Osvalds Akmentiņš — "Spoža ceļa zvaigznē," Laiks, 1958. g. 3. sept.
Osvalds Akmentiņš — Amerikas latvieši I. daļa, Vaidava, Linkolnā, 1958. g.

ALTS DARBĪBA PĒC OTRĀ PASAULES KAĶA

Lidija Bērziņa

Lielas pārmaiņas ALTS dzīvē atnesa 1949. gads, kad Bostonā aizvien lielākā skaitā ieradās latviešu bēgļi no kara izpostītās Eiropas. Savu dzimteni viņi bija atstājuši, bēgdami no otrreizējās Padomju okupācijas. Viņi bija izmisīgi un velti cerējuši, ka rietumu varas iedzīvinās Atlantijas chartu, ka Latvijas jautājums būs tiesiski nokārtots un viņi atgriezīsies brīvā dzimtenē. Gaidītās atgriešanās vietā nācās meklēt mājas jaunos krastos un sākās izceļošana no Vācijas nometnēm.

Jaunos atbraucējus Bostonas ostā apsveica mācītāji J. Graudiņš un Ch. Selmer un ALTS bibliotēkārs Roberts Cers, kam vienmēr bija līdz žūksnītis latviešu valodā iespiestu žurnālu vai laikrakstu, ko izdalīt jaunās gaitas sācējiem Amerikā.

Svešuma mākti, jaunie ieceļotāji meklēja cits citu, meklēja iespējas darboties sabiedrībā ar dzimtenes atbrīvošanas domu sirdīs. Iestājoties par biedriem ALTS, viņi cerēja šo domu īstenot tāpat, kā pēc pirmā pasaules kara Latvijas valsts tapšanu bija veicinājuši toreizējie ALTS biedri. ALTS vārds jaunajiem ieceļotājiem nebija svešs, jo pēcķaķa gados biedrība bija noorganizējusi palīdzības sainīšu sūtīšanu latviešu bēgļiem Vācijas nometnēs.

Straujš jauno biedru pieplūdums radīja zināmu nemieru vecajos ALTS biedros. Biedrības kasē uzkrātie līdzekļi bija

pieauguši līdz \$4.635,31, un vecie biedri gada sapulcē pieprasīja viņu uzkrātās naudas izmaksāšanu. Reizē ar biedrības kasi aizgāja arī ap 40 biedru, kopā ar jaunajiem iecerotājiem strādāt palika J. Zībergs, A. Pinkuls, R. Cers, Elfrīda Kārkliņa, Matilda Vilsons. Palika arī ALTS bibliotēka, divi karogi un āmurs.

Jau 1949. gadā ALTS valdē darbojās jaunie iebraucēji, un 1949. gada 9. septembrī biedrības pilnsapulce ievēlēja jauno valdi šādā sastāvā: priekšnieks māc. O. Blūmītis, priekšnieka biedrs J. Valdmanis, sekretārs A. Cīrulis, biedzinis A. Gailītis, kasieris F. Hervarts un mantzinis R. Cers. Viens no jaunās valdes pirmajiem uzdevumiem bija apzināt jaunus iebraucējus, palīdzēt ar padomiem, kur tas bija iespējams un pēc iespējas piesaistīt viņus savienības darbam. Atsaucība bija liela un ALTS biedru skaits gadā pieauga no 76 uz 288 biedriem. Šinī rudenī ALTS kopā ar pārējām veclatviešu biedrībām rīkoja Jēkaba Zīberga godināšanu Bruka zālē (Brook Hall), Dudley ielas baptistu baznīcā, nosaucot viņu par Amerikas latviešu tēvu.

Jau 1949. gada 11. novembra biedru sapulcē priekšnieks O. Blūmītis ierosināja biedrības nama pirkšanu, pārrunājot šo projektu katrā sēdē un sapulcē.

1950. gada rudenī par biedrības priekšnieku ievēlēja Dr. Aleksandru Grīnupu un valdē: A. Cīruli, E. Spīguli, Alidu Cīruli, L. Ekmani, J. Kauci, V. Eglīti, A. Pinkuli un J. Austrumu. Revīzijas komisijā: A. Gailīti, J. Galiņu un A. Druvu. Nama fondā: A. Blūmīti, A. Lūļu, A. Pinkuli, A. Grīnupu un J. Spalviņu.

Valdes sēdes ar revīzijas komisijas un nama fonda locekļiem notika katru piektdienas vakaru, un nevienā no tām neiztrūka priekšnieks Dr. Grīnups, kaut dzīvoja 70 jūdžu no Bostonas Palmerā.

Biedrības darbība sazarojās nodibinoties Jaunatnes izglītības sekcijai, latviešu skolai, ALTS korim, dāmu komitejai, ALTS akadēmiskajai sekcijai.

1950. gada 22. oktobrī ALTS noorganizēja Ņujorkas latviešu teātra viesizrādi Peabody teātra zālē. Iizrādīja Blau-
maņa Trīnes grēkus, vienlīdzīgi iepriecinot Bostonas veclat-
viešus un jaunus iebrucējus.

Ļoti plašas izvērtās 18. novembra svinības, kad, nepa-
redzēti lielā apmeklētāju pieplūduma dēļ, no zāles bija jā-
pārvietojas baptistu baznīcā, lai turpinātu svētku aktu
un programmu. Svētrunu teica māc. V. Freimanis, runāja
ALTS priekšnieks Dr. A. Grīnups, deklamēja režisors K.
Veics, dziedāja vīru dubultkvartets Tēvija. Sarīkojuma at-
likumu \$210,— V. Antiņa ierosmē ziedoja kaŗa invalīdu
un trūcīgo tautiešu atbalstam Vācijā.

1951. gada 5. janvārī biedrību oficiāli reģistrēja valsts
iestādēs, iesniedzot apstiprināšanai 1950. gada septembra
gada sapulcē pieņemtos statūtus.

1951. gada 6. janvārī Bostonā nodibināja un atklāja
Daugavas Vanagu nodaju. Gandrīz visi ALTS valdes locekļi
pedalījās kā dibināšanā, tā atklāšanā, iestājoties arī par
biedriem.

Turot cieņā Latvijas tradīcijas, ALTS rīkoja plašu Drau-
dzīgā aicinājuma sarīkojumu Whiton zālē Dorčesterā, par
runātāju aicinot bijušo sabiedrisko lietu ministru Alfredu
Bērziņu. Tā no 1951. gada ALTS katru gadu ar sarīkojumu
atzīmē Draudzīgo aicinājumu.

Pirmo koncertu ALTS noorganizēja 1951. gada 17. feb-
ruārī. Dziedāja Tēvzemes balvas laureāts Ādolfs Kaktiņš,
pavadot pianistei Mārai Efertei.

1951. gada 14. jūnijā ALTS kopā ar pārējām latviešu
organizācijām, igauniem un lietuviešiem Bostonā rīkoja
protesta demonstrāciju ar plakātiem, aizvesto vagona ma-
ketu un mākslinieka A. Karitona gleznotu plakātu, kurā
bija notēlotas aizvesto gaitas Sibīrijā. Vakarā bija sēru
akts "Dudley Street" baptistu baznīcā, kur svētbrīdi vadīja
mācītājs V. Freimanis, runāja ALA vicepriekšsēdis V. Lam-
bergs. Koncerta daļā pedalījās vijolnieks A. Lindbergs,

Latvieši demonstrācijas gājienā Bostonā

ērgelnieks komp. Jānis Spalviņš, deklamēja Valfrīds Streips un dziedāja ALTS koris J. Austruma vadībā.

Valdes sēdēs atkārtoti pārsprieda nama pirkšanas jautājumu. Beidzot par piemērotu pirkšanai atzina namu Sigourney ielā 64, Jamaica Plain. Par to prasīja \$20.000,—. 1951. gada augustā ALTS sasauca kopā draudžu un organizāciju pārstāvjus, lai noskaidrotu sabiedrības domu nama pirkšanas jautājumā. Pārstāvji atzina sava nama nepieciešamību, un ALTS valde, solītā atbalsta iepriecināta, pirkšanas jautājumu izlēma ārkārtas biedru sapulcē 1951. gada 17. augustā. Par nama pirkšanu balsoja 49, pret to balsoja 10 biedru. Nama pirkšanas jautājums ar to bija izlemts, bet ar to vēl nebija nokārtotas naudas grūtības, jo "Zelta grāmata," kurā tautieši ierakstīja savus ziedojumus, nesasniedza cerēto. Neatsverams palīgs izrādījās Ila Kisperta kundze, amerikāniete, kas aizdeva iemaksai iztrūkstošo summu—

ALTS biedru grupa pēc pērkamā nama apskates 1951. gada pavasarī.
 No kreisās: A. Banga, A. Druva, A. Gaillītis, J. Galinš, J. Austrums,
 A. Grīnups, I. Kispert, M. Benjāmiņa un A. Pinkuls. Aizmugurē:
 V. Krūza, V. Eglītis, E. Eglīte, E. Šķoba, A. Cīrule, R. Veidemanis,
 A. Augustāns un R. Gosts

Foto V. Grāvītis

ALTS valde un Nama fonds 1951. gadā. 1. r. no kr.: Jānis Austrums, Alfrēds Pinkuls, Alida Cīrule priekšnieks Dr. Aleksandrs Grīnups, Roberts Cers. 2. r. no kr.: Vladimīrs Eglītis, Aleksandrs Cīrulis, R. Veidemanis, Laimons Ekmanis, Jēkabs Kaucis, Osvalds Blūmītis, E. Saule un māc. Nikolajs Ozols

Foto V. Grāvītis

\$2000—, un uz kuŗas vārda arī īpašumu pirka, jo neizdevās nokārtot pirkšanu tā, kā bija sākumā domāts, proti, pirt to uz triju tautiešu vārdiem. No “Brookline Savings Bank” aizņēmās \$14.000,— ilgtermiņa aizņēmumu, Kisperta kundzei parāds bija atmaksājams 8 mēnešu laikā. Saskaņā ar noteikumiem, nama pircēja namu pēc iegūšanas atdāvināja Amerikas Latviešu Tautiskajai Savienībai.

1951. gada sarīkojumu sezonu atklāja ar Bostonas lietuviu kuŗa koncertu diriģenta J. Kačinska vadībā. Novembrī Jaunanglijas konservātorijas “Recital” zālē ALTS rīkoja operdziedones Elzas Žebranskas koncertu ar M. Kārkliņu pie klavierēm. Draudzīgā aicinājuma sarīkojums notika 1952. gada 26. janvārī, piedaloties harfistei Margai Grasmanei-Millerei, kuŗa par labu ALTS nama iegādei atteicās no sava

ALTS nams no sētas puses

Foto V. Grāvītis

honorāra. Referēja Preses biedrības priekšnieks Olģerģts Liepiņš, deklamēja aktrise Ance Rozģte.

1952. gada janvģrģ sģkģs ALTS akadģmiskģs kopas priekšlasģjumi. Cikla pirmo referģtu nolasģja mag. phil. A. Cŗrģle. Februģrģ lasģja Brģvģs Eiropas komitejas priekšsģdis Dr. V. Mģsģns par Londonas konferenci un tautiešu dzģvi Eiropģ. Februģrģ notika arģ pirmģ ALTS un DV kopģgi rģkotģ masku balle.

1952. gada aprģli ALTS noorganizģja Latviešu trio koncertu "Recital" zģlģ Jaunanglijas konservģtorģjģ: Viktors Ziedonis (vijole), Dzidris Teichmanis (ģello) un Voldemģrs Melģkis (klavieres).

ALTS biedru sapulģģ 1950. gada pavasarģ Ādolfo Gailģtis ierosinģja noorganizģt latviešu skolu Bostonģ. Őai pilnsapulģģ meklģjami Bostonas latviešu skolas sģkumi. Skolo-tģji savģ pirmģjģ sanģksmģ nolģma noorganizģt ALTS Jau-natnes izglģtģbas sekcģju, ievģlot par priekšsģdi Albinu Ban-

gu, priekšsēža biedru E. Spīguli un par sekretāri — A. Cīruli. Izglītības sekcija stājās pie darba, apzināja un pie-
saistīja skolai Bostonā dzīvojošos skolotājus, meklēja telpas,
pārrunāja programmu un iespējamo mācību laiku. 1951.
gada jūnijā sekcija sarīkoja pirmo bērnu pēcpusdienu "Nor-
folk House" telpās. Ar priekšnesumiem piedalījās aktieri
Reinis Birzgalis un Jānis Miķelsons, soliste M. Lamberga
un tautas deju kopa L. Graudiņas vadībā. Lai iepazīstinātu
jaunos iebraucējus ar Bostonu, sekcija sarīkoja divas eks-
kursijas — uz "Arnold Arboretum" botānisko dārzu un uz
Franklina parka zooloģisko dārzu. Septembrī A. Bangas
vadībā notika bērniem veltīta literārā pēcpusdienu, kur par
Annu Brigaderi stāstīja A. Cīrulle un Brigaderes darbus lasīja
Reinis Birzgalis, Mirdza Melkerte, Elza Pūce un V. Krūmiņa.

1951. gada 5. aprīlī pie Izglītības sekcijas noorganizēja
literāro kopu, par kopas priekšnieci ievēlēja Valdu Bračiņu,
bet valdē A. Straumani, M. Ošiņu un A. Rubeni. Drīz vien
jaunatnes literāro kopu noorganizēja arī pie DV jaunatnes
teātra, tādēļ 21. aprīļa kopas sēdē nolēma ALTS literāro
kopu likvidēt, aicinot kopas dalībniekus pievienoties DV
literārajai kopai.

Kad Izglītības sekcija bija skolai sameklējusi telpas, pār-
zini un skolotājus un veikusi citus priekšdarbus, 1950. gada
21. oktobrī Bostonā sāka darbu ALTS latviešu skola Nor-
folka namā (Norfolk House, Roxbury), Eliota laukumā,
Roksberijā. Pirmajā dienā pieteicās 45 skolēni, bet mācības
gada beigās skolēnu skaits pārsniedza simtu. Bez pārziņa
Jāņa Austruma par skolotājiem strādāja L. Kļaviņa, B.
Kraščiņa, A. Ezeriņš, L. Graudiņa, A. Cīrulle, K. Skapars,
A. Briede un A. Volgājeva. Pavadījumus tautas dejām spē-
lēja Jānis Ansbergs. Skolā mācīja latviešu valodu, Latvijas
vēsturi un ģeografiju, tautas dejas un dziedāšanu, bet ar
1951. gada rudeni arī ticības mācību. Nolēma arī, ka par
katru bērnu maksājama skolas nauda \$1,— mēnesī — sko-
lotāju ceļa izdevumu segšanai. ALTS valde katru gadu
dāvināja skolai grāmatas, palīdzēja skolai rīkot eglītes va-

ALTS latviešu skola pirmajā darba dienā 1950. gada 28. okt. Vidū skolas pārzinis J. Austrums un skolotāji: B. Krastiņa, A. Ezeriņš, L. Kļaviņa, L. Āboliņa

Foto V. Grāvītis

karus un citādi atbalstīja skolas darbu. ALTS valde arī sedza visus materiālos izdevumus, maksājot telpu īri, iegādājoties nepieciešamos mācības līdzekļus utt.

Kad skolas darbs nostiprinājās un skolēnu vecāki ievēlēja skolas padomi, Jaunatnes izglītības sekcija darbību izbeidza. Pēc ALTS nama iegūšanas 1952. gadā skola pārgāja ALTS telpās un tajās darbojas vēl tagad.

ALTS latviešu skolas pirmais izlaidums notika 1954. gada 22. maijā, skolu beidza septiņi absolventi. Ar 1954. gada rudeni ALTS latviešu skolas pārziņa pienākumus uzņēmās Aleksandrs Ezeriņš, bet 1955. gada rudeni skolas vadību pārņēma Arturs Liepkalns, kas skolu vadīja 10 gadus. Ar 1965. gada rudeni skolas pārzinis ir Arnolds Abermanis.

ALTS protektorātā notika arī pirmā latviešu skolotāju konference ASV, kurā piedalījās ALA Izglītības sekcijas vadītājs M. Celms, archibīskapa pārstāvis austrumu krastā

Pirmā latv. skolotāju konference ASV notika ALTS namā 1954. g. 31. janv. Vidū skolas pārzinis J. Austrums, ALA izglīt. sekc. vadītājs M. Celms un konferences vad. A. Banga

Foto V. Grāvītis

prāvests J. Kullītis, skolotāji un jaunatnes organizāciju vadītāji no Ņujorkas, Vilimantikas un Bostonas—60 personas. Konferenci ar svētbrīdi ievadīja māc. A. Galiņš. To atklāja un vadīja rīcības komitejas priekšsēdis A. Banga.

ALTS gada sapulcē 1950. gada septembrī Tēvijas dziedonis Arturs Druva ierosināja pie biedrības dibināt jauktu kori. Jau oktobrī koris sāka darbību, diriģenta pienākumus uzņemoties Jānim Austrumam. Koŗa atklāšanas koncerts notika "Whitton" zālē Dorčesterā. Koris ar savu sniegumu kuplināja daudzus sarīkojumus Bostonā, savu otru koncertu dodot Vācu biedrībā 1952. gada aprīlī.

Kad Bostonā nodibinājās koris Līga, ALTS koris savu darbību izbeidza, bijušie dziedātāji vēl tagad dzied gan draudžu gan arī Līgas kori.

Sākuma gados pie ALTS darbojās arī dāmu komiteja, tās pirmā priekšniece bija Valija Krūza, viņas palīdzē —

ALTS koris. Vidū diriģents Jānis Austrums
Foto V. Grāvītis

Ludmila Kļaviņa un sekretāre — Ērika Eglīte. Dāmu komiteja ļoti daudz palīdzēja laikā, kad bija iegādāts pašiem savs nams, šūdinot aizkarus, palīdzot iegādāt traukus, mēbeles un dažādus saimniecības piederumus. Vislielāko rosmi dāmas parādīja bazāru sarīkošanā un ALTS nama iesvētīšanas svētkos. 1954. gada rudenī dāmu komiteja savu darbību izbeidza, un tās funkcijas uzņēmās valdes locekļu sievas.

Lai paplašinātu ALTS kultūrālo darbu, radās doma pie biedrības nodibināt Akadēmisko sekciju. Tā radās 1951. gada 11. novembrī, vēlāk to pārdēvēja par ALTS Akadēmisko kopu. Vadītājs bija prof. Dr. Ed. Laimiņš, valdes locekļi — Dr. ing. B. Skulte, māc. N. Ozols un mag. phil. A. Cīrule.

Sekcija rīkoja rēgulārus priekšlasījumus par dažādiem tematiem un sarīkoja arī aktrises Lilijas Štengeles deklamāciju vakaru un vēl citus sarīkojumus. Dažus no tiem rīkoja kopā ar Latviešu studentu biedrību.

Sekcija arī ierosināja rīkot Latvijas universitātes gada svētkus kopā ar Korporāciju kopu Bostonā, Studenšu korporāciju kopu, Latviešu studentu biedrību un Akadēmisko vienību savienību. Universitātes gada svētku sarīkojuma atbildīgie vadītāji mainījās rotācijas kārtībā, bet visi gada svētki notika ALTS telpās. Gada svētku sarīkojumu atlikumus sākumā nosūtīja Latviešu studentu centrālās savienības stipendiju fondam, bet vēlāk nodibināja L. U. gada svētku stipendiju, ko nākošajos gada svētkos pasniedza kādam Bostonas latviešu studentam vai studentei.

Pirmā ALTS valdes sēde jauniegūtajā namā 64 Sigourney ielā, Jamaica Plain, Mass. notika 1952. gada 10. maijā. Valdīja svētku noskaņa jo beidzot mērķis bija sasniegts — paši zem sava jumta. . . Jāpiezīmē, ka šis nams bija pirmais, ko latvieši Amerikā iepirkuši pēc otrā pasaules kara.

Pirmā ALTS biedru gada sapulce notiek jaunajā namā 1952. gada 6. jūnijā. Atklājot sapulci, priekšsēdis Dr. Grīnups apsveic ALTS biedrus "zem sava jumta, uz savas zemes," pateicas visiem, kas ziedojuši nama iegādei un aicina nodziedāt "Dievs, svētī Latviju." Sapulcē biedrus informē par nama iegādi, iesvētīšanas un atklāšanas svinību norisi un paredzēto nama telpu izmantošanu. Par ALTS priekšnieku nākošajam gadam vienbalsīgi ievēl Dr. A. Grīnupu un valdē A. Cīruli, J. Kauci, V. Eglīti, A. Pinkuli, Ed. Sauli, A. Cīruli, E. Kreišmani un Ž. Dombrovski.

1952. gada 21. jūnijā ALTS namā notiek pirmā ALA's valdes sēde Bostonā ar sūtņa J. Feldmaņa piedalīšanos. Vakarā Vašingtonas viesi kopā ar Bostonas latviešiem ligo R. Kampersāla saimniecībā.

Nākošajā dienā, 22. jūnijā, namu iesvēta mācītājs N. Ozols, goda viesu vidū ir sūtnis un ALA valde, svinības pulcējušas daudz Bostonas un apkārtnes tautiešu. Svētku runā sūtnis J. Feldmanis aicina visus strādāt vienam mērķim — Latvijai. Gaŗo apsveicēju rindu ievada ALTS dibinātājs, ALTS mūŗa goda priekšsēdis, bijušais Latvijas goda konsuls ASV J. Zibergs. No ALA valdes apsveic priekšsēdis

prof. P. Lejiņš, tālāk sveicina bijušais sabiedrisko lietu ministrs, ALA valdes loceklis A. Bērziņš, lietuviešu pārstāvis J. Vaicevicius, Latviešu Trīsvienības draudzes mācītājs J. Graudiņš, Jamaica Plain luterāņu draudzes mācītājs Ch. Selmer, Trimdas draudzes mācītājs prāvests Kr. Valters, Korporāciju kopas seniors A. Lūļa, no Palīdzības biedrības un Baptistu draudzes A. Pinkulis, no Daugavas Vanagiem V. Antiņš, no Preses biedrības O. Akmentiņš, no Studentu centrālās savienības A. Mangulis. Rakstiski apsveic veco strēlnieku tēvs J. Goldmanis, Komitejas Latvijas brīvībai priekšsēdis Dr. V. Māsēns, Sirakūzu latviešu biedrības priekšnieks J. Aperāns, Latviešu skautu priekšnieks Bostonā E. Treimanis u.c.

Koncertā piedalās vīru dubultkvartets Tēvija, igauņu vijolnieks J. Suks, pianiste M. Eferte un ALTS koris diriģenta J. Austruma vadībā.

Amerikas Latviešu Tautiskā Savienība bija nama īpašniece, bet arī rūpju nasta nebija viegla: trūka inventāra, bankām bija kārtojami maksājumi, lielākiem sarīkojumiem telpas arvien vēl bija jāirē.

ALTS sapulcē 1952. gada septembrī saskaņā ar statutiem par ALTS mūža biedriem uzņēma A. Grīnupu, A. Gailīti, V. Antiņu, R. Kampersālu, P. Miezīti, A. Pinkuli un A. Tiltonu, par goda biedru — Illu Kispert.

Šis bija laiks, kad ASV karavīri cīnījās Korejas kaņā. Lai parādītu savu pretkomunistisko nostāju, ALTS valde noorganizēja asiņu nodošanu Korejas cīnītājiem. ALTS telpas tika pārvērstas asiņu nodošanas punktā ar gultiņām, ārstiem un māsām. ALTS valdes locekļi un biedri saziņoja ap 50 paintu asiņu, izpelnoties atzinību arī amerikāņu presē.

1952. gada septembrī ALTS noorganizēja pirmo Baltiešu solistu koncertu Jaunanglijas konservātorijas Jordan zālē ar kontrabasistu Ludvigu Juchtu (igauņi), kādreizējo Viļņas operas solistu Stasy Liepas (lietuvietis) un latviešu pianistēm Ingridu un Karinu Gutbergām un vijolnieku Andreju Lindbergu. Tā paša gada oktobrī ALTS rīkoja aktieŗu

ASV kongresa loc. Kristians Herters (Christian A. Herter) ALTS namā 1952. gadā kandidējot Masačuzetas gubernatora amatam. Vēlāk Herters bija Amerikas Savienoto Valstu ārlietu ministrs (Secretary of State) prezidenta Eizenhauera (Eisenhower) administrācijas laikā.
No kreisās: Inta Gusmane, Lilija Sičova un K. A. Herters

Mildas Zilavas un Osvalda Uršteina deklamāciju vakaru Bostonā.

Jauno — 1953. gadu — ALTS biedri sagaidīja savā namā. Bez jau minētajiem sarīkojumiem ALTS aprīlī sarīkoja arī vijolnieces Normas Auziņas koncertu ar Anatolu Bērskalnu pie klavierēm. Septembrī notika ALTS 35 gadu jubilejas svinības. Svētbrīdi vadīja māc. N. Ozols, runāja priekšnieks Dr. A. Grīnups. Pārskatu par ALTS dibināšanu, darbību un mūža goda biedra J. Ziberģa nopelniem sniedza prof. E. Laimiņš. Mūža biedru diplomus saņēma A. Cīrulis, V. Eglītis, A. Cīrule un A. Augustāns.

Sakarā ar pirmo latviešu skolotāju konferenci Bostonā 1954. gada janvārī, Draudzīgā aicinājuma sarīkojums no-

ALTS mūža biedri 1953. g. 5. sept. No kreisās: A. Cīrulis, V. Eglītis, priekšn. Dr. Grīnups, mūža goda priekšsēdis J. Zībergs, Alīda Cīrule un A. Augustāns

Foto V. Grāvītis

tika DV zālē. Aktā runāja ALA izglītības sekcijas vadītājs M. Celms, deklamēja aktrise Ance Rozīte un ar klavieru solo piedalījās māsas Ilga un Aija Purgaiļes. Dziedāja Trīmdas draudzes koris J. Spalviņa vadībā.

Gada sapulcē 1954. gada 28. maijā priekšnieks A. Grīnups darba apstākļu dēļ atlūdzās no līdzšinējā amata un aicināja sapulci par priekšnieku ievēlēt Aleksandru Cīruli, kas kopš savas ierašanās Bostonā nepārtraukti bija ALTS valdes loceklis.

Sapulce A. Cīruli ievēlēja vienbalsīgi, lūdzot Dr. A. Grīnupu uzņemties saimnieciskā direktora pienākumus. Valdē darbojās vicepriekšsēži A. Gailītis un E. Kreišmanis, sekretārs N. Rozenbergs, viņa vietnieks J. Betchers, kasieris

A. Pinkulis, biedrzinis J. Galiņš, mantzinis R. Gosts un sarīkojumu kārtotājs V. Eglītis. Bez parastajiem sarīkojumiem ALTS ar pārējo Bostonas organizāciju atbalstu 1954. g. septembrī sarīkoja Raiņa 25 gadu nāves dienas piemiņu, par referenti aicinot teātra kritiķi un rakstnieci Paulu Jēger-Freimani. Skatuvē bija novietots Jāņa Lejiņa gleznotais Raiņa portrets un dzejnieka darbus lasīja aktieŗi Ance Rozīte, Marta Sala, Elza Pūce, Jānis Lejiņš, Reinis Birzgalis un Jānis Miķelsons.

Komponista Volfganga Dārziņa koncertu, kurā viņš spēlēja arī savus komponētos darbus, ALTS noorganizēja 1955. gada februārī, bet martā ALTS akadēmiskā kopa sadarbibā ar DV un kalpakiēšiem rīkoja Kalpaka bataljona atceres vakaru, kurā svētku runu teica jaunais Latvijas sūtnis ASV prof. Dr. A. Spekke. Sarīkojumu atklāja ALTS priekšsēdis A. Cīrulis, referēja Atsevišķās studentu rotas bijušais komandieris pulkvedis A. Galindoms. Dziedāja koris Līga dirigenta J. Austruma vadībā. Nākošajā dienā — 6. martā — sūtnis ALTS namā atklāja Jāņa Lejiņa gleznotos četrus bijušo Latvijas valsts prezidentu portretus. Tajā pašā reizē sūtnis arī atklāja ALTS namā iekārtoto J. Ziberga mūzeju. Svinības kuplināja vīru dubultkvartets Tēvija J. Ansberga vadībā.

Lielas neērtības biedrības darbā radīja lielākas sarīkojumu zāles trūkums, plašākajiem sarīkojumiem telpas vēl vienmēr bija jāirē citur. Jau 1953. gadā valdes sēdēs apsprieda iespēju tikt pašiem pie savas sarīkojumu zāles vai nu pārbūvējot ielas namu, vai arī izbūvējot garāžu. Šiem pasākumiem tomēr trūka nepieciešamo līdzekļu un tikai 1954. gada 5. novembra valdes sēdē pēc pārrunām izšķīrās par garāžas pārbūvi, pārbūves komisijā ievēlot A. Gailīti, B. Skulti, St. Duļevski un R. Veidemani. Darbu kārtotājs un vadītājs bija A. Gailītis. 1955. gada 17. jūnija gada sapulcē viņš ziņoja, ka jaunā zāle varēs pulcināt līdz 200 apmeklētāju. Darbus veica ar biedru talkām un pārbūve kopā ar jauno zāles inventāru izmaksāja \$3.119,—. Zāli atklāja

ALTS gada svētkos 1955. gada 10. septembrī, koncertējot
harfistei Margai Grasmanei-Millerei. Tā paša gada oktobrī
ALTS Bostonā rikoja Latviešu trio — Viktors Ziedonis,

Sūtnis prof. A. Spekke, mūža goda priekšsēdis J. Zībergs un žurn.
O. Akmentiņš J. Zīberga mūzeja atklāšanas dienā 1955. g. 5. martā pie
preses, ar kuŗu J. Zībergs iespieda latviešu rakstus

Foto V. Grāvītis

Jānis Ādamsons, Voldemārs Meļķis — kamerģmūzikas koncertu.

Savam priekšzīmīgajam bibliotēkāram Robertam Ceram ALTS valde sarikoja 85 gadu dzimšanas dienas svinības 1956. gada 16. janvārī, cildinot balto Cera tēvu, kas, grūtmā audzis, dzīves piepildījumu atradis grāmatu lasīšanā, kopšanā un krāšanā.

No 1956. gada 31. marta līdz 15. aprīlim ALTS zālē notika prof. J. Kugas gleznu izstāde, par kuŗu atsauksmes bija arī lietuviešu un amerikāņu presē. Tā paša gada aprīlī ALTS sarikoja gleznotāja prof. Vilhelma Purviša piemiņas vakaru. Purviša portretu sarikojumam bija gleznojis prof. J. Kuga, viņš arī referēja par V. Purviša darbiem, bet atmiņas par izcilo latviešu ainavistu stāstīja zvērināts advokāts Jūlijs Šmits. Koncerta daļā dziedāja Marija Lamberga un Rūdolfs Valdmanis, pavadot pianistei Ilonai Vildei. Deklamēja aktrise Maija Grīnbuša.

1956. gada 11. novembrī ALTS pārstāvji piedalījās "International Rescue Committee" rīkotajā protesta sanāksmē "Mechanic" celtnē. Tā notika sakarā ar ungāru sacelšanos pret varmācīgo komūnistu okupāciju un ALTS valde savā sēdē nolēma rakstīt vēstules savas valsts senātoriem un kongresa pārstāvjiem, prasot ASV valdības tūlītēju aktīvu atbalstu Ungārijas brīvības cīnītājiem. Protesta vēstuļu tekstus sastādīja vicepriekšsēdis A. Gailītis. Labvēlīgas atbildes tika saņemtas no vairākiem kongresa locekļiem un senātora L. Saltonstāla (Leverett Saltonstall). Sava Ziemsvētku sarikojuma atlikumu ALTS valde nolēma nosūtīt Ungārijas bēgļu palīdzībai.

No 1957. gada 22. maija līdz 2. jūnijam ALTS zālē notika prof. J. Tīdemaņa gleznu izstāde. Pa izstādes laiku profesors dzīvoja ALTS namā un gleznoja pasūtīnātāju portretus. Vēl ilgi Bostonā cirkulēja nostāsti par savdabīgo mākslinieku un viņa kūsājošo dzīves prieku.

Gada sapulcē 1957. gada jūnijā no priekšnieka amata atlūdzās A. Cīrulis, aicinot viņa vietā ievēlēt līdzšinējo vice-

Latviešu skolas izlaidums 1957. g. 25. maijā. Vidū skolotāji, skolas pārzinis A. Liepkalns un ALTS priekšnieks A. Cīrulis
Foto V. Grāvītis

priekšsēdi Ādolfu Gailīti. Jauno priekšnieku vienbalsīgi ievēlēja un jaunā valde komplektējās šādā sastāvā: vicepriekšsēdis un sarīkojumu daļas vadītājs V. Eglītis, vicepriekšsēdis un kasieris J. Zeibots, sekretāre Gunta Cīrule, biedrzinis V. Andruškēvics, grāmatvedis J. Duļevskis, mantzinis K. Dūms. Sarīkojumu daļas sekretāre un vadītāja palīgi — A. Cīrule un B. Roga. Jāpiezīmē, ka sevišķi aktīvs ALTS darbībā bija ilggadīgais sarīkojumu daļas vadītājs Vladimirs Eglītis un sekretāre Alīda Cīrule.

Priekšnieks A. Gailītis steidzināja sarīkojumu zāles apakšējo telpu izbūvi, joprojām paliekot par darbu vadītāju. Nepieciešamos līdzekļus ieguva gan no biedru aizdevumiem, gan iztrūkumu aizņemoties no bankas. Izņemot kanalizācijas darbu, visi pārējie būves darbi tika veikti pašu spēkiem, entūziasiem ieliekot šinī pasākumā katru brīvo brīdi, pat svētdienas. Talcinieku skaits nebija liels, bet liela bija viņu

ALTS 40 gadu darbības jubilejas akts. No kreisās: sūtnis prof. A. Spekke un ALTS bijušie priekšnieki A. Gailltis, A. Cīrulis, O. Blūmitis un J. Zibergs. Pie runatāju pults ALTS vicepriekšsēdis A. Banga. Vidū ALTS karogs

Foto V. Grāvītis

neatļaidība un apņemšanās, palīdzēt iegūt savai biedrībai piemērotas un biedrības darbam tik nepieciešamās papildus telpas. Šīs neatļaidības rezultātā nu arī ALTS ieguva mazāku sarīkojumu zālīti, garderobi, labierīcības un vēl vienu telpu, kurai tūlīt radās īrnieki — studentu korporācija Latvija, kas to irē vēl tagad.

1957. gada rudenī ALTS rīkoja Jāņa Jaunsudrabiņa vakaru, kurā referēja rakstnieks Modris Zeberīņš. Dziedāja Marija Lamberga ar Māru Eferti pie klavierēm, deklamēja aktrise Ance Rozīte un režisori Reinis Birzgalis un Jānis Lejiņš. Sarīkojuma apmeklētāji parakstījās vēstulē, ko ALTS valde nosūtīja rakstniekam uz Vāciju un ALTS priekšnieks saņēma atbildi, kas beidzās vārdiem: "...dzīvoji, mīļie, latviskā saderībā un pieminiet Latviju joprojām..."

ALTS valde 40. darbības gadu atcerē 1958. gadā. No kreisās: J. Zeibots, G. Cīrule, sūtnis prof. A. Spekke, ALTS priekšnieks A. Gaillītis, A. Banga. Otrā rindā: K. Dūms, V. Bērziņš, B. Roga, U. Gosts un J. Rumba

Foto V. Grāvītis

Tā paša gada decembrī ALTS sarīkoja Elizabetes vīru kora koncertu diriģenta Kārļa Lietiņa vadībā. Koncerts notika Jaunanglijas konservātorijas "Recital" zālē un tajā deklamēja arī aktrise Milda Zilava.

ALTS 40 gadu jubilejas gadā (1958. g.) ievēlēja valdi šādā sastāvā: priekšnieks A. Gaillītis, vicepriekšsēdis un grāmatvedis A. Banga, vicepriekšsēdis un kasieris J. Zeibots, biedrzinis J. Rumba, sekretāre G. Cīrule, sarīkojumu daļas sekretārs V. Bērziņš, sarīkojumu daļas vadītājs B. Roga, izbūves fonda kasieris U. Gosts, saimniecības daļas vadītājs K. Dūms. Šo valdi priekšnieks A. Gaillītis ar gandarijumu apzīmēja par gados visjaunāko valdi. Plaši ALTS atzīmēja savus 40 gadus, svinībās lūdzot Latvijas sūtni ASV prof. A. Spekki. Svētku aktu atklāja priekšnieks A. Gaillītis, runu teica sūtnis A. Spekke, sākot to ar apsveikumu un suminājumu ALTS mūža goda priekšsēdim Jēkabam Zibergam.

Sekoja apsveicēju runas un vīru dubultkvarteta Tēvija koncerts, pēc tam svētku mielasts un dejas.

Sākot ar 1958. gadu, ALTS priekšnieka ierosmē latviešu skolas uzturēšanu Bostonā uzsākās visas Bostonas organizācijas un draudzes, apvienojoties Skolas Komitejā, jo vienai biedrībai slodze kļuva par lielu, sedzot apkures, apgaismošanas un telpu tīrīšanas izdevumus. Līdz ar to ALTS latviešu skolu pārdēvēja par Bostonas latviešu skolu.

ALTS zālē bostonieši ir redzējuši arī D. Štauvera filmu par latviešu māksliniekiem, bez tam vēl A. Dauges filmu Latvieši Bostonā, I. Galiņa filmu Trimdas ceļos un citas filmu izrādes.

Valdes atktīvītatēi jāpateicas, ka sarīkojumi bija labi apmeklēti un programmu izpildītājos aizvien vairāk bija jauno pašmāju mākslinieku. Tā 1959. gada 31. janvāra Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā referēja redaktors K. Rabācs un koncerta daļā piedalījās jaunieši Rūta Smilškalne un Ingrida Ņuze ar klavieru priekšnesumiem, baritons Kārlis Grīnbergs ar solo dziesmām, Māris Lambergs ar vijoli, Juris Menke — flautu un Pēteris Ozols ar deklamācijām.

Sabiedriskās domas aktīvizēšanai ALTS valde nolēma līdztekus kārtējiem sarīkojumiem rīkot diskusiju vakarus, aicinot "paneli" piedalīties tautiešus ar pēc iespējas kompetentām zināšanām pārspriežamajā jautājumā. Šie diskusiju vakari izraisīja ļoti lielu interesi un atsaucību Bostonas latviešu sabiedrībā. Pirmajā diskusiju vakarā pārsprieda latviešu uzdevumus trimdā, paneli piedaloties sabiedriskai darbiniecei E. Dūkai, mācītājam N. Ozolam, tautsaimniekam E. Saulem, Bostonas latviešu skolas pārzinim A. Liepkalnam un skolotājam Fr. Andersonam. Diskusijas vadīja zvērināts advokāts V. Lambergs.

1959. gada 11. aprīlī ALTS rīkoja otru diskusiju vakaru, kas pulcināja labu skaitu jaunās paaudzes, jo temats bija Mūsu jaunatne un amerikānisms. Arī šo diskusiju vakaru vadīja V. Lambergs un "paneli" piedalījās mācītājs A. Ga-

liņš, bij. Latvijas skolu inspektors A. Banga, sabiedrisks darbinieks J. Kaža un studenti R. Birzgale un J. Ūdris.

Ar jaunākas paaudzes piesaistišanu ALTS valdē, radās palīgs sarīkojumu pievilcīgākai dekorēšanai. Lidija Bērziņa lielākajiem sarīkojumiem gatavoja atjautīgus zīmējumus pasteli un oglē, kas gan visi gāja bojā vēlākajā ugunsgrēkā.

Pie ALTS nodibinājās arī filatelistu sekcija Jūlija Lauņa vadībā, kas pēc pāris gadiem darbību izbeidza.

1959. gada 18. jūnija gada sapulcē A. Gailītis no priekšnieka pienākumiem atteicās un viņa vietā ievēlēja Valdemāru Lambergu. Sapulcē A. Gailītis ierosināja vēlēt valdes locekļus uz diviem gadiem, pārvēlot katru gadu tikai pusi no valdes locekļiem un tā nodrošinot kontinuitāti valdes darbībā; gada sapulce šo ierosinājumu pieņēma. A. Banga savukārt ierosināja nodibināt bijušo ALTS priekšnieku padomi, kas būtu uzticības institūts biedrībā un nāktu valdei talkā ar padomiem, kur tie būtu nepieciešami, piedaloties valdes sēdēs bez balsis tiesībām. Gada sapulce pieņēma arī šo ierosinājumu, par padomniekiem ievēlot Dr. A. Grīnupu, A. Cīruli un A. Gailīti. Valdē ievēlēja: V. Andruškēvici, A. Bangu, V. Bērziņu, A. Brīvkalnu, J. Duļevski, K. Dūmu, R. Gostu un B. Rogu.

ALTS priekšnieks V. Lambergs mēģināja iesaistīt kopējā politiskā darbā pārējos baltiešu pārstāvjus un arī citas apspiesto tautu grupas. 1959. gada jūlija valdes sēdē ALTS nolēma ar vēstuļu akciju atbalstīt Illinojas senātora ierosinājumu par Apspiesto tautu nedēļas izsludināšanu. Šinī un arī turpmākajos gados, kad Bostonā notika apspiesto tautu nedēļas sarīkojumi, ALTS priekšnieks tajos piedalījās kā organizētājs un latviešu pārstāvis.

V. Lambergs organizēja arī apspiesto tautu demonstrācijas gājienu Bostonā sakarā ar Chruščova apmeklējumu Savienotajās Valstīs. Iespaidīgā gājiena dalībnieki sapulcējās Boston Common parkā, runāja O. Blūmitis, V. Lambergs un V. Bērziņš. Bostonas pilsētas galvas Hynes dāvāto vainagu pie Neatkarības plāksnes nolika Misijas draudzes

Senātors Džons F. Kenedijs (vēlākais ASV prezidents) 18. Nov. atceres aktā 1955. g. 20. nov. No kreisās starp lietuviešu un igauņu viesiem redzami latvieši: O. Akmentiņš, A. Banga, māc. A. Galinš un labajā pusē māc. E. Spīgulis un A. Augustāns

Foto V. Grāvītis

mācītājs N. Ozols un gājiens devās uz kardināla Kušinga (Richard Cardinal Cushing) Holy Cross katedrāli, kur sekoja dievkalpojums. Kardināls Kušings katedrālē atļāva ienest arī apspiesto tautu karogus un protesta demonstrācijā nestos plakātus.

ALTS kopā ar Daugavas Vanagiem noorganizēja arī vēstuļu akciju Tautas vietnieku nama locekļa Klementa Zablocka apspiesto tautu rezolūcijas atbalstam, ALTS valde sūtīja vēstules ASV prezidentam, viceprezidentam, savas valsts senātoriem un kongresa locekļiem, no visiem saņemot arī pa lielākajai daļai pozitīvas atbildes.

1959. gada rudenī tika par jaunu uzposts un nokrāsots ALTS nams. Bostonā no Kalifornijas viesojās rakstnieks Jānis Klīdzējs un ALTS valde 20. septembrī rīkoja viņa darbu pēcpusdienu, kur bez paša rakstnieka viņa darbus lasīja aktrises Rasma Birzgale un Marta Sala.

Sarīkojumu zāles apakšējo telpu atklāšanas svinības notika 1959. gada 4. decembrī. Par skaistajām telpām bija gandarijums ne tikai vien čaklajiem talciniekiem, bet prieks arī daudzajiem viesiem. Priekšnieks V. Lambergs pelnīti cildināja veiktā darba vadītāju Adolfu Gailīti. Paplašinātājās telpās bez tradicionālās Jaungada gaidīšanas pirmais lielākais sarīkojums bija Draudzīgā aicinājuma sarīkojums, referējot kritiķim un žurnālistam Jānim Kadilim no Vašingtonas. Priekšnesumu daļā piedalījās jaunatne: Guna Gēliņa, Ingrida Ūze, Inese Pole, Irene Skrejāne, Regina Štāla, Ināra Zalīte un skolotājas Lidijas Graudiņas vadītā tautisko deju kopa.

Sekojot labi ievadītajam pasākumam, 1960. gada 26. martā ALTS atkal rīkoja diskusiju vakaru par tematu: "Ko es darišu Latvijas labā šogad — komunistu okupācijas divdesmitajā gadā?" Diskusijas vadīja ALTS priekšsēdis V. Lambergs un bez paneļa dalībniekiem — bostoniešiem piedalījās ar vēstuli pulkvedis Kārlis Lobe no Zviedrijas.

1960. gada 9. aprīlī ALTS valde atkal ielūdza Bostonā uz darba sēdi ALA valdi. Tajā pašā dienā ALTS sarīkojumu zālē ALA valdes priekšsēdis prof. P. Lejiņš atklāja prof. J. Kugas gleznu izstādi, kurā ieradās ap 300 apmeklētāju. Vakarā kopā ar DV valdi ALTS valde rīkoja ALA dienu sarīkojumu, kurā prof. P. Lejiņš referēja par aktuāliem nacionāli-politiskajiem jautājumiem un priekšnesumu daļā piedalījās Rūta Smilškalne (klavieres), Kārlis Grīnbergs (baritons), koris „Līga” Jāņa Austruma vadībā un Bostonas tautas deju kopa Lidijas Āboliņas-Graudiņas vadībā.

Sakarā ar Parīzes "virsotņu" konferenci, 1960. gada maijā ALTS organizēja vēstuļu akciju, lūdzot ASV prezidentu un viceprezidentu aizstāvēt domu par Baltijas valstu

Prof. J. Kugas 85 gadu jubilejas gleznu izstāde ALTS namā 1963. g. 14. dec. No kreisās: M. Cīrule, prof. J. Kuga, Emma Kuga un ALA priekšnieks prof. P. Lejiņš

Foto V. Grāvītis

neatkarību. ALTS valde saņēma atbildes no ASV Parīzes sūtniecības, viceprezidenta Niksona un senātorā Saltonstāla.

ALTS valdes ierosmē 1960. gada 18. jūnijā Bostonas Back Bay teātra mazajā zālē notika baltiešu Aizvesto piemiņas dienas sarīkojums, ko vadīja ALTS priekšsēdis V. Lambergs. Viņa izstrādāto rezolūciju nosūtīja trīspadsmit ASV senātoriem un kongresa locekļiem un to uz kongresa locekļu J. McCormack, Th. Lane un Ph. Philbin priekšlikuma ievietoja ASV kongresa protokolos.

1960. gada pilnsapulcē ievēlētā ALTS valde komplektējās šādā sastāvā: priekšsēdis V. Lambergs, vicepriekšsēdis un ALA biedru pārzinis māc. N. Ozols, vicepriekšsēdis un sekretārs V. Bērziņš, kasieris R. Gosts, sarīkojumu daļas vadītājs B. Roga, saimniecības daļas vadītājs un mantzinis

K. Dūms, grāmatvedis V. Andruškēvics, biedrzinis un kultūras lietu pārzinis Fr. Andersons.

1960. gads bija ASV prezidenta vēlēšanas gads un ALTS valde 22. oktobrī sarīkoja diskusiju vakaru par tēmatu "ASV vēlēšanas un Latvijas liktenis." Diskusijas vadīja ALTS priekšsēdis, "paneli" piedalījās Dr. ing. B. Skulte, tiesnesis J. Klucis, advokāts E. Brenčs un arhitektūras students A. Strikis.

ALTS zālē notika Zviedrijas mākslinieku Jāņa Indusa un Marijas Mucenieces-Induss gleznu un grafiku izstāde. ALTS rīkotajā izcilā valodnieka profesora Jāņa Endzelīna piemiņas vakarā par viņa dzīvi un darbu referēja profesors Dr. phil. H. Tichovskis. Dziedāja Alma Liepkalne, pavadot Jānim Ansbergam un deklamēja režisors Reinis Birzgalis.

ALTS priekšsēdis V. Lambergs izkārtoja latviešu komponistu skaņdarbu un dziesmu raidījumus 14. jūnijā WCRB raidītājā "International Music Hall" programmas ietvaros. Šādi raidījumi notika 1962. un 1963. g. jūnija mēnešos, ievada vārdus sakot ALTS priekšsēdim. 1963. gada jūnijā pārraidīja arī lietuviešu un igauņu mūziku un gubernātors Endikots Pibodijs (Endicott Peabody) teica uzrunu. Līdzīgi raidījumi notika arī novembra mēnešos.

1962. gadā ALTS valde darbojās šādā sastāvā: priekšsēdis V. Lambergs, vicepriekšsēdis un ALA biedru pārzinis māc. N. Ozols, vicepriekšsēdis un sarīkojumu daļas vadītājs V. Bērziņš, kasieris un ALTS pārstāvis Latviešu skolas komitejā R. Gosts, sekretāre E. Dūka, kultūras daļas vadītājs E. Saule, saimniecības daļas vadītājs un mantzinis K. Dūms, biedrzinis A. Norietis, grāmatvedis un ALTS nama pārzinis V. Vitols.

ALTS gadas svētkos 1962. gadā pieminēja arī pēdējā Latvijas valsts prezidenta Dr. Kārļa Ulmaņa 85 gadu dzimšanas dienu. Svētku runu teica ALA vicepriekšsēdis un informācijas biroja vadītājs Gunārs Meierovics, koncerta daļā dziedāja vīru dubultkvartets "Tēvija" un Guna Gēliņa piedalījās ar klavieru spēli.

1962. gada 20. oktobrī ALTS valde sarīkoja mūžībā aizgājušā rakstnieka Jāņa Jaunsudrabiņa piemiņas vakaru, kur par rakstnieka dzīvi un darbu referēja Albins Banga, atmiņas par viņu un izvilkumus no prozas darbiem stāstīja un lasīja režisors Jānis Lejiņš, rakstnieka dzejoļus skandēja aktrise Ance Rozīte, prozas darbus lasīja režisors Reinis Birzgalis un dziesmas ar Jāņa Jaunsudrabiņa tekstiem dziedāja baritons Kārlis Grīnbergs, pavadot Mārai Efertei. Albins Banga bija arī iekārtojis rakstnieka piemiņas skati.

1962. gadā savu darbību ALTS telpās uzsāka arī pie ALTS un DV apvienības Bostonā nodibinātā Latviešu kredītbiedrība.

Kārtējo sarīkojumu virknē jāmin 1962. gada Draudzīgā aicinājuma sarīkojums, kad referēja rakstniece un teātru kritiķe Paula Jēger-Freimane. Deklamēja Lolita Lejiņa, koncerta daļā savus sniegumus deva Guna Gēliņa, Ingrida Ūze un Regina Štāla pie klavierēm, Kārlis Grīnbergs ar dziesmām, Juris Menke ar flautas solo un Māra Eferte ar klavieru pavadījumu.

Tāpat atzīmējams 1963. gada Draudzīgā aicinājuma atceres vakars, kas notika rakstnieka Saulieša piemiņas zīmē. Referēja dzejnieks Dzintars Freimanis, rakstnieka darbus skandēja un lasīja Ilze Šedrika un Antons Benjamiņš, Juris Menke spēlēja flautas solo un dejoja Bostonas latviešu tautas deju kopa Lidijas Graudiņas-Āboliņas vadībā.

1963. gada februārī Daugavas Vanagu telpās Bostonas sabiedrība sumināja ALTS dibinātāju un mūža goda priekšnieku Jēkabu Zibergu. ALTS nodibināto Ziberģa stipendiju saņēma Harvarda universitātes students Jānis Baumanis.

Vairākus gadus ALTS saimnieks bija ilggadīgais skolotājs A. Bankovičs un kā viens no oriģināliem sarīkojumiem piemināms viņa iniciatīvē rīkotais rakstnieka Viļa Plūdoņa piemiņas brīdis 1963. gada aprīlī, kad rakstnieka darbus skandēja latviešu studenti, Bostonas latviešu skolas audzēkņi un viņu mātes un vecmāmiņas.

ALTS priekšnieka V. Lamberga ierosmē ALTS kopā ar DV un Bostonas latviešu studentu biedrību 1963. gada 19. maijā rikoja mirušā sūtņa un Latvijas ārkārtējo pilnvaru nesēja Kārļa Zariņa piemiņas vakaru, kur referēja ALTS priekšnieks V. Lambergs, dziedāja koris Līga Jāņa Austruma vadībā un Ivete Teriņa lasīja izvilikumus no Artūra Bērziņa grāmatas par Kārli Zariņu. Svētbrīdi vadīja mācītājs Nikolajs Ozols.

Pakāpeniski un katru gadu ALTS valde talku veidā mēģināja remontēt un uzlabot ALTS telpas un inventāru. ALTS 45. gada svētkos 1963. gada septembrī ALTS padomnieki savienībai uzdāvināja jaunu Amerikas Savienoto Valstu karogu, bet Latvijas karogu — Vilnis un Lidijs Bērziņi.

Tā paša gada decembrī ALTS valde atkal aicināja Amerikas Latviešu Apvienību sarīkot savu kārtējo darba sēdi Bostonā. Tā notika ALTS telpās un arī šoreiz ALA priekšsēdis prof. P. Lejins atklāja prof. Jāņa Kugas jubilejas izstādi ALTS sarīkojumu zālē, bet vakarā bostonieši kopā ar ALA valdes viesiem izcili kuplā skaitā pulcējās Daugavas Vanagu zālē, lai godinātu profesoru 85 gadu mījā.

1963. gadā studentu korporācija Fraternitas Metropolitana iesniedza ielas mājas pagraba pārbūves priekšlikumu. ALTS valde vienojās ar minēto korporāciju par pārbūves un nomas noteikumiem un tā ALTS ielas namā Fraternitas Metropolitana locekļi ieguva ērtas un patīkamas telpas sava konventa dzīvoklim.

ALTS valde 1963./64. darbības gadā komplektējās šādā sastāvā: priekšsēdis V. Lambergs, vicepriekšsēdis un sarīkojumu daļas vadītājs V. Bērziņš, vicepriekšsēdis un ALA biedru pārzinis L. Reiters, kasieris St. Duļevskis, sekretāre E. Dūka, mantzinis un saimniecības daļas vadītājs K. Dūms, biedrzinis J. Luiks, grāmatvedis V. Vītols un pārstāvis latviešu skolas komitejā E. Brenčs.

1964. gada 11. janvāra naktī ugunsgrēkā pilnīgi izdega ALTS sarīkojumu zāle, aizgāja bojā arī bēniņu telpās novietotās Amerikas latviešu teātra Bostonas ansambļa deko-

rācijas un rekvizītes. Šī nelaime jūtami ietekmēja ALTS darbību, pat skola bija spiesta kādu laiku daļēji mitināties citās telpās. Pēc ugunsgrēka ALTS valde nākošajā dienā nolēma visas pūles pielikt zāles atjaunošanai, sasaukt biedru sapulci un pēc iespējas ātri stāties pie atjaunošanas darbiem. Kaut gan ārkārtas biedru sapulci sasauca tikai martā, kad šķita, ka sabiedrības interese un līdzjūtība jau paguvusi atslābt, atsaucība tomēr bija ievērojama: ziedoja ne tikai ALTS biedri, bet arī Bostonas organizācijas un atsevišķi tautieši. Zāles pārbūves plānus izstrādāja ALTS valdes loceklis arhitekts Vitolds Vitols. Izdevās dabūt arī atļauju jauno zāli nedaudz pagarināt. Būvdarbus veica būvuzņēmējs J. Spalviņš.

Lai gan sarīkojumu zāle bija nodegusi, ALTS arī ugunsnelaimes gadā nepameta tradīciju rīkot Draudzīgā aicinājuma sarīkojumu. Tas, kopā ar Bostonas latviešu studentu biedrību, notika DV telpās. Referātu, kas bija izpelnījies ALA kultūras biroja sevišķu atzinību — Skola un vecāki, nolasīja autors — Bostonas latviešu skolas pārzinis Arturs Liepkalns. Skatuves ietērpu darināja jaunās mākslinieces Lolita Lejiņa un Rūta Dreijmane, deklamēja aktrise Rasma Birzgale-Vītola, klavieru solo — Guna Gēliņa un Inese Pole.

ALA valde bija pieņēmusi ALTS priekšsēža V. Lamberga ielūgumu ALA trīspadsmīto kongresu rīkot Bostonā. Kongress notika 1964. gadā no 1. līdz 3. maijam. Kongresa priekšdarbu veikšanai nodibināja rīcības komiteju, kurā piedalījās visu draudžu un organizāciju pārstāvji. Par komitejas priekšsēdi ievēlēja ALTS priekšnieku V. Lambergu, par ģenerālsekretāru un kasieri A. Bangu, bet par ALA Kultūras fonda izstādes atbildīgo rīkotāju vicepriekšēdi L. Reiteri. ALTS valde kopā ar padomniekiem blakus ALA kongresa rīcības komitejai veica daudzus darbus kongresa sarīkošanā.

ALA Kultūras fonda gleznu izstāde notika DV sarīkojumu zālē no 1964. gada 25. aprīļa līdz 3. maijam.

Masačuzetas gubernātors E. Pībodijs Jēkaba Zīberga fonda iekārtotā prezidenta Kenedija izstādē. No kreisās: ALTS priekšnieks V. Lambergis, S. Desainis, ALA priekšnieks prof. P. Lejiņš, gub. E. Pībodijs un izstādes iekārtotāji E. Dzelzkalējs un O. Akmentiņš
Foto V. Grāvītis

Kongresa sarīkojumi notika "Somerset" viesnīcā. Kongresa atklāšanas dienā, ALTS priekšsēdim asistējot un Latvijas valsts himnai skanot, tika Bostonas pilsētas valdes nama priekšā uzvilktis Latvijas karogs.

Kongresā ieradās arī Masačuzetas valsts gubernātors Endikots Pībodijs (Endicott Peabody) — visaugstākais vietis, kāds līdz šim personīgi apsveicis Amerikas Latviešu Apvienības gadskārtējos kongresus. Kongresa laikā izcils notikums Bostonas mākslas dzīvē bija komponista prof. Jāņa Mediņa viesošānās. Somerset viesnīcas zālē notika prof. Jāņa Mediņa skaņdarbu koncerts, pašam komponistam pavadot Ludmillas Sepes dziedātās dziesmas.

Jēkaba Zīberga fonds Somerset viesnīcas vestibīlā kongresa laikā iekārtoja skati "Prezidents Kenedijs un latvieši,"

ko starp citiem kongresa apmeklētājiem un viesiem apskatīja arī gubernātors.

1964. gada vasarā ALTS kopā ar Daugavas Vanagiem deva arī bostoniešiem iespēju redzēt Vijas Vētras dejas mākslas sniegumu, sarīkojot mākslinieces deju vakaru Bostonā.

Līdz 1964. gadam ALTS ikgadus atzīmēja arī ģimenes dienu ar priekšlasījumiem un Bostonas latviešu skolas audzēkņu priekšnesumiem.

1964. gada 13. augusta biedru sapulcē par ALTS priekšnieku ievēlēja līdzšinējo vicepriekšsēdi L. Reiteri, jo priekšnieks V. Lambergs no saviem pienākumiem atteicās. Valdi ievēlēja šādā sastāvā: vicepriekšsēdis un sarīkojumu daļas vadītājs V. Eglītis, vicepriekšsēdis un kultūras daļas vadītājs N. Ozols, kasieris un saimniecības daļas vadītājs St. Duļevskis, sekretāre E. Dūka, sarīkojumu un kultūras daļas vadītāju palīdzē A. Cīrule, grāmatvedis L. Saliņš, biedrzinis un nama pārvaldnieks J. Luiks, pārstāvis Latviešu skolas komitejā V. Vītols.

Izdegušās zāles atjaunošanai ALTS valdes locekļi un biedri kopā ar Bostonas sabiedrību bija saziņojuši iespaidīgu summu — 3.500,— dolārus. Bankā, samaksājot veco aizdevumu, izdarīja jaunu aizņēmumu par \$14.000,—. Jaunās sarīkojumu zāles izbūve izmaksāja \$12.374,—. Daļu no rīcības kapitāla izlietoja arī ielas nama uzpošanai. Uzposa arī nama apkārtni, kam košuma krūmus ziedoja ALTS mūža biedrs dārziecību īpašnieks Pēteris Miežītis.

Lielā svētku diena pienāca 1964. gada 19. septembrī, kad četrdesmit sestajos ALTS gada svētkos jauno zāli iesvētīja ALTS valdes vicepriekšsēdis mācītājs Nikolajs Ozols. Svētku aktu ar ērģeļu mūziku ievadīja Dr. Ingrida Gutberga. Svētku dalībniekus uzrunāja priekšnieks L. Reiteris, no Amerikas Latviešu Apvienības sveicināja Dr. P. Norvilis. Koncerta daļā dziedāja dubultkvartets "Tēvija" Jāņa Ansberga vadībā. Sekoja mielasts un dejas. Jaunā zāle bija pārpildīta, redzēja samērā daudz veclatviešu. Jaunās telpas pievilka vai-

rāk apmeklētāju ALTS sarīkojumos. Sevišķi atzīmējams interesantais Rūtas Skujiņas piemiņas vakars ar dzejnieces Karolas Dāles piedalīšanos.

Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā 1965. gadā runāja ALA valdes vicepriekšsēdis Alfreds Bērziņš, atzīmējot arī pēdējā Latvijas valsts un ministru prezidenta Kārļa Ulmaņa 88. dzimšanas dienu.

Bibliotēkāra pienākumus uzņēmas Fricis Andersons, to sakārtoja par jaunu un atjaunoja arī ALTS grāmatu galdu. Lai atvieglotu saimniekošanu, sarīkojumu zāles apakšējās telpās izbūvēja sienas skapīšus trauku novietošanai.

Lielienu sestdienā, 17. aprīlī, notika pirmā gleznu izstāde jaunajā sarīkojumu zālē ar izstāžu vajadzībām speciāli ierīkotām gaismām. Savus darbus izstādīja mākslinieks Jānis Gailis. Izstādei bija kupls apmeklētāju un gleznu pircēju skaits.

1965. g. 15. un 16. maijā ALTS telpās atkal notika Amerikas austrumu krasta latviešu skolotāju konference, kuŗas noslēgumā notika ģimenes dienai veltīta programma, Bostonas latviešu skolas audzēkņu izpildījumā un skolotājas Lidijas Āboliņas vadībā.

1965. gada ALTS biedru sapulcē bija jāpārvēl četri valdes locekļi: māc. N. Ozols, E. Dūka, V. Vītols un S. Duļevskis, kuŗi turpmāk nekandidēja. Viņu vietā valdē ievēlēja Z. Voldiņu, A. Niedrāju, B. Drozdu un R. Vītolu.

1965. gadā pagāja 25 gadi, kopš komunisti bija okupējuši mūsu dzimteni. Bostonā Aizvesto piemiņas akts notika kopā ar lietuviešiem un igauņiem. Šai sakarībā ALTS priekšnieks L. Reiters noorganizēja 11. jūnijā Somerset viesnīcā preses konferenci baltiešu sabiedriskiem darbiniekiem un amerikāņu preses pārstāvjiem.

ALTS četrdesmit septītie gada svētki pagāja sēru zīmē, jo mūžībā bija aizgājis bijušais ALTS priekšnieks, ALTS padomnieks un sabiedriskais darbinieks Dr. Aleksandrs Grīnups, ar kuŗa iniciatīvi un degsmi ALTS bija ticis pie sava nama.

Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā 1966. gadā runāja J. Bičolis no ALA kultūras biroja un pasniedza Amerikas Latviešu Tautiskajai Savienībai ALA kultūras biroja goda rakstu par sasniegumiem sabiedriski kultūrālajā dzīvē. Ievēribu Bostonas sabiedrībā guva ALTS rīkotais gleznotāja J. Rozentāla 100 gadu dzimšanas atceres sarīkojums, kurā referēja prof. Jānis Siliņš, ilustrējot savu priekšlasījumu ar krāsu uzņēmumiem. Vakara apmeklētāji varēja apskatīt arī divas izstādītās lielā meistara gleznas: Kapri (Marijas Benjāmiņas īpašums) un Putas un maldi (Jēkaba Dzelziša ģimenes īpašums). ALTS telpās notika arī labi pazīstamā māksl. Sigismunda Vidberga grafiku izstāde.

ALTS valde iegādājās arī stereo skaņu plašu aparātu, ko var pieslēgt zāles griestos iebūvētajai skaļruņu sistēmai.

Gada sapulcē 1966. gada vasarā valdes sastāvā notika dažas pārmaiņas un tā komplektējās šādā sastāvā: priekšnieks L. Reiters, vicepriekšnieki A. Banga un L. Saliņš, sekretāres N. Kūla un E. Dūka, biedrzinis A. Gailītis, grāmatvedis H. Ūle, nama pārvaldnieks J. Luiks, archivārs E. Dzelzkalējs, kasieris J. Veidiņš. Šinī gadā sapulcē priekšnieks L. Reiters sapulces dalībniekus iepazīstināja ar jaunās sabiedrības Latviešu Kultūras Centrs Bostonā ideju un darbu, par kuņas priekšnieku viņš bija ievēlēts. ALTS pilnsapulce nolēma LKC ideju atbalstīt un veicināt.

Gada sapulce 1967. gada vasarā ALTS valdes sastāvā ienesa mazas pārmaiņas. Aizejošā vicepriekšsēža L. Saliņa vietā par vicepriekšsēdi un kasieri nāca J. Veidiņš un no jauna valdē ievēlētais L. Tomsons uzņēmās mantziņa palīga pienākumus.

1967. gada Draudzīgā aicinājuma sarīkojumā referēja prof. E. Kāpostiņš, bet Draudzīgā aicinājuma dienai veltītu uzvedumu aktrises Elzas Pūces-Siliņas režijā sniedza: Valda Dreimane, Maija Grīnbuša, Valentīna Lamberga, Marta Sala, Ivete Teriņa, Silvestrs Lambergs, Jānis Pūce, Gunārs Straumēns un Andrejs Striķis. Uzvedumam mūziku komponēja un izpildīja komp. Jānis Spalviņš. Flautas solo —

Latviešu kredītbiedrības vadība 1967. gadā. I rindā: Biruta Vittands — kasiera palīdze, Edgar Brenc — priekšsēdis, Erika Auģis — grāmatvede, Silvija Mangulis — sekretāre. II. rindā: Akselis Mangulis — revīzijas komis. loc., Eišens Dzelzkalējs — rev. kom. loc., Jānis Klucis — kredītu komis. loc., Jānis Luiks — rev. kom. loc., Leonīds Tomsons — valdes loc., Vladimirs Eglītis — kredīta kom. loc. Iztrūkst: vicepriekšsēdis Fricis Ruperts un kasieris Georgs Burvikovs

Juris Menke, dekorācijas — Rūta Dreijmane, gaismas — Ivars Buks, skatuves meistars — Boriss Roga.

Lielienu sestdienā, 25. martā, ALTS sarīkojumu zālē atklāja prof. A. Annusa, viņa dēla Jāņa, meitas Annas un viņas vīra gleznu izstādi. Plašākai amerikāņu un latviešu sabiedrībai ALTS rīkoja 18. aprīlī konservātorijas Jordana zālē duopiānistu Dr. Ingrīdas un Dr. Karinas Gutbergu klavieru koncertu. Koncertam bija plaša atsaucība baltiešu un arī amerikāņu sabiedrībā.

ALTS 1967. gada 16. septembrī atkal ielūdza ALA valdi uz darba sēdi savās telpās. Vakarā — ALTS gada svētkos — uzrunu teica ALA priekšsēdis prof. P. Lejiņš, runāja ALA vicepriekšsēdis U. Grava un koncerta daļā dziedāja Kārlis Grinbergs, pavadot pianistei Ilonai Vildei.

J. Raiņa "Pūt vējiņi" A.L.T. Bostonas ansambļa uzvedumā, Reiņa Birzgaļa režijā. Tēlotāji (no kreisās) I. rindā: Anda — Marta Sala, Didzis — Reinis Birzgalis. II. rindā (no kreisās): Māte — Elza Pūce, Zane — Rasma Birzgale, Uldis — Silvestris Lambergs, Ciepa — Mirdza Melkerte, Baiba — Maija Grīnbuša, Orta — Ance Rozīte

No 1967. gada 19.–26. novembrim ALTS sarīkojumu zālē notika mākslinieka Eduarda Dzeņa (no Kanadas) gleznu izstāde, bet no 1968. gada 24.–29. februārim — jaunās paaudzes mākslinieces Māras Ābermanes-Eglītes izstāde. Par šo gleznu izstādi lielu interesi izrādīja jaunākā paaudze un amerikāņu sabiedrība.

Draudzīgais aicinājums arī 1968. gadā pulcināja pilnu zāli, lai klausītos rakstnieka Kārļa Pētersona referātu un skatītos Blaumaņa Indrānu ceturto cēlienu, kurā piedalījās Ance Rozīte, Reinis Birzgalis, Silvestrs Lambergs, Ernests Āboliņš, Rasma Vītola-Birzgale, Vitolds Vītols, Marta Sala, Valentīna Lamberga un Mirdza Melkerte.

Rīgas latviešu biedrības — "Māmuļas" 100 gadu atcerei ALTS 11. maijā rīkoja piemiņas sarīkojumu, kurā referātu

ALTS bij. priekšnieki ALTS 50 gadu darbības atcerē. No kreisās: V. Lambergs, L. Reiters, ALA valdes priekšnieka vietnieks A. Bērziņš, O. Blūmītis, A. Cīrulis un A. Gailītis

Foto V. Cauntis

par Rīgas latviešu biedrību lasīja ALTS priekšnieks L. Reiters, bet par biedrības Derīgu grāmatu nodaļu stāstīja archivārs E. Dzelzkalējs. Koncerta daļā dziedāja baritons Kārlis Grīnbergs.

ALTS piecdesmit gadu darbības atceres svētki notika 1968. gada 14. septembrī. Krāšņi sapostajā zālē goda vietā bija redzami pieci vēl dzīvie ALTS priekšnieki — māc. Osvalds Blūmītis, Aleksandrs Cīrulis, Ādolfs Gailītis, Valdemārs Lambergs un Ludvigs Reiters. Starp viesiem redzēja trīs brīvās Latvijas ministrus — prof. Eduardu Laimiņu, Voldemāru Bastjāni un Alfredu Bērziņu. Mācītājs N. Ozols savai svētrunai par pamatu bija ņēmis vārdus no pravieša Jeremija 29. grāmatas par nama celšanu svešumā. Sarīkojumu vadīja vicepriekšsēdis A. Banga, apsveicot svētku vie-

sus un uzaicinot aplausiem godināt agrākos ALTS priekšniekus. Pēc valsts himnas A. Banga nolasīja sūtņa prof. Dr. A. Spekkes apsveikumu, jo sūtnis, slimības kavēts, nevarēja ALTS goda dienā būt klāt. Svētku runu teica ALA priekšsēža vietnieks Alfreds Bērziņš, aplausu gaidīts un pavadīts. ALTS priekšnieks Ludvigs Reiters, kas šo pienākumu pilda pēdējos piecus gadus, nolasīja biedrības 50 gadu darbības pārskatu un pasniedza ALTS goda biedru diplomus trim ALTS biedriem un izciliem darbiniekiem — prof. E. Laimīnam, ģen. J. Priedem un prof. J. Kugam.

No Ņujorkas latviešu biedrības jubilāri sveicināja vicepriekšsēdis R. Turks, no Latviešu preses biedrības un Almas un Roberta Hiršiem — O. Akmentiņš. No Amerikas latviešu palīdzības fonda sveicināja J. Klucis, bet Alida Cīrule, kas ilgus gadus darbojās ALTS valdē, izpildot arī archivāres pienākumus, pasniedza par ALTS darbību sakopoto arhīvu, kas aptver laiku no 1945.—1966. gadam. Vakarā sekoja goda mielasts.

Vēlot sekmes Amerikas Latviešu Tautiskai Savienībai, runāja bijušie ALTS priekšnieki, no DV sveica priekšnieks V. Rudzroga, no Korporāciju kopas prof. Dr. J. Gabliks, no korporācijas Latvia — A. Liepkalns, no Daugavas skautu vienības A. Oga, no Sauleskalna gaidu vienības M. Eferte, no Bostonas katoļu kopas J. Vilcāns, no Trimdas draudzes J. Ansbergs, no Misijas draudzes mācītājs N. Ozols un vēl daudzi citi. Daudz bija arī rakstisku apsveikumu.

ALTS archivārs E. Dzelzkalējs bija iekārtojies skati, kurā bija sakopota ALTS 50 gadu darbības vēsture. Viesi varēja skatīt dziedātāju Alidu Vāni viņas jaunības gados dziedam ALTS sarīkojumos, biedrības dibinātāja Jēkaba Ziberga seno gadu uzņēmumus, Latvijas konsula karogu Bostonā, 1919. gada Amerikas latviešu kongresa attēlu — stāstu par mazas latviešu saujiņas spītīgo neatlaidību turēties pie savas tautas un valodas svešos ļaudīs un svešā zemē.

Šai gadā valdē darbojās: priekšnieks Ludvigs Reiters, vicepriekšnieki: Albins Banga un Juris Veidiņš, biedrzinis —

Adolfs Gailītis, sekretāre — Evelīna Dūka, nama pārvaldnieks — Jānis Luiks, mantzinis — Leonids Tomsons, arhivārs Eižens Dzelzkalējs un grāmatvedis — Herberts Ūle. Revīzijas komisijā darbojās: priekšnieks — Vilnis Bērziņš, locekļi — Aloizijs Augustāns un Arvids Niedrājs.

Jubilejas gadā biedrībā bija 185 biedri, no tiem 4 goda biedri un 33 mūža biedri.

Goda biedru un mūža biedru saraksts uzņemšanas kārtībā ir šāds:

Goda biedri:

Jēkabs Zībergs — mūža goda priekšnieks.

1. Kispert Illa
2. prof. Laimiņš Eduards
3. ģen. Priede Jānis
4. prof. Kuga Jānis.

Mūža biedri:

1. Antiņš Voldemārs	18. Andersons Fricis
2. Gailītis Adolfs	19. Brenc Edgars
3. Dr. Grīnups Aleksandrs	20. Dr. Auškāps Aina
4. Kampersal Reinis	21. Andruškēvics Viktors
5. Mezitt Pēteris	22. Banga Albins
6. Pinkuls Alfreds	23. Dūks Evelīne
7. Tilton Arvids	24. Grāvītis Herta
8. Augustāns Aloizijs	25. Dr. Grīnups Silvija
9. Cīrulis Aleksandrs	26. Jēkabsons Ernests
10. Cīrule Alīda	27. Tomsons Leonīds
11. Eglītis Vladimirs	28. Drozds Bronislavs
12. Kaucis Jēkabs	29. Duļevskis Biruta
13. Dr. Skulte Pauls	30. Duļevskis Jānis
14. Gosts Rūdolfs	31. Vītols Vitolds
15. Dūms Kārlis	32. Luiks Jānis
16. Saule Eduards	33. Bērziņš Vilnis
17. Duļevskis Staņislavs	

ALTS valde jubilejas gadā. No kreisās: vicepriekšsēdis A. Banga, priekšsēdis L. Reiters, ALA valdes priekšs. vietnieks A. Bērziņš, biedrzinis A. Gailītis, nama pārvaldnieks J. Luiks, mantzinis L. Tomsons. Otrā rindā: kasieris J. Veidiņš un vicepriekšsēdis A. Žīgurs. Iztrūkst sekr. E. Dūka, E. Dzelzkalējs un grāmatv. H. Ūle

Foto V. Cauntis

ALTS namu un inventāra kopvērtību var lēst ap 60.000 dolāru.

Biedrības bibliotēkā ir daudzi reti izdevumi ar bibliografisku vērtību, ko bieži izmanto latvieši arī no citiem kontinentiem zinātniskiem pētījumiem un disertācijām.

ALTS kopīgi ar Daugavas Vanagu Bostonas nodaļu arvien ir aktīvi piedalījušies Bostonas latviešu kultūrālajā un sabiedriski politiskajā dzīvē. Ar aktīvu ALTS līdzdalību Bostonā tiek sarīkoti gan 18. novembra akti, gan 14. jūnija piemiņas akti, demonstrācijas, Latvijas 50 gadu jubilejas un citi sarīkojumi.

Ir grūti iedomāties arī daudzu citu organizāciju un kopu darbību bez ALTS nama. ALTS telpās darbojas latviešu skola, Latviešu kredītbiedrība un Jēkaba Zīberga mūzejs.

Bostonas tautas deju kopa. Vidū vadītāja Lidija Āboliņa

Foto V. Caunītis

Bez tam atsevišķiem sarīkojumiem, mēģinājumiem, nodarbībām un sēdēm regulāri ALTS telpas lieto studentu un studenšu korporāciju kopas, Bostonas studentu biedrība, tautas deju kopa, dubultkvartets "Tēvija," mazskauti un guntiņas, Amerikas Latviešu teātra Bostonas ansamblis, Misijas draudze, katoļu kopa u.c. organizācijas. ALTS dod telpas par brīvu daudzajām sēdēm un mēģinājumiem mūsu lielākajiem sarīkojumiem, piem. ALA 13. kongresam, Latvijas 50 gadu jubilejai un 18. novembra atcerēm.

ALTS darbība un aktivitāte sniedzas pāri biedrības apjomam. ALTS valdes locekļi bieži vien reprezentē visus Bostonā un apkārtnē dzīvojošos latviešus. ALTS regulāri piedalās Jaunanglijas apspiesto tautu komitejā, reprezentē latviešus ar kaimiņu tautām kopīgi rīkotajos 14. jūnijā aizvesto piemiņas aktos un pārstāv latviešus Lietuvas un Igaunijas valsts svētkos.

Sevišķi rosīga ALTS valde bija Latvijas valsts 50. atceres gadā, kad nepārtraukti rakstīja vēstules Masačuzetas senātoriem un ASV pasta ministram, prasot Baltijas pastmarkas izdošanu.

Tāpat tika sūtītas rezolūcijas ASV prezidentam un senātoriem, prasot brīvību latviešu tautai.

Valde protestēja arī par Latvijas zelta iztirgošanu Padomju Savienībai nosūtot rakstu Anglijas valsts opozīcijas vadītājam Sir Alex Douglas-Home.

ALTS valde, sadarbībā ar ALA valdi, izdeva uz Latvijas valsts dibināšanas atceres 50 gadu svētkiem speciālu pastkarti ar māksl. Ed. Dzeņa zīmējumu.

ALTS ir viena no visvecākajām latviešu biedrībām Amerikā un tā savos 50 pastāvēšanas gados ir veikusi lielu politisku un kultūrāli sabiedrisku darbu, kas cieši saistīts ar brīvās Latvijas tapšanas vēsturi un tagad saistās ar latvietības saglabāšanu un brīvības atgūšanu savai tautai.

*

*

*

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE, INC.

1917-1963

SUMMARY IN ENGLISH

The war was difficult for Latvia. The war swept the Baltic land and her people left in the unemployment, starvation and death.

It was on September 8, 1917 that the American National Latvian League (ANLL) was organized in the United States.

Headed by Jacob Sieberg, the ANLL, with headquarters in Boston, raised money throughout the United States to send food and clothing to the war-impoverished masses of children in Latvia. The ANLL, in essence was the only Latvian organization in the United States with headquarters in New York, Philadelphia, Cleveland and Chicago. It was an active participant in national parades and many fund drives. Members raised several thousand dollars that they donated to the suffering inhabitants of Latvia. In addition to the Latvian refugees in the east, the ANLL, through Sieberg alone, with the aid of his newspaper, "Latvian Vestniks," collected and sent to the English Latvian Legion \$897.00, and a sum of \$1,000.00 to the Latvian Provisional Government and the First Latvian Republic in Paris and London.

On May 30, 1951 the League sent a representative including Jacob Sieberg and Eugene K. Kozlov to Washington to plead with President Truman and other

...the ... of ...

...the ... of ...

...the ... of ...

SUMMARY IN ENGLISH

...the ... of ...

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE, INC.

1918 - 1968

The years following World War I were scarcely less difficult for Latvia than war itself. The war, which had ravaged the fertile land and her people, left in its wake unemployment, starvation and distress.

It was on September 9, 1918 that the American National Latvian League (ANLL) was organized in the United States.

Headed by Jacob Sieberg, the ANLL, with headquarters in Boston, raised money throughout the United States to send food and clothing to the war-impooverished women and children in Latvia. The ANLL in Boston was the largest Latvian organization in the United States with branches in New York, Philadelphia, Cleveland and Chicago. Through active participation in national parade and liberty loan drives, members raised several thousand dollars which they donated to the suffering inhabitants of their native country and to the Latvian refugees in far east Vladivostock. Jacob Sieberg alone, with the aid of his newspaper "Amerikas Vestnesis," collected and sent to the Eighth Latvian Battalion \$997.00, and a sum of \$1,824.00 to the Latvian Provisional Government and the first Latvian delegations in Paris and London.

On May 30, 1921 the League send a special committee including Jacob Sieberg and Ernests Peterson of Boston to Washington to plead with President Harding and Senator

Henry Cabot Lodge (Chairman of the Senate Foreign Relations Committee) to recognize Latvia's "de jure." They were aided in their efforts by Rep. Walter M. Chandler and Senator King of Utah.

Latvia was recognized as a free and independent state by the United States on July 27, 1922, together with the other Baltic states: Estonia, Lithuania, and Albania in the Balkan region. During this time ANLL discontinued its branches in Chicago, New York, Philadelphia, Cleveland and Suderland, Massachusetts. ANLL was working toward its goal: sending aid to its homeland while propagating the idea of a free Latvia.

In January 1919 the ANLL conducted its first Latvian Congress in the United States. At this time the central committee was formed and Mr. Karlis Ozols was elected representative to the Peace Conference in Paris.

This date marked the entrance of the Latvians as an organized ethnical group flying Latvia's red-white-red flag. Their emergence also saw them participating in various drives, helping the Red Cross, taking part in the American Making exhibition in New York, etc. The ANLL central committee in Philadelphia, under the directorship of Dr. Charles Roos, published various informational brochures about Latvia.

After 1921 ANLL activities continued only in Boston. Each year members together with other Latvians celebrate November 18th (Latvia's Independence Day) and pay tribute to their once free homeland. This tradition continued even during the years of the second World War when Latvia's soil was trampled by her enemies: Communists and Nazis.

During World War II ANLL appealed to the United States to aid the Latvian people against the soviet occupation of their land, and also to establish Latvia's sovereignty in accordance with the principles of the Atlantic Charter.

In 1949 and 1950 new energetic immigrants joined the League and took over its leadership. These members declared loyalty to the United States, stood for cooperation with the other Baltic associations and fought against Latvia's occupation. In 1952, when ANLL purchased its present home at 64 Sigourney Street, Jamaica Plain, the house was used as a blood donation center for the wounded American soldiers in Korea. Christian Herter, who at that time was campaigning for the office of Governor of Massachusetts and later was Secretary of USA, visited the Latvian home.

ANLL is a non profit organization devoted mainly to cultural and social activities geared to keep alive the spirit of a free Latvia. The ANLL is proud of its library, whose books and references give detailed information dealing with Latvian life, culture and history. Founded in 1927 it is now one of the largest Latvian libraries in the free world.

Representing the Latvian spirit in every performance is the Latvian folk-dance group which uses the League's house for its rehearsals.

The ANLL is also the home of Latvian School which was organized in 1951. Approximately 100-130 students attend classes which meet once a week each Saturday. Here Latvian students are taught their native language, history, geography, religion, folk-songs and dances. From its inception to 1958, the school was supported only by the ANLL. However, since 1958 all Latvian organizations and churches in Boston take their share in financing the Latvian school.

The Latvian house is also the center of several Latvian organizations including the Jacob Sieberg Museum, the Latvian Credit Union, the Latvian Homeowners Society and Latvian Student Fraternities and Sororities.

Also housed in the ANLL building is a book shop offering for sale the latest publications in novels, poetry and history. Every year Latvian artists display their work and conduct lectures on the newest trends in art.

In 1964 the social hall of the ANLL was destroyed by a fire and the losses incurred were huge. Construction of a new and larger hall was made possible through donations and a bank loan.

On May 1st, 1964, the American Latvian Association in the United States, Inc. (Washington, D.C.) conducted its annual Congress in Boston. In recognition of Latvia's fight for freedom, Mayor John Collins proclaimed that day as "Latvian Day" and the red-white-red flag of Latvia flew over the City Hall. Governor Endicott Peabody and Congressman Torbert MacDonald were guests of honor in the Latvian Congress.

In 1963 Jacob Siebrg, the founder of ANLL, died at the age of 100, still cherishing the hope that his native land would once again enjoy its freedom.

Since 1949 there have been several ANLL presidents: Rev. Oswald Blumit, Dr. Aleksandrs Grinups, Mr. Adolfs Gailitis, Mr. Aleksandrs Cirulis and Mr. Valdemars Lamberg. Through the efforts of the current president, Mr. Ludvigs Reiters, the Latvian Cultural Center and Trust have been established. At present Mr. Reiters is concerned with plans to purchase or construct a larger building which will house all Latvian organizations in Boston.

*

*

*

In 1964 the social hall of the ANLL was destroyed by a fire and the losses incurred were huge. Construction of a new and larger hall was made possible through donations and a bank loan.

On May 1st, 1964, the American Latvian Association in the United States, Inc. (Washington, D.C.) conducted its annual Congress in Boston. In recognition of Latvia's fight for freedom, Mayor John Collins proclaimed that day as "Latvian Day" and the red-white-red flag of Latvia flew over the City Hall. Governor Edmund Bradley and Congressman Robert McDonald were guests of honor in the

ANLL building. In the afternoon of May 1st, 1964, the ANLL held a reception at the home of Mrs. J. J. McDonald. The ANLL is proud to have had such a distinguished guest of honor. The ANLL is proud to have had such a distinguished guest of honor. The ANLL is proud to have had such a distinguished guest of honor.

Since 1949 there have been several ANLL presidents: Rev. Gerald Hunt, Dr. Alexander Grigors, Mr. Adolis Galitis, Mr. Alexander C. and Mr. Valdemars Lambergs. Through the efforts of the current president, Mr. Ludwig Batters, the Latvian Cultural Center and Trust have been established. As shown, Mr. Batters is concerned with plans to purchase or construct a larger building which will house all Latvian organizations in Boston.

A MESSAGE OF GRATITUDE TO THE AMERICAN NATION

Mr. Charles Louis Seya, the Representative of the Latvian Government, recently arrived in this country and carried with him a message of gratitude to the American nation from the Latvian people.

This address of gratitude was written by the Latvian writer, Anna Brigader, the cover was designed and executed by the Latvian artist, R. Sarrin; the same artist illuminated also the text of the address.

A photographic reproduction of the address appears on this page; the text in the English translation reads about as follows:

"Already six years our country has been bleeding, torn by unabating storms of war. At one time oppressed by a foreign power of occupation, an another time trembling under the bolshevik terror, it was looted and devastated by maddened enemies retreating in disorganization. Situated at the gateway between two hostile worlds, Latvia unknown and not yet recognized was smitten by far severer strokes of fate than any other of the newly formed Baltic states.

Although their homes were in smouldering ruins, the inhabitants of Latvia during those years of war made frequent attempts to resume work on their fallow fields. Again and again the results of their effort were ruined by the evil forces of destruction, and anew were abandoned to sheer despair. But even at her darkest moments fighting against brutal violence and mean intrigues, Latvia never lost hope that ultimately her fate would be solved by the

great civilized nations who as the just judges of the world defended the highest ideals of mankind and advocated that small nations should be delivered from the yokes of their oppressors. In upholding these ideals America stands first. Her, as represented by President Wilson, the inhabitants of Latvia learned to consider as the vindicator of all oppressed; America's voice in the concert of nations was sublime music to all Latvia's citizens thirsting for justice and right.

In May, 1919, the first American Mission came to Riga, just delivered from the bolsheviks. Many strangers in former years had come to our country for the sole purpose of exploitation and personal gain, but the Americans were the first who came for the sole purpose of giving bliss and relief. They came as friends with a friend's promise: Thou art hungry, I shall feed thee; thou art naked, I shall clothe thee; thou art wounded, I shall dress thy wound, and never were words more promptly and effectively followed by deeds. What to us already seemed a mere legend and dream, now became a reality. Ships loaded with bread entered Latvian ports; other ships arrived with clothing. The Americans sent these ships. Children with eyes sparkling with joy were standing in the streets holding in their hands white bread. America's work for the relief of children is particularly great. As if by magic, one kitchen after another was started and at present already about 80,000 children are fed through them. The name of Captain Orbison, the excellent organizer of this noble work for children's relief in Latvia, will forever be brightly remembered by the children of our country.

And how generous and highly beneficial was the activity of the American Red Cross under the distinguished leadership of Colonel Ryan. We felt it most strongly during the severe fights at Riga with Bermond's German troops, when automobile ambulances of the American Red Cross gathered our wounded at the lines of the battle, transported them

quickly to dressing stations and hospitals and thus helped to rescue thousands of lives in the bloom of youth. They also supplied us abundantly with medicaments, bandages, linen, clothing, and means of transportation, which we lacked entirely.

Reserved people we are, unaccustomed to expect help and perhaps unversed in accepting it, but the Americans are rendering assistance with a tact and delicacy that only genuine unselfish love is capable of, which does not humble but exalts, for there can be no nobler idea than this; I help thee, for thou art my brother.

American people, you are thanked by those whose hunger you appeased; you are thanked by those naked whom you clothed; you are thanked by those whose wounds you healed, and by all those in whose souls you revived the bright belief in compassion and fraternity.

May the American Stars and Stripes be blessed.

May the Nation be blessed that is holding high the ideals of humanity."

This address was presented by Mr. Seya to Mr. Herbert Hoover, whom Latvia considers as the impersonification of America's noble relief work in Europe.

The presentation of the address Mr. Seya accompanied by a brief verbal message in which he, in the name of the Latvian people, heartily thanked Mr. Hoover for the great relief work accomplished in Latvia, for which the Letts will remain forever grateful to America.

New York, May 12, 1921.

**PLEA FOR THE INDEPENDENCE OF ESTHONIA,
LATVIA, AND LITHUANIA**

SPEECH

OF

HON. WALTER M. CHANDLER

OF NEW YORK

IN THE

HOUSE OF REPRESENTATIVES

APRIL 20, 1921

WASHINGTON
GOVERNMENT PRINTING OFFICE
1921

49798—21159

Kongresa loc. V. Čandlera ziņojuma ASV valdības iestādēm pirmā lapa

Vēstule imigrācijas komitejai latviešu bēgļu ieceļošanas lietā.

June 4. 1947

Rep. Frank Fellows
Chairman of the House Sub-
Committee on Immigration
House Office Bldg.
Washington, D. C.

Dear Representative Fellows:

With respect to House Bill No. 2910, to use the immigration quotas not exhausted during the war, for the purpose of admitting into this country a fair share of the homeless persons in Europe, in according with the usual safeguards of immigration requirements, fugitives of various religious and political persecutions, we want you to know that our organization is in favor of that Bill.

The reasons for favoring that Bill are as follows:

1. That the people over there cannot go back to their own country of origin.
2. Their relatives and friends could do much more for them in way of support here than by sending them food and clothing in their present location.
3. Those people are honest and skillful and they would be an asset to our country here.

Respectfully yours,

Jacob Sieberg, President

*Ernest Peterson, Sec'ty
of the American National
Latvian League, Boston, Mass.*

Riga, September 28, 1922

Dear Mr. Brown:

... This important event [recognition] which filled every Latvian patriot's heart with deep enthusiasm reminded our people anew of the great assistance which the unlimited generosity of the American Nation has extended to them during the hardest period of Latvia's struggle for her independence. The Latvian Government and people will always gratefully remember the great work done in Latvia by the American Relief Administration during the past three and a half years. They will never forget the quick help given to our starving population in the summer of 1919 after the expulsion of the Bolsheviks, and they are aware of the splendid results of the children's relief work most efficiently operated in our country by your Administration on the largest scale. This work which has alleviated so many sufferings has gained our people's wholehearted sympathy for the American Nation, and it was a deep satisfaction to them to see Latvia recognized by your noble country which has always been upholding the ideas of liberty and humanity.

On behalf of the Government of Latvia, I have the honor to express to the American Relief Administration our heartfelt gratitude for the invaluable assistance extended to the Latvian people during the past three and a half years. . . .

Yours faithfully,

Ulmanis

Prime Minister of Latvia

Herbert Hoover, *An American Epic, Famine in Forty-Five Nations*. Volume Three. Chicago, 1961.

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE IN BOSTON, Inc.
AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKĀ SAVIENĪBA BOSTONĀ

64 SIGOURNEY ST. JAMAICA PLAIN 30, MASS. Tel. Jamaica 4-9726
May 9, 1960

The Honorable Dwight D. Eisenhower
The President of the United States
c/o Embassy of the United States
Paris, France.

Dear Mr. President:

On behalf of the American National Latvian League in Boston, Inc., I am to express its membership's grave concern over the possible consequences and impact of the imminent Summit Meeting in Paris.

It must be taken in account that there are signs of certain discouragement and dismay observed in captive Latvia and among the Latvians in the free world as well. Latvians may claim the sad privilege of having perhaps the longest experience with Soviet Union's tactics of violence, threats and so called peaceful coexistence as well. It has been our experience that international Communism is more dangerous when its leaders start masquerading in sheep's clothing and try to deceit the free world. There is no doubt, that Mr. Khrushchev will be out in Paris rather to bury the Western Liberty.

This letter merely represents the conviction of the Latvians, that there will never be peace until every nation everywhere decides its own destiny. On the other hand, I submit that the enslaved nations represent the Achilles' tendon of the Soviet Union's Empire, because the Kremlin knows too well that, if the captive Nations are allowed to express their own free will, they will choose freedom and democracy and the Communist tyranny would be first to go.

Therefore we trust that you, Mr. President, in dealing with the shrewd and unfair Mr. Khrushchev, will never be a party to any tactics which could appear as a peacemaking in an effort to avoid aggravating the present international situation.

Moreover, we hope that you, Mr. President, will pledge at the Summit Conference the United States' mutuality in interest in the captive Nations' aspirations to be free.

This organization respectfully requests your action not only in refusing to accept the status quo in Latvia and other captive nations, but rather to raise the question of Soviet Union's withdrawal from illegally occupied and annexed Latvia and other Captive Nations.

In this God may bless you, Mr. President.

Respectfully submitted,
Valdemars Lamberg, Esq.
Chairman.

VL/lb

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE, INC.

AMERIKAS LATVIESU TAUTISKĀ SAVIENĪBA

64 Sigourney Street

Jamaica Plain, Mass. 02130

December 2, 1966

The Honorable Lyndon B. Johnson
The White House
Washington, D.C.

Dear Mr. President:

On behalf of the American National Latvian League in Boston, Inc., it is my pleasure to submit to you, Mr. President, the resolution adopted by the American Latvians of Greater Boston assembled at the Boston Latin School in Boston, Massachusetts, on the occasion of the Forty-Eight Anniversary of the Independence of Latvia, November 19, 1966.

We believe in and support your further quest for the independence of the Baltic Nations, and I extend my personal thanks.

Yours respectfully,

Ludvigs O. Reiters, president
Latvian National League of Boston

RESOLUTION

adopted by the American Latvians in greater Boston, assembled at the 48th anniversary of the Independence of Latvia at the Boston Latin School in Boston, Massachusetts, November 19, 1966.

WHEREAS, on November 18, forty-eight years will have passed since Latvian people declared their independence and established their own sovereign National Republic.

WHEREAS, twenty-six years ago, June 1940, the Soviet Union violently invaded and occupied Latvia, Estonia, and Lithuania and illegally incorporated them into the USSR; and

WHEREAS, suppression of human rights and fundamental freedom, slave labor, terror, Russification and deportation is being continued in Latvia by Soviet Union's government, as well as, suppression of all means of free expression of ideas.

WHEREAS, the government of the United States continually refuses to recognize the seizure and forced annexation of Latvia,

WHEREAS, the Senate and the House of Representatives, of the United States of America, have recently adopted the H. Con. Res. 416 that calls for freedom for Estonia, Latvia, and Lithuania;
Now, therefore, be it

RESOLVED by all American Latvians in greater Boston, Massachusetts, that we urge the President of the United States:

1. To direct the attention of world opinion at the United Nations and other appropriate international forums and request the rights of self-determination for the peoples of Latvia, Estonia, and Lithuania;

2. We express the appreciation of the President of the United States of America for the strong resistance to the Communist aggression in Vietnam and any where in the world.

3. We believe that under leadership of the United States of America and with the support of the nations of the free world, the injustice perpetrated by the Soviet Union in 1940 will be rectified and self-determination, freedom, and independence will be restored to the Baltic people.

EDWARD W. BROOKE
MASSACHUSETTS

United States Senate

WASHINGTON, D.C.

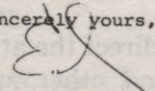
February 13, 1968

L.O. Reiters, President
American National Latvian League
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Massachusetts 02130

Dear Mr. Reiters:

In reply to your letter of the 12th, which I have read with sympathetic interest, I am glad to assure you that I fully agree that the Baltic commemorative stamp is a very worthwhile proposal. I have been pleased to urge the Postmaster General to take favorable action.

Sincerely yours,

Edward W. Brooke

EWB/cnb

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKĀ SAVIENĪBA BOSTONĀ
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Mass. 02130

23 August, 1967

The Honorable Edward M. Kennedy
United States Senator
Senate Office Building
Washington, D.C. 20515

Dear Senator:

I have not forgotten the solemn ceremony in Faneuil Hall, Boston, May 28, 1965, dedicated to the first issue of an aerogramme honoring the late President John F. Kennedy.

As you know, next year the Baltic States, illegally and forcibly occupied by the Soviet Union, will commemorate the fiftieth anniversary of their independence. Today the inhabitants of the Baltic States are not able to express their will and are facing almost certain annihilation, but they are still believing in a future of freedom.

Our duty is to show that these unfortunate people have not been forgotten. This friendly gesture could best be expressed by issuing a commemorative stamp in connection with the fiftieth anniversary of the Baltic States' independence.

On behalf of the American National Latvian League in Boston, Inc., I would like to ask for your assistance in influencing the Postmaster General and also in supporting H. R. 1132, a bill to provide special postage stamps to commemorate the fiftieth anniversary of the independence of the Baltic States: Estonia, Latvia, and Lithuania.

Respectfully yours,

Ludvigs O. Reiters, President,
Latvian National League in Boston, Inc.

LOR/jem

Office of the Postmaster General
Washington, D.C. 20260

September 5, 1967

Honorable Edward Kennedy
United States Senate
Washington, D. C. 20510

Dear Senator:

Thank you for your communication transmitting a letter from Mr. Ludvigs O. Reiters, Jamaica Plain, Massachusetts, concerning the issuance of a commemorative stamp to mark the 50th anniversary of the Baltic States.

This proposal is on the agenda for consideration by our Citizens' Stamp Advisory Committee as the 1968 stamp program is being formulated.

Your interest in this particular stamp is appreciated.

Sincerely yours,

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Ira Kapenstein". The signature is written in a cursive style.

Ira Kapenstein
Special Assistant to the
Postmaster General

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE, INC.
AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKĀ SAVIENĪBA
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Mass. 02130

February 12, 1968

The Honorable Edward W. Brooke
United States Senator
Senate Office Building
Washington, D.C. 20515

Dear Senator Brooke:

Thousands of letters have been sent to the Postmaster General from Baltic people in recent months in which we requested the issuance of the Baltic stamp in 1968, but the Postmaster General still is silent and hesitates to approve this stamp.

On behalf of the American National Latvian League in Boston, Inc. I would like to ask for your assistance to inquire as to the actual situation and to let me know why the commemorative stamp for the 50th Anniversary of the Baltic states for such a long time has not been approved.

Such a stamp would imply appreciation by the U. S. to the Baltic people for their cultural heritage to the United States and will give inspiration to all oppressed people for the pursuit of freedom and independence in the future.

Respectfully yours,

L. O Reiters

President, American National Latvian
League in Boston

LOR/jem

JOHN SPARKMAN, ALA., CHAIRMAN
WILLIAM PROKMIRE, WIS.
HARRISON A. WILLIAMS, JR.
MUND S. MUSKIE, MAINE
WARD V. LINGG, MD.
THOMAS J. MCINTYRE, N.H.
JALTER F. MONDALE, MINN.
GALE W. MC GEE, WYO.
WILLIAM B. SPONG, JR., VA.

LEWIS G. COOM, JR.,
STAFF DIRECTOR AND GENERAL COUNSEL

WALLACE F. BENNETT, UTAH
JOHN G. TOWER, TEX.
BOURKE B. HICKENLOOPER, IOWA
EDWARD W. BROOKE, MASS.
CHARLES H. PERCY, ILL.

United States Senate

COMMITTEE ON BANKING AND CURRENCY
WASHINGTON, D.C. 20510

August 25, 1967

Ludvigs O. Reiters, President
Latvian National League in Boston, Inc.
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Massachusetts 02130

Dear Mr. Reiters:

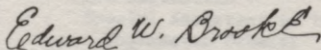
Thank you for your letter of August 23rd. I have read it with very sympathetic interest.

Having received many letters respecting the issuance of a commemorative stamp honoring the fiftieth anniversary of the Baltic States, I have been most pleased to advise the Postmaster General of my full endorsement of such a stamp.

In addition, I will most certainly gladly and enthusiastically support H.R. 11352 when it passed the House of Representatives and comes over to the Senate for action.

Assuring you of my interest and concern, I am

Sincerely yours,

Edward W. Brooke

EWB/cn

Senātorā Ed. Brookes atbilde ALTS

DEPARTMENT OF STATE

WASHINGTON

December 20, 1966

Mr. Ludvigs O. Reiters
American National Latvian League, Inc.
Amerikas Latviesu Tautiska Savieniba
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Massachusetts 02130

Dear Mr. Reiters:

President Johnson has asked me to reply to your recent communication about our foreign relations. We appreciate your taking the time to send us your views.

Perhaps you will find the enclosed material useful.

Sincerely yours,

Dixon Donnelley
Assistant Secretary of State

Enclosures

STATEMENT ON THE BALTIC STATES

As you are undoubtedly aware, self-determination for the Baltic peoples has been firmly established United States policy and a policy that this Government has never failed to keep on record before the world. We have firmly withheld recognition of the illegal annexation of these nations and their territories by the Soviet Government. The United States has, in fact, always led the nations of the Free World in the degree of consistency and thoroughness with which this policy of non-recognition has been applied. This we have done not only through the repeated enunciation of our stand by the President, the Secretary of State, and other spokesmen of this Government and through specific acts rejecting the validity of Soviet authority in the Baltic States (such as continued recognition of the diplomatic and consular representatives of the pre-war Baltic States governments), but also by actively carrying this issue before world forums, particularly the United Nations General Assembly, on appropriate occasions within the framework of carefully considered plans for countering Soviet imperialism in general. Examples of our efforts to direct the pressure of world opinion against Soviet rule in the Baltic States and other subjugated areas can be found in the statements before the General Assembly of the late Ambassador Stevenson on November 25, 1961 and October 23, 1962; of Ambassador Yates on December 4, 1963; and of the late President Kennedy on September 25, 1961.

Office of Public Services
Bureau of Public Affairs
Department of State
Washington, D. C. 20520

3/3b — 106BT

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE, INC.
AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKA SAVIENIBA
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Mass. 02130

May 17, 1967

The Rt. Hon. Sir Alex Douglas — Home M. P.
Minority Leader
The House of Parliament
Parliament Square, Westminster,
London S. W. 1

Dear Sir:

On behalf of the American National Latvian League in Boston, Incorporated, I would like to inform you and request, dear Sir, that as Minority Leader you strongly oppose the ratification in the Parliament of the agreement between the British government and the Soviet Union, utilizing funds to settle various financial claims existing between Great Britain and the Soviet Union; funds which were deposited in the Bank of England by the free and independent Latvian Republic, expressing complete trust and confidence in the British Government.

It would be, indeed, dishonourable if now the funds of nonprotected, illegally and forcibly occupied Latvia should be confiscated and used to settle the Soviet Union claims, which undoubtedly will give possibility to a Soviet Union interpretation of the action as indirect recognition or legalizing of their occupation of the Baltic states.

We believe that you, dear Sir, will urge political action to oppose the agreement ratification in the Parliament.

Very truly yours,

L. O. Reiters
President

From: The Rt. Hon. Sir Alec Douglas-Home, K.T., M.P.

30th May, 1967.

L. O. Reuters

Thank you for your letter of 17th May.

I am in touch with the Foreign Secretary on this matter and will continue with my enquiries.

Alec Douglas-Home

L. O. Reuters, Esq.,
President,
American National Latvian League, Inc.,
64 Sigdurney Street,
Jamaica Plain,
Mass. 02130,
U.S.A.

Šī vēstule nosūtīta abiem Masačuzetas senātoriem
(Edward M. Kennedy, Edward W. Brooke).

AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE, INC.

64 Sigourney Street

Jamaica Plain, Mass. 02130

On behalf of the members of the American National Latvian League, Inc., we, the undersigned, would like to express our opinion concerning the forthcoming ratifications of Consular Convention in the Senate between the United States and the Soviet Russia.

In the treaty between the United States and Soviet Russia, which has been recently signed by the both sides which has not been ratified as yet by the United States Senate, there is no reference in it concerning the countries forcibly occupied by Soviet Russia. After the treaty is ratified, that is, if it is ratified at all, undoubtedly Russia will endeavor to interpret it as indirectly recognizing or legalizing their occupation of the Baltic States.

Therefore, it is of great importance that the Senators concerned are fully informed of this fact, before they hold the hearing in connection with the ratification of the treaty.

It is suggested that the Senate consider *one of* the following formulation as an addition to the said treaty, or its protocol.

- 1 — "It is agreed between the contracting parties that any and all references in this Consular Convention, made to the Union of Soviet Socialist Republics,

of the forcibly occupied territories and countries do not in any way express or imply the inclusion of the Baltic States, that is: Estonia, Latvia and Lithuania, which occupation the United States has not recognized and is not now recognizing as constituting a part of the territory of USSR."

2 — "Any and all references in this Consular Convention made to the Union of Soviet Socialist Republic, do not in any way expressly or by implication include the countries and territories forcibly occupied and annexed by the USSR which occupation and annexation the United States has not recognized and is not now recognizing as comprising a part of the territory of USSR."

3 — "There is nothing whatsoever in this Consular Convention to indicate or imply the changes in the United States policy of non-recognition of the occupation and/or annexation of certain countries and territories by the Union of Soviet Socialist Republics."

Knowing your wisdom and foresight in legislative and political matters, we are confident that you will take positive action on our proposals.

Very truly yours,

L. O. Reiters

Chairman of the Executive Committee

May, 1965

J. W. FULBRIGHT, ARK. CHAIRMAN
JOHN SPARKMAN, ALA.
MIKE MANFIELD, MONT.
VAYNE MORSE, OREG.
IRRELL B. LONG, LA.
L. BERTY GORE, TENN.
FRANK J. LAUSCHE, OHIO
FRANK CHURCH, IDAHO
STUART SWINGTON, WYO.
THOMAS J. DODD, CONN.
GEORGE A. SMATHERS, FLA.
JOSEPH R. CLARK, PA.
CLAIBORNE PELL, R.I.

BOURKE B. HICKENLOOPER, IOWA
GEORGE D. Aiken, VT.
FRANK CARLSON, KANS.
JOHN J. WILLIAMS, DEL.
KARL E. HUNDT, S. DAK.
CLIFFORD P. CASE, N.J.

United States Senate
COMMITTEE ON FOREIGN RELATIONS

June 10, 1965

CARL MARCY, CHIEF OF STAFF
DARRELL ST. CLAIRE, CLERK

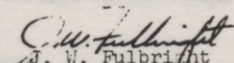
Mr. L. O. Reitry and Miss Evelyn Duke
American National Latvian League, Inc.
64 Sigourney Street
Jamaica Plain, Massachusetts 02130

Dear Mr. Reitry and Miss Duke:

This will acknowledge your letter of recent date concerning the consular treaty with the Soviet Union.

The Committee on Foreign Relations has not yet scheduled hearings on the treaty this session. You may be sure that the Committee will carefully consider every facet of the agreement and your letter will be kept available for information of the members when the matter comes up for consideration.

Sincerely yours,

J. W. Fulbright
Chairman

LISTER HILL, ALA., CHAIRMAN
CAT MCNAMARA, MICH.
VINE MOORE, OREG.
Y FARBOROUGH, TEX.
W E CLARE, PA.
KINGS RANDOLPH, W. VA.
HARRISON A. WILLIAMS, JR., N.J.
CLAUDINE PELL, N.J.
EDWARD M. KENNEDY, MASS.
GAYLORD NELSON, WIS.
ROBERT F. KENNEDY, N.Y.

JACOB K. JAVITS, N.Y.
WINSTON L. PROUTY, VT.
PETER H. DOMINICK, COLO.
GEORGE BURPHY, CALIF.
PAUL J. FANNIN, ARIZ.

STEWART E. MCCLURE, CHIEF CLERK
JOHN B. FORBETH, GENERAL COUNSEL

United States Senate
COMMITTEE ON
LABOR AND PUBLIC WELFARE

May 26, 1965

Mr. L.O. Reitry, Chairman
Executive Committee
American National Latvian League, Inc.
64 Sigmourney Street
Jamaica Plain, Mass.

Dear Mr. Reitry:

Thank you very much for your recent correspondence concerning the Consular Convention between the United States and Russia.

I appreciated hearing from you in this regard and receiving your thoughtful suggestions. As you may know, hearings on this matter have not as yet been scheduled by the Senate Foreign Relations Committee. It is hoped, however, that they will get underway before the end of this Session of Congress. I have been in touch with the Committee and have brought your concern to the attention of its members. I am advised that every effort will be made to hear all sides and if you are interested in presenting testimony I would suggest that you contact Mr. Darrell St. Claire. You may be assured that I will be following developments closely and that your position will receive my serious consideration.

Again, thank you for calling upon me on this occasion.

Sincerely,

Edward M. Kennedy

Edward M. Kennedy

Senātora Ed. Kenedija atbilde ALTS

The Commonwealth of Massachusetts

Be it Known That whereas Jacob Sieberg, Alfred F. Pinkul,
Jacob Graudin, Carl W. Selmer,
Robert Cers, Ernest Spigulis
and Alexander Cirulis

have associated themselves with the intention of forming a corporation in accordance with the provisions of Chapter 180, of the General Laws, under the name of

American National Latvian League - In Boston, Mass., Inc.,

for the purpose of the following: To bring together in fellowship Latvians residing in Boston and vicinity for cultural co-operation, promotion of education, cultivation of Latvian traditions. To work for support of the revival of independence of the Republic of Latvia. To help both materially and morally the needy members of the League as well as other countrymen; and to maintain friendship between Latvians and Americans, at the same time spreading knowledge of the history of Latvia and its cultural progress. To be loyal to the USA government and to support its ideals for rights and freedom of nations as well as individuals. For the maintenance of its purpose to co-operate with other Latvian national organizations as well as Estonian and Lithuanian organizations;

and have complied with the provisions of the Statutes of this Commonwealth in such case made and provided, as appears from the Articles of Organization of said corporation, duly approved by the Commissioner of Corporations and Taxation and recorded in this office:

Now, therefore, I, EDWARD J. CRONIN, Secretary of The Commonwealth of Massachusetts, Do Hereby Certify that said

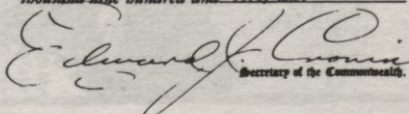
Jacob Sieberg, Alfred F. Pinkul,
Jacob Graudin, Carl W. Selmer,
Robert Cers, Ernest Spigulis
and Alexander Cirulis,

their associates and successors, are legally organized and established as, and are hereby made, an existing corporation as of January 9, 1951 *under the name of*

American National Latvian League - In Boston, Mass., Inc.,

with the powers, rights and privileges, and subject to the limitations, duties and restrictions, which by law appertain thereto.

Witness my official signature hereunto subscribed, and the Great Seal of The Commonwealth of Massachusetts hereunto affixed, this twelfth day of March in the year of our Lord one thousand nine hundred and fifty-one.

Secretary of the Commonwealth.

ALTS inkorporācijas dokuments

Māksl. Ed. Dzeņa zīmējums uz Rīgas 1548. g. kokgriezuma pamata kartīnai, ko ALTS izdeva Latvijas valsts 50 gadu atcerei. Nākošajā lappusē kartiņas otrā puse

50th Anniversary of the Independence of Latvia

SOME FACTS ABOUT LATVIA

Latvia's noble traditions began to take form at least 2000 B.C. In settlements along the northeastern shores of the Baltic, the Latvians, an Indo-European people, developed a high degree of culture. The Latvian language stands as one of the oldest spoken languages still in use. Latvia's golden age, a period when amber and fur trading with Rome, Greece, and Arabia dominated day-to-day commerce, lasted about 1300 years — from 650 B.C. to 650 A.D.

The founding of Riga, Latvia's capital, came in 1201, followed only nine years later by the establishment of the first Latvian school. A landmark in cultural achievement was reached in 1530 with the publication of the first Latvian book.

For nearly two hundred years Latvia lay under Swedish, Danish and Polish-Lithuanian rule. Then came the Russians with German overlords who controlled all Latvian territories from 1721 to 1795. Latvians lost all their privileges and were suppressed and exploited. Yet freedom and independence were to come.

In 1918, Latvia emerged as an independent country. The historical date was November 18, 1918, making this year, 1968, the fiftieth anniversary of the Proclamation of Latvian Independence. Latvia stood as an equal among the nations of the world only three years later when it was recognized de jure by the Great Powers and admitted to the League of Nations.

Disaster struck in 1940. Latvia was forcibly occupied and illegally incorporated into the Soviet Union. A year later, Nazi armies marched into Latvia. The Soviet resumed control in 1944. As a result, some 150,000 Latvians fled their homeland. About a third of them, 50,000, have found new homes in the United States. The gratitude of these Latvian people for the warm and generous hospitality extended to them by America can never end. Even to this day the United States refuses—before all the sovereign nations of the world—to recognize Soviet annexation of Latvia.

Please, help to free the Baltic people!

Spons. by AMERICAN LATVIAN ASSOCIATION U.S.A. INC.
Issued by AMERICAN NATIONAL LATVIAN LEAGUE IN BOSTON INC.

1918

1968

THE COAT-OF-ARMS OF LATVIA

POST CARD

PLACE
STAMP
HERE

The background of the picture is a wood engraving, the oldest known picture of Riga, 1548

J. ZĪBERGA FONDS UN MŪZEJS

KRAJ MATERIALUS PAR LATVIEŠU DZIVI

emigrācijā, dzimtenē, izsūtījumu vietās.

Lai krātuvi paplašinātu, laipni lūdzam piesūtīt vēstules, pastkartis, fotogrāfijas, grāmatas u.c.

Sūtījumi adresējami:

**JACOB SIEBERG FUND AND MUSEUM,
64 Sigourney Street, Jamaica Plain, Mass. 02130**

Mekleju p i r k t

- Grāmatas
  - Žurnālus
    - Gleznas
      - Gravūras
        - Pastmarkas
          - Monetes
            - Medaļas
              - Antīkus
                - Kartes

EUGENE GALLERIES

76 Charles Street
Boston, Mass. 02114
Tel. 227 3062

(Īp. Eižens Dzelzkalējs)

Lai svētīti 50 gadi, kas ticībā un darbībā kalpoti savas tautas dzimtenē brīvībai un neatkarībai. Lai mūžīgais Dievs vaināgo tos, kas paliks uzticīgi līdz galam — līdz savas tautas neatkarības jaunai rītausmai. Ar šādiem vārdiem

**BOSTONAS LATVIEŠU
EV. LUT. TRISVIENĪBAS DRAUDZE**

apsveic

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKO SAVIENĪBU

viņas 50 gadu jubilejā, 1968. gada 14. septembrī. Draudze dibināta 1901. gadā. Tani darbojušies vairāki mācītāji, visilgāk Jēkabs Graudiņš (1828–1964). Tagad draudzes mācītājs ir Kārlis Kampe. Draudzes priekšnieks vairāk kā 50 gadus bez pārtraukuma ir Reinis Kampersals.

OLGAS KAUSIŅAS MAKSĻAS SALONS

- Visu apgādu jaunākās grāmatas, keramika, lielā izvēlē dzintara un sudraba rotas lietas, tautiskie audumi, kokgriezumi un ādas izstrādājumi.
- Gleznas — vecmeistari un jaunās paaudzes mākslinieki.

20 Seaverns Ave., Jamaica Plain, Mass. 02130

Tel. 524-5292

AMERIKAS LATVIEŠU PALĪDZĪBAS FONDS

Par katru ārstēto dalībnieku un viņa bērnu viena gada laikā izmaksā, atkarībā no izraudzītā apdrošinājuma, slimnīcu un ārstu rēķinu samaksai
līdz \$6.400,00

Jaundzimušo mātēm—Fonda dalībniecēm izsniedz naudas dāvanu pūriņa iegādei

“Medicare” tiesīgiem tautiešiem palīdz samaksāt Fonda Medicare—papildinājumu plāna ietvaros, slimnīcu, atveseļošanās namu un ārstu rēķinu daļu, kuru nemaksā valsts “Medicare.”

FONDA DARBA NESPEJAS PABALSTA PLĀNĀ apdrošinātiem par slimnīcā ārstēšanās laiku, bet arstējoties negadījuma dēļ arī pēc slimnīcas atstāšanas, izmaksā papildus visiem veselības, ieskaitot Medicare un citiem apdrošinājumiem, līdz \$150,00 nedēļā un kopā par visiem ārstēšanās gadījumiem
līdz \$15.000,00

ko dalībnieks var izlietot savām un ģimenes vajadzībām.

Fonda dalībnieka nāves gadījumā viņa piederīgiem izmaksā, atkarībā no apdrošinājuma grupas kuņģa dalībnieks sastāvējis,

līdz \$2.000,00,

bet zaudējot dzīvību negadījumā —

līdz \$4.000,00

AMERIKAS LATVIEŠU PALĪDZĪBAS FONDS savu dalībnieku ārstēšanai, nelaimes, nāves un citos gadījumos, palīdzības pabalstos izmaksājis vairāk kā \$3.500.000,00.

Fonda noteikumi, tāpat kā katra tautieša vajadzībai piešķaņotie apdrošinājumi, ir izdevīgi un iegūstami par samērā nelielām mēnešmaksām. Tuvāku informāciju pieprasiet Fonda pilnvarniekiem vai birojam:

LATVIAN RELIEF FUND OF AMERICA, INC.
P. O. Box 8857, Philadelphia, Pa. 19117

SVEICAM

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKO SAVIENĪBU
UN VĒLAM TURPINĀT SVĒTIGO DARBU ARI
NAKAMAJOS 50 GADOS

Helga un Andrejs Kitneri

356 Arborway,
Jamaica Plain, Mass. 02130

SVEICIENI

AMERIKAS LATVIEŠU
TAUTISKAI SAVIENĪBAI BOSTONĀ
50 GADU DARBA ATCERĒ

Krist E. Apog
DEVELOPER

1161 Boylston Street — Route 9
Newton, Mass. 02164
(617) 244-1444

Roca Raton
Florida
(305) 395-5555

V. GRĀVIŠA

FOTO LABORATORIJA

NORTHEASTERN PORTRAIT SERVICE, INC.

★

---

755 BOYLSTON STREET

BOSTON, MASS. 02116

TEL. (617) 536-0287

★

PIEŅEM ARI PĀRFOTOGRAFĒŠANAI

VECOS UZNĒMUMUS — TOS PALIELINOT

UN IEKRĀSOJOT

Sirsnīgi apsveicam Bostonas latviešu lielāko un
vecāko organizāciju —

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKO SAVIENĪBU

tās 50 gadu darbības atcerē un novēlam lai šis
jubilejas izdevums atrastu vietu ikvienā latviešu
ģimenē un mājā.

BOSTONAS TRIMDAS DRAUDZE

45-58 Irving St., Brookline, Mass.

BĒRNU VASARAS NOMETNE "PIESAULE"

off Route 114, Davis Road, P. O. Box 164
Bradford, N. H.

SVEICAM

AMERIKAS LATVIEŠU

TAUTISKO SAVIENĪBU

LIELAJĀ JUBILEJĀ

Aristids Lamberg Construction Co.

Westwood, Mass.

SILVIJA KRŪTAINIS

APDROŠINĀŠANAS AĢENTŪRA

✱

99 WATER ST.

BOSTON, MASS.

Tel. 423-7272

26 MYRTLE ST.

JAMAICA PLAIN, MASS

Tel. 522-3475

LILIJA KLINTS

61 GARFIELD STREET, CAMBRIDGE, MASS.

Tel. 354-1505

✱

Piedāvā

RIETUMU EIROPAS KRISTĀLA, PORCELĀNA

UN SUDRABA IZSTRĀDĀJUMUS

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKAI SAVIENIBAI

Latviešu ev. lut. Misijas draudze Bostonā silti apsveic ALTS nodomu rakstīt un izdot ALTS vēsturi, sakarā ar ALTS 50 darba gadiem, kas pagāja pagājušā gadā, tā — līdz ar to arī dokumentējot latviešu emigrantu gaitas Bostonā un Amerikas Savienotās Valstīs.

Labas sekmes!

Jānis Daugulis

Draudzes priekšnieks

Nikolajs Ozols

Draudzes mācītājs

LATVIAN CREDIT UNION

64 Sigourney Street, Jamaica Plain, Mass. 02130

NOGULDIET VAI AIZŅEMATIES TIKAI
LATVIEŠU KREDITBIEDRĪBĀ!

PIEŠĶIR AIZDEVUMUS

māju un nekustamo īpašumu pirkšanai (mortgage), auto pirkšanai, mēbeļu un citu nepieciešamu priekšmetu iegādei, studiju nolūkiem u. c. vajadzībām

V. ANTIŅŠ

CONSTRUCTION COMPANY

122 Edgemere Road, West Roxbury, Mass. 02132

Tālr. 325-2747

*

SVEICINA

AMERIKAS LATVIEŠU

TAUTISKO SAVIENIBU

DIŽA DARBA JUBILEJĀ —

50 GADU DIBINĀŠANAS

SVĒTKOS!

*

DIEVS, SVĒTI, LATVIJU!

LEONIDS TOMSONS

Tautietes,

SAVA DAIĻUMA UZTURĒŠANAI APMEKLĒJIET

AUSTRUM'S BEAUTY SHOP

37 Forest Hills Street, Jamaica Plain, Mass.

Tel. JA 2-7999

- ILGVILŅI,
- KRĀSOŠANA,
- BALINĀŠANA,
- VEIDOŠANA u. c.

Izcili labs darbs, mērenas cenas.

AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKO SAVIENĪBU
50 GADU DARBA SVĒTKOS
SVEICINA

Fritz Construction Company, Inc.

Piedāvā tautiešiem savus pakalpojumus
JAUNBŪVĒM, PĀRBŪVĒM,
IEKŠĒJIEM UN ĀRĒJIEM REMONTA DARBIEM

Iekārto un modernizē virtuves
ar pašu darbnīcā gatavotiem koka un formaika
skapjiem (kabinetiem)

Modernizē un izbūvē dzīvojamās un pagraba telpas

Piedāvājam arī visāda veida finiera plāksnes
neaprobežotā vairumā par vairumtirdzniecības cenām

FRITZ CONSTRUCTION COMPANY, Inc.

17 Champa Street

Newton, Massachusetts 02164

Tālrunis: 244-8473

ALTS 50 gadu atceres svētkos

sveicina

**TEREZES KREIŠMANES (bij. JĀNA PORIEŠA)
MAKSLAS SALONS un GRĀMATNICA BOSTONĀ,**

31 Mass. Ave., Apt. 24.

Ar 1969. gada 1. jūniju salons pārvietosies jaunās telpās

429 South Huntington Ave., Jamaica Plain, Mass. 02130

Nekas virs zemes nav pastāvīgs un mūžīgs. Pēc
lietus atspīd saule un pēc tumsas aust atkal
gaisma. Tāpat arī pār mūsu dzimteni reiz uz-
ausīs brīvības saule.

Tamdēļ nezaudēsim ticību un veltīsim visus mū-
su spēkus un domas mūsu mīļai dzimtenei —
Latvijai.

I. un K. Ulmanis

Netikā

SVEICINU ALTS JUBILEJA —

DIEVPALIGU NĀKOŠAJIEM 50 GADIEM!

Mācītājs OSVALDS BLŪMĪTIS

45 Myopia Rd.

Wollaston, Mass. 02170

Telefons 472-4111

Pakalpo tautiešiem māju un zemes pirkšanas un pārdošanas gadījumos — no Floridas līdz Kanadai — un izkārto arī banku aizdevumus. Izgatavo testamentus. Kārto pabalstu un pensiju saņemšanu (Old Age, Disability, Social Security). Ir pārstāvis izcilākās Bostonas un apkārtnes kapsētās. Kā ilggadīgs lietpratējs izkārto par pazeminātu cenu pieminekļu uzstādīšanu

AUGUSTA OŠA

krāsošanas uzņēmums (tel. 522-7831)

sveicina

**AMERIKAS LATVIEŠU TAUTISKO SAVIENĪBU
BOSTONĀ**

50 darba gadus

IVARS GALIŅŠ

SVEICINU ALTS 50 DARBA GADOS

advokāts Edgar Brenc

★

40 Court St. Boston, Mass. 02108

Tel. 227-3693

Framingham Tel. 1-879-2383

Compliments of the

JAMAICA DELICATESSEN

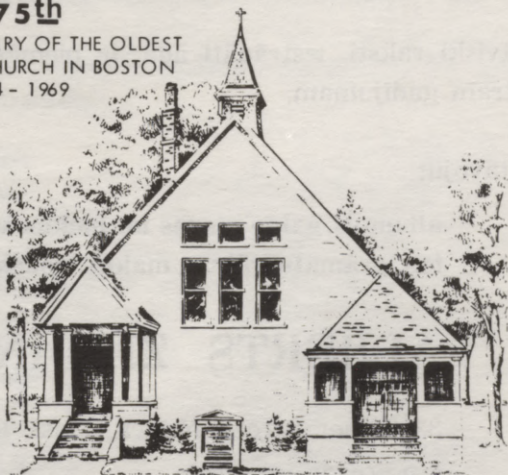
August Braun, proprietor

High Square Jamaica Plain, Mass.

Tel. 522-2117

75th

ANNIVERSARY OF THE OLDEST
LATVIAN CHURCH IN BOSTON
1894 - 1969

JAMAICA PLAIN LUTHERAN CHURCH
100 Rochview Street Jamaica Plain, Mass.

OLGERTS KUTCERS

Latviski raksti, iestrādāti ādā, ir piemērota dāvana
katram gadījumam.

Gatavoju:

albumus, galda mapes un blokus, viesu grāma-
tas, grāmatu vākus, makus, rokas somas u. c.

ALBERTS ZIEDIŅŠ

33 Fisher Street, Natick, Mass. 01760

Tel. (617) 653-6959

Your most complete supply of **HARDY PLANTS**
for landscaping your home, business or factory.

✱ Catalog on Request ✱

Route 135

Hopkinton, Mass. 01748

SUBSKRIBENTU SARAKSTS

Šīs grāmatas izdošanu ar savu ziedojumu sekmējuši šādi grāmatas pasūtītāji:

Āboliņa Lidiņa	Lambergs Valdemārs
Apsītis Ansis	Lieljūris Augusts
Augustāns Aloizijs	Liepkalns Artūrs
Auniņš Ernests	Luiks Jānis
Auškaps Aina, D.M.D.	Menke Vilis
Banga Albins un Ilga	Motmillers Irene, D.M.D.
Benjāmiņa Marija	Niedrājs Arvids
Bērziņš Arnolds	Osis Alise
Bērziņš Arvids	Ozols Milda
Bērziņš Vilnis	Postiljons Jānis
Brīvkalns Alberts	Reiters Ludvigs un Austra
Bukovskis Boļeslavs	Reks Guntis
Caunītis Vilhelms	Rozītis Andrejs
Cīrulis Aleksandrs	Rudzroga Voldemārs
Cīrulis Jānis	Rumba Jānis
Dinbergs Ilga, M.D.	Saliņš Ludis
Dreimanis Teodors	Skulte Pauls
Dūks Fricis un Evelina	Spalviņš Jānis
Dzelzkalējs Eižens	Specht Ludmilla
Dzelzkalēja Eiženija	Streipa Anna
Eglītis Liviņa	Ule Herberts
Eglītis Vladimirs un Ērika	Valdmanis Silvija, D.M.D.
Ezeriņš Aleksandrs	Veidiņš Juris
Feldmanis Žanis	Viksniņš Erasts
Gailītis Ādolfs	Vītols Pēters un Lucija
Galiņš Jānis	Vītols Reinholds
Grots Andrejs	Vītols Vitolds
Hiršs Roberts un Alma	Vittands Valters un Biruta
Hodkevičs Leonids	Zandbergs Aivars
Jansons Valdis	Zariņš Jānis
Kalniņš Leons	Zeipe Tālis
Kārkliņa Elfrida	Žagariņš Jānis
Katoļu kopa Bostonā	3 nezināmi ziedotāji
Klucis Liliņa	

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0304052210

115